

Załącznik nr 1. Diagnoza stanu obecnego i kierunków rozwoju powiatu wrocławskiego. Analiza na potrzeby aktualizacji Strategii Rozwoju Powiatu Wrocławskiego do 2020 roku

1. Uwarunkowania historyczno-kulturowe

Historia Powiatu Wrocławskiego jest wpisana w burzliwe losy Dolnego Śląska, który na przestrzeni wieków zmieniał swoją przynależność państwową, uzyskując tym samym niepowtarzalny charakter konglomeratu wielu kultur, ludzi i zwyczajów. Ślady przeszłości do dziś zachowały się w formie kultowych znalezisk archeologicznych, okazałych budowli sakralnych, licznych krzyży pokutnych i innych zabytków dawnego prawa oraz pełnych uroku i tajemniczości zamków, pałaców i dworów.

Okres ludów przedślawiańskich i Słowian przybyłych na teren Śląska w VII wieku jest widoczny przede wszystkim w obrębie Masywu Ślęży. O liczącej 718 m.n.p.m Ślęży do dzisiejszego dnia krąży wiele legend, podań i opowieści mniej lub bardziej prawdopodobnych. Niezwykle bogactwo flory i fauny oraz materialne pozostałości po dawnych mieszkańcach tej ziemi w postaci: rzeźb i wałów kultowych, zrekonstruowanej słowiańskiej osady w Będkowicach, czy owianego tajemnicą kościółka na szczycie "Śląskiego Olimpu", przyciągają rzesze turystów z kraju i zagranicy.

Okolo 885 roku teren powiatu na krótko wszedł w skład państwa wielkomorawskiego, aby następnie w połowie X wieku dostać się we władanie czeskich Przemyślidów. Okolo 990 roku stał się częścią państwa Mieszka I i dynastii Piastów. Z czasów piastowskich, okresu wzlotów i upadków młodej monarchii polskiej, do dzisiejszego dnia zachowały się na terenie powiatu przede wszystkim budowle sakralne, a wśród nich XII-wieczny kościół komandorii Joannitów w Tyńcu nad Ślężą oraz XIII-wieczne świątynie w Wilczkowicach, Sośnicy i Świętej Katarzynie. Z tego okresu pochodzi również zamek w Sobótce - Górcie, czyli dawne opactwo Augustianów, wzniesione w II połowie XI wieku.

Okres średniowiecza był dla powiatu z jednej strony czasem prosperity przejawiającym się w powstających wówczas nowych kościołach, zamkach, budynkach mieszkalnych i gospodarczych, szczególnie po przejęciu Śląska w 1335 roku przez państwo czeskie, ale także czasem jednego z największych kryzysów w latach wojen husyckich. W ich wyniku zniszczeniu uległo wiele spośród dzisiejszych powiatowych miejscowości z

Kątami na czele, oraz tajemniczy zamek na Ślęzy. Spośród pokaźnej liczby zabytków średniowiecznych wyróżniają się kościoły: w Wilczkowie, Tyńcu Małym, Starym Zamku, świątynia p.w. św. Jakuba w Sobótce oraz datowana na II połowę XIV wieku wieża mieszkalna w Biestrzykowie. Nie należy zapominać również o 38 krzyżach pokutnych, stojących na rozstajach dróg, w lasach, przy murach kościelnych i wszędzie tam, gdzie dokonano zbrodni. Są one jednymi z nielicznych materialnych pozostałości średniowiecznej jurysdykcji karnej na Śląsku.

W 1525 roku, na mocy wcześniejszych układów dynastycznych, Śląsk staje się częścią monarchii Habsburskiej i pozostanie przy niej aż do 1740 roku. Jest to epoka zdominowana przez dwa jakże różne zjawiska. Po pierwsze przez widoczny niemal na każdym kroku rozwój miast, gospodarki i kultury, czego przykładem są Kąty Wrocławskie, które w 1587 roku otoczone zostały murami, poszerzone terytorialnie i szybko zwiększyły wymianę handlową z innymi śląskimi miastami. Po drugie poprzez wojnę 30-letnią (1618-1648), największy konflikt na tle religijnym nowożytnej Europy, który zahamuje na wiele lat rozwój ziem obecnego powiatu. Walczące wówczas wojska protestanckie i katolickie nie oszczędzały praktycznie niczego, co należało do wroga, łącznie z miejscami kultu, z których wiele zostało zrównanych z ziemią, tak jak świątynie w Łozinie i Sobótce. Z czasów panowania Habsburgów zachowały się między innymi: zespół pałacowy w Krobielowicach (późniejszy pałac Blüchera), pałace w Kobierzycach, Wierzbicach, Kątnej, ruiny dworów w Borzygniewie i Solnej oraz kościoły w Długołęce, Brzeziej Łące, Gajkowie i Księginicach Małych.

Tymczasem już w połowie XVIII wieku, w wyniku ekspansywnej polityki prowadzonej przez Fryderyka I, prowincja Śląska znowu zmieniła swoją przynależność państwową, stając się częścią nowych, silnych, zmilitaryzowanych Prus. Dla powiatu wrocławskiego będą to przede wszystkim czasy istotnych zmian cywilizacyjnych i administracyjnych, potęgowanych głównie wzrostem demograficznym. Warto zaznaczyć, że to właśnie wówczas, w 1817 roku, dokonano podziału jednolitego dotychczas księstwa wrocławskiego na 3 powiaty: średzki, namysłowski i wrocławski. Okres pruski to również Wiosna Ludów, która na terenie powiatu miała łagodny przebieg, oraz zaangażowanie tutejszych mieszkańców, najpierw w wojnach prowadzonych przez Prusy z Danią, Austrią, Francją, a następnie w I wojnie światowej. Z tego czasu, który trwał aż do 1918 roku, warte zobaczenia są liczne pałace i zamki rozlokowane we wszystkich gminach powiatu. Na plan pierwszy wysuwają się: neorenesansowy pałac w Krzyżowicach oraz klasycystyczny pałac w Domanicach, posiadłości w Piotrówku i Borowej, a także pozostałości po dawnym "Śląskim Windsorze", za jaki uchodził zespół pałacowy w Szczodrem. Na szlaku wędrówki historycznej nie może także zabraknąć mauzoleum Blüchera w Krobielowicach, parku krajobrazowego "Wenecja" z małą architekturą z 1911 roku i zabytkowych urzędzeń wodnych w Jeszkowicach.

Okres międzywojenny w powiecie, podobnie jak i w innych częściach Niemiec, to czas zakrojonej na szeroką skalę akcji propagandowej, prowadzonej przez narodowych socjalistów. Uzyskują oni bardzo duże wpływy przede wszystkim w rejonie sobótczańskim, skąd pochodził prominentny i znany działacz NSDAP-H. Brückner. Obozy Służby Pracy, "niemiecki chrzest Śląska", czyli usuwanie wszelkich naleciałości słowiańskich w nazewnictwie geograficznym, indoktrynacja totalitarnego państwa faszystowskiego i okrucieństwa II wojny światowej, nie ominęły niestety także ziem powiatu. Dziś świadczą o nich cmentarz żołnierzy niemieckich nazywany Parkiem Pokoju w Nadolicach Wielkich, czy też pomnik ofiar nazizmu na terenie zbiorowych mogił pomordowanych w Ratowicach.

Rok 1945 zaowocował ostatnią zmianą "gospodarza" powiatu wrocławskiego. Zostało nim państwo polskie, będące w strefie wpływów Związku Radzieckiego. Natychmiast też powiat podzielony został na 8 wiejskich jednostek terytorialnych: Kąty Wrocławskie, Smolec, Gniechowice, Świętą Katarzynę, Żórawinę, Widawę, Wojnów i Sobótkę. Całkowicie zmienił również swoje oblicze ludnościowe poprzez wysiedlenie około 44 tysięcy Niemców i osiedlenie w ich miejsce repatriantów ze Wschodu (woj. wołyńskie, tarnopolskie, lwowskie) oraz z Polski centralnej i Małopolski. Infrastruktura i zabudowa zniszczone od 50 do 70% w zależności od obszaru były odbudowywane przez następne dziesięciolecia.

Od 1945 roku powiat zmieniał swoje oblicze społeczne, gospodarcze i kulturalne. W 1975 roku w wyniku reformy administracyjnej trójstopniowy podział kraju został zlikwidowany. Powiaty powróciły na mapę Polski w 1999 roku, a wśród nich liczący 9 gmin - powiat wrocławski. W skład powiatu weszły gminy: Czernica, Długołęka, Jordanów Śląski, Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Mietków, Sobótka, Święta Katarzyna (od 1 stycznia 2010 roku - Siechnice) oraz Żórawina.

2. Położenie geograficzne i podział administracyjny

Powiat wrocławski położony jest w środkowo-wschodniej części województwa dolnośląskiego, w bezpośrednim sąsiedztwie Wrocławia. Graniczy z powiatami ziemskimi: dzierżoniowskim, oleśnickim, oławskim, strzelińskim, średzkim, świdnickim i trzebnickim. Zajmuje powierzchnię 1118 km² i jest trzecim co do wielkości powiatem w województwie dolnośląskim.

Rysunek nr 1. Mapa powiatu wrocławskiego

Powiat obejmuje 3 gminy miejsko-wiejskie: Kąty Wrocławskie, Sobótka i Siechnice oraz 6 gmin wiejskich: Czernica, Długołęka, Jordanów Śląski, Kobierzyce, Mietków i Żórawina. Zgodnie z danymi GUS za 2014 r. składa się na nie łącznie 214 sołectw i 231 miejscowości (w tym 3 miasta: Kąty Wrocławskie, Siechnice i Sobótka).

Tabela nr 1. Gminy Powiatu Wrocławskiego wg powierzchni

LP.	GMINA	POWIERZCHNIA W KM ²
1.	Czernica	84
2.	Długołęka	213
3.	Jordanów Śląski	57
4.	Mietków	83
5.	Kąty Wrocławskie	177
6.	Kobierzyce	149
7.	Siechnice	99
8.	Sobótka	136
9.	Żórawina	120
Razem	Powiat Wrocławski	1118

3. Zasoby naturalne

3.1. Ukształtowanie powierzchni, geomorfologia, geologia

Obszar Powiatu Wrocławskiego rozciąga się od Równiny Oleśnickiej na wschodzie, przez część Pradoliny Wrocławskiej, Równinę Wrocławską aż po Masyw Ślęży na zachodnio południowym skraju powiatu. Północno-wschodnia część powiatu poprzecinana jest licznymi szerokimi dolinami rzek spływających ze Wzgórz Trzebnickich i Twardogórskich. Część środkowa położona jest w części Pradoliny Wrocławskiej. W tym rejonie wyraźnie zaznacza się współczesna dolina Odry, odcinając się kilkumetrową krawędzią. Obszar gmin w środkowej części powiatu położony jest w obrębie Równiny Wrocławskiej o stosunkowo słabo urozmaiconej rzeźbie terenu. Południowo-zachodnia część powiatu obejmuje swym zasięgiem Masyw Ślęży. Obszar ten jest wysoko wyniesiony ponad średni poziom otaczającego terenu.

3.2. Zasoby wodne

Powiat Wrocławski leży w zlewni pięciu rzek: Odry, Bystrzycy, Widawy, Ślęży i Oławy.

Stan wód powierzchniowych

W 2013 r. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska (WIOŚ) przeprowadzał na terenie powiatu wrocławskiego badania w ramach monitoringu operacyjnego i diagnostycznego wód powierzchniowych. W ramach tego badania dokonano ogólnej oceny wód. Wyniki przeprowadzonej diagnozy obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 2. Ogólna ocena wód powierzchniowych kontrolowanych w latach 2010 - 2013 r., Źródło: Klasyfikacja stanu ekologicznego i chemicznego rzek w JCWP – ocena za 2013 r., WIOŚ we Wrocławiu, 2015 r.

**ZESTAWIENIE TABELARYCZNE DANYCH DO KLASYFIKACJI STANU EKOLOGICZNEGO I CHEMICZNEGO RZEK W JCW
- OCENA ZA 2012 R. WOJEWÓDZTWO DOLNOŚLĄSKIE**

L.p.	Nazwa ocenianej jcw	Kod ocenianej jcw	Kod punktu pomiarowo-kontrolnego	Nazwa punktu pomiarowo-kontrolnego	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów hydromorfologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych (grupa 3.1 - 3.5)	Klasa elementów fizykochemicznych - specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne (3.6)	STAN/POTENCJAŁ EKOLOGICZNY	STAN CHEMICZNY	STAN
1	Odra od Małej Panwi do granic Wrocławia	PLRW60002113337	PL02S1201_3126	Odra - Brzeg	IV	PKI	II		SLABY		ZŁY
			PL02S1401_1215	Odra - powyżej m. Wrocławia						DOBRY	
2	Oława od Gnojnej do Odry	PLRW600019133499	PL02S1401_1246	Oława – ujście do Odry (pon.	IV	I	II	I	SLABY	PSD	ZŁY
3	Kanał Psarski Potok - przerzut wody z Nysy Kłodzkiej do Oławy	PLRW60000133469	PL02S1401_1249	Kanał Psarski Potok - ujście	III	PKI	PPD		UMIARKOWANY		ZŁY
4	Zielona	PLRW6000161334899	PL02S1401_1250	Zielona – ujście do Oławy	III	I	PPD		UMIARKOWANY		ZŁY
5	Brochówka	PLRW600016133492	PL02S1401_1251	Brochówka – ujście do Oławy	III	PKI	PPD		UMIARKOWANY		ZŁY
6	Ślęza od Małej Ślęzy do Odry	PLRW60001913369	PL02S1401_1254	Ślęza – ujście do Odry	III	PKI	PPD	I	UMIARKOWANY	PSD	ZŁY
7	Żurawka	PLRW600016133669	PL02S1401_1256	Żurawka – ujście do Ślęzy	II	I	PPD		UMIARKOWANY		ZŁY
8	Kasina	PLRW600016133689	PL02S1401_1257	Kasina – ujście do Ślęzy	IV	PKI	PPD	I	SLABY	PSD	ZŁY

Tabela nr 2. Ogólna ocena wód powierzchniowych kontrolowanych w latach 2010 - 2013 r., Źródło: Klasyfikacja stanu ekologicznego i chemicznego rzek w JCWP – ocena za 2013 r., WIOŚ we Wrocławiu, 2015 r.

**ZESTAWIENIE TABELARYCZNE DANYCH DO KLASYFIKACJI STANU EKOLOGICZNEGO I CHEMICZNEGO RZEK W JCW
- OCENA ZA 2012 R. WOJEWÓDZTWO DOLNOŚLĄSKIE**

L.p.	Nazwa ocenianej jcw	Kod ocenianej jcw	Kod punktu pomiarowo-kontrolnego	Nazwa punktu pomiarowo-kontrolnego	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów hydromorfologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych (grupa 3.1 - 3.5)	Klasa elementów fizykochemicznych - specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne (3.6)	STAN/POTENCJAŁ EKOLOGICZNY	STAN CHEMICZNY	STAN
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
9	Bystrzyca, zb. Mietków	PLRW6000013455	PL02S1401_2012	Zb. Mietków - stan. 1	III	I	I	I	SLABY	PSD	ZŁY
10	Bystrzyca od zb. Mietków do Strzegomki	PLRW60002013479	PL02S1401_3218	Bystrzyca – powyżej ujścia Czarnej Wody (m. Kamionna)	II	I	II		DOBRY		
11	Bystrzyca od Strzegomki do Odry	PLRW600020134999	PL02S1401_1266	Bystrzyca – ujście do Odry	III	I	II	I	UMIARKOWANY	PSD	ZŁY
12	Czarna Woda od Potoku Sulistrowickiego do Bystrzycy	PLRW60001913469	PL02S1401_1275	Czarna Woda – ujście do	I	PKI	PPD		UMIARKOWANY		ZŁY
13	Czarna Woda od źródła do Potoku Sulistrowickiego	PLRW60004134669	PL02S1401_3136	Potok Sulistrowicki –	II	PKI	II		DOBRY		
14	Strzegomka od Pełcznicy do Bystrzycy	PLRW600020134899	PL02S1401_1280	Strzegomka – ujście do	IV	I	PSD	I	SLABY	PSD	ZŁY
15	Tarnawka	PLRW600016134889	PL02S1401_3198	Tarnawka – m. Nowice							

Tabela nr 2. Ogólna ocena wód powierzchniowych kontrolowanych w latach 2010 - 2013 r., Źródło: Klasyfikacja stanu ekologicznego i chemicznego rzek w JCWP – ocena za 2013 r., WIOŚ we Wrocławiu, 2015 r.

**ZESTAWIENIE TABELARYCZNE DANYCH DO KLASYFIKACJI STANU EKOLOGICZNEGO I CHEMICZNEGO RZEK W JCWP
- OCENA ZA 2012 R. WOJEWÓDZTWO DOLNOŚLĄSKIE**

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
L.p.	Nazwa ocenianej jcw	Kod ocenianej jcw	Kod punktu pomiarowo-kontrolnego	Nazwa punktu pomiarowo-kontrolnego	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów hydromorfologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych (grupa 3.1 - 3.5)	Klasa elementów fizykochemicznych - specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne (3.6)	STAN/POTENCJAŁ EKOLOGICZNY	STAN CHEMICZNY	STAN
16	Widawa od Oleśnicy do Dobrej	PLRW60001913679	PL02S1401_1287	Widawa – most B.	II	I	II		DOBRY		
17	Graniczna	PLRW60002313649	PL02S1401_1291	Graniczna – ujście do Widawy (m. Chrzastawa)	III	I	II	I	UMIARKOWANY	DOBRY	ZŁY
18	Oleśnica od Boguszyckiego Potoku do Widawy	PLRW600019136699	PL02S1401_1290	Oleśnica – ujście do	II	PKI	PPD		UMIARKOWANY		ZŁY
19	Dobra od Jagodnej do Widawy	PLRW60001913689	PL02S1401_1294	Dobra – ujście do Widawy	III	PKI	PPD		UMIARKOWANY		ZŁY
20	Topór	PLRW600017136869	PL02S1401_1296	Topór – ujście do Dobrej	III	PKI	PPD		UMIARKOWANY		ZŁY

Źródło: Klasyfikacja stanu ekologicznego i chemicznego rzek w JCWP – ocena za 2013 r., WIOŚ we Wrocławiu, 2015 r.

Objaśnienia do tabeli 2:

Klasa elementów biologicznych			
stan ekologiczny		potencjał ekologiczny (jcw sztuczne)	potencjał ekologiczny (jcw silnie zmienione)
I	stan bdb / potencjał maks.	I	I
II	stan db / potencjał db	II	II
III	stan / potencjał umiarkowany	III	III
IV	stan / potencjał słaby	IV	IV
V	stan / potencjał zły	V	V
Klasa elementów hydromorfologicznych			
stan ekologiczny		potencjał ekologiczny (jcw sztuczne)	potencjał ekologiczny (jcw silnie zmienione)
I	stan bdb / potencjał maks.	I	I
II	stan db / potencjał db	II	II
Klasa elementów fizykochemicznych (3.1-3.6)			
stan ekologiczny		potencjał ekologiczny (jcw sztuczne)	potencjał ekologiczny (jcw silnie zmienione)
I	stan bdb / potencjał maks.	I	I
II	stan db / potencjał db	II	II
PSD	poniżej stanu / potencjału dobrego	PPD	PPD
stan / potencjał ekologiczny			
stan ekologiczny		potencjał ekologiczny (jcw sztuczne)	potencjał ekologiczny (jcw silnie zmienione)
BARDZO DOBRY	stan bdb / potencjał maks.	MAKSYMALNY	MAKSYMALNY
DOBRY	stan db / potencjał db	DOBRY	DOBRY
UMIARKOWANY	stan / potencjał umiarkowany	UMIARKOWANY	UMIARKOWANY
SŁABY	stan / potencjał słaby	SŁABY	SŁABY
ZŁY	stan / potencjał zły	ZŁY	ZŁY
stan chemiczny			
DOBRY	stan dobry		
PSD_sr	poniżej stanu dobrego	przekroczone stężenia średnioroczne	
PSD_max		przekroczone stężenia maksymalne	
PSD		przekroczone stężenia średnioroczne i maksymalne	
stan			
DOBRY	stan dobry		
ZŁY	stan zły		

Jakość wód podziemnych

Na terenie Powiatu Wrocławskiego w 2012 r. WIOŚ we Wrocławiu oraz PIG PIB prowadzili monitoring jakości wód podziemnych tylko i wyłącznie w ramach monitoringu diagnostycznego.

Tabela nr 3. Ocena jakości wyników monitoringu diagnostycznego wód podziemnych w 2012 r., Źródło: Ocena stanu czystości wód podziemnych Województwa Dolnośląskiego w 2012 r., WIOŚ oraz PIG PIB

Nazwa punktu	Nr JCWPd	Stratygrafia	Typ wody	Klasa jakości 2012r.	Wskaźniki w III klasie	Wskaźniki w IV klasie
Kąty Wrocławskie (Małkowice)	114	Pg+ Ng		III	O ₂ - 0,3 mg/l HCO ₃ -351,4 mg/l	Temp- 16,2°C
Kąty Wrocławskie (Bogdaszowice)	114	Q		III	O ₂ - 0,3 mg/l Fe- 1,85 mg/l	
Nadolice Wielkie	93	Tr	HCO ₃ -SO ₄ - Ca-Na-Mg	IV	HCO ₃ -389,0mg/l, PO ₄ - 0,552 mg/l	NO ₃ - 61,11 mg/l
Św. Katarzyna	114	Tr	SO ₄ -HCO ₃ - Cl-Ca-Na	III	Cl- 174,0 mg/l, Ca- 181,0 mg/l, HCO ₃ -421,0mg/l, Fe- 2,14 mg/l	SO ₄ -388,0 mg/l
Mietków	114	Q		IV	NH ₄ - 1,31 mg/l	pH- 6,39 NO ₃ - 84,5 mg/l
Sobótka	113	Q		III	NO ₂ - 0,18 mg/l Zn- 0,6299 mg/l Mg- 82,1 mg/l HCO ₃ -396,5 mg/l	

Wody podziemne z terenu powiatu wrocławskiego są wodami III i IV klasy jakości. W badanych punktach dokumentowane są objawy zwiększonego zanieczyszczenia siarczanami, fosforanami, wodorowęglanami oraz związkami wapnia i żelaza.

3.3. Surowce mineralne

Na obszarze Powiatu Wrocławskiego występują udokumentowane złoża m. in.: kruszywa naturalnego (piaski, żwiry, pospółki), surowców ceramicznych (gliny, ropy), granitu, skaleni, serpentynitów.

3.4. Gleby

Na terenie powiatu wrocławskiego obecne są dwa główne typy gleb, powstałe w różnych warunkach:

- gleby związane z utworami rzecznyymi Odry i Nisy Kłodzkiej, głównie mady,
- gleby powstałe w utworach pozadolinnych, głównie na utworach polodowcowych, gleby bielicoziemne, płowe, torfowe, czarnoziemy.

Obszar powiatu charakteryzuje się przewagą gleb dobrych (II i III klasy bonitacyjnej) oraz średnich (IV). Wśród kompleksów dominują kompleksy żytnie dobre i słabe.

3.5 Powietrze

Na terenie powiatu wrocławskiego (w obszarze strefy dolnośląskiej) Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu prowadził w 2014 r. bezpośredni monitoring powietrza poprzez stacje pomiarowe zlokalizowane na terenie strefy dolnośląskiej. Oceny jakości powietrza na terenie Województwa Dolnośląskiego dokonano z uwzględnieniem dwóch grup ustanowionych kryteriów, ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ze względu na ochronę roślin. Ocena pod kątem ochrony zdrowia objęła następujące zanieczyszczenia:

- ♦ dwutlenek azotu NO₂,
- ♦ dwutlenek siarki SO₂,
- ♦ benzen C₆H₆,
- ♦ ołów Pb,
- ♦ tlenek węgla CO,
- ♦ arsen As,
- ♦ kadm Cd,
- ♦ nikiel Ni,
- ♦ pył PM₁₀,
- ♦ pył PM_{2,5},
- ♦ ozon O₃,
- ♦ benzo(a)piren B(a)P.

W ocenie pod kątem ochrony roślin uwzględniono:

- ♦ dwutlenek siarki SO₂,
- ♦ tlenki azotu NO_x,
- ♦ ozon O₃.

W wyniku klasyfikacji, w zależności od analizy stężeń w danej strefie wydzielone są następujące klasy stref:

Dla substancji dla których określone są poziomy dopuszczalne lub docelowe:

- ♦ **klasa A** – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają poziomów dopuszczalnych i poziomów docelowych,
- ♦ **klasa B** – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji (tylko dla PM_{2,5}),
- ♦ **klasa C** – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne powiększone o margines tolerancji w przypadku, gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalne i poziomy docelowe.

Dla substancji, dla których określone są poziomy celu długoterminowego:

- ♦ **klasa D1** – stężenia ozonu i współczynnik AOT40 nie przekraczają poziomu celu długoterminowego,
- ♦ **klasa D2** – stężenia ozonu i współczynnik AOT40 przekraczają poziom celu długoterminowego.

Dla substancji, dla których określone są poziomy docelowe:

- ♦ **klasa A** – stężenia PM_{2,5} na terenie strefy nie przekraczają poziomu docelowego,
- ♦ **klasa C2** – stężenia PM_{2,5} przekraczają poziom docelowy.

Wyniki oceny według kryterium odniesionych dla ochrony zdrowia za rok 2014 prezentuje poniższa tabela.

Tabela nr 4. Klasyfikacja stref z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia

Nazwa strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy											
	SO ₂	N O ₂	C O	C ₆ H ₆	O ₃ ¹	PM 10	PM _{2,5} ²	Pb	As	Cd	Ni	BaP
Strefa dolnośląska	A	A	A	A	C	C	A	A	C	A	A	C

Objaśnienia:

1) wg poziomu docelowego

2) klasyfikacja podstawowa wg poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji

Źródło: Ocena poziomów substancji w powietrzu oraz wyniki klasyfikacji stref województwa dolnośląskiego za rok 2014

W roku 2014 stwierdzono przekroczenia poziomu docelowego dla ozonu, pyłu, arsenu oraz benzo(a)pirenu. Oceniane strefy zaliczono do klasy C. Rezultatem końcowym oceny stref pod kątem ochrony roślin, podobnie jak pod kątem ochrony zdrowia, jest określenie klas wynikowych dla poszczególnych zanieczyszczeń w danej strefie. W efekcie oceny przeprowadzonej dla 2014 roku:

- ♦ dla ozonu strefie dolnośląskiej przypisano klasę C;
- ♦ dla dwutlenku siarki i tlenków azotu strefę dolnośląską zaliczono do klasy A.

Wyniki oceny według kryterium odniesionych dla ochrony roślin za rok 2014 prezentuje poniższa tabela.

Tabela nr 5. Klasyfikacja stref z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin

Nazwa strefy	Symbol klasy strefy dla poszczególnych substancji			
	SO ₂	NO _x	O ₃ (AOT40)	
			poziom docelowy	poziom celu długoterminowego
Strefa dolnośląska	A	A	C	D2

Źródło: Ocena poziomów substancji w powietrzu oraz wyniki klasyfikacji stref województwa dolnośląskiego za rok 2014

Ocena bieżąca, wykonana za rok 2014 wykazała, że dla kryterium ochrony zdrowia strefa dolnośląska (w której znajduje się powiat wrocławski) dla takich zanieczyszczeń jak dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, benzen, tlenek węgla, pył zawieszony PM_{2,5}, ołów, kadm, nikiel uzyskała klasę strefy **A**, dla której nie ma potrzeby prowadzenia działań związanych z poprawą jakości powietrza, należy jedynie utrzymać ją na tym samym lub lepszym poziomie. Natomiast ze względu na poziom stężenia w powietrzu pyłu zawieszzonego PM₁₀, arsenu, benzo(a)pirenu oraz ozonu powiat wrocławski zakwalifikowany został do strefy klasy **C**, co oznacza, iż stężenie tej substancji w powietrzu miało wartość powyżej dopuszczalnej i przekroczyło wartości dopuszczalne powiększone o margines tolerancji. W związku z tym,

dla zanieczyszczeń zaklasyfikowanych do klasy **C** wymagane jest opracowanie „Programu Ochrony Powietrza” dla obszarów przekroczeń poziomów dopuszczalnych.

Obowiązujący Program ochrony powietrza dla strefy dolnośląskiej został przyjęty Uchwałą nr XLVI/1544/14 Sejmiku Województwa Dolnośląska z dnia 12 lutego 2014r. w sprawie uchwalenia Programu ochrony powietrza dla województwa dolnośląskiego (Dz. Urz. Województwa Dolnośląskiego z dnia 25 lutego 2014r., poz. 985 z późn. zm.).

Obowiązujący Program ochrony powietrza dla strefy dolnośląskiej z uwagi na przekroczenie poziomu docelowego arsenu w powietrzu został przyjęty Uchwałą nr XV/351/15 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 29 października 2015 r. (Dz. U z 2015 r., poz. 4538).

Głównymi źródłami zorganizowanej emisji substancji dokonywanej na obszar Powiatu są prowadzone procesy energetycznego spalania paliw, a także - w niewielkim stopniu - prowadzone procesy technologiczne. W strukturze zużycia paliw, które są przeznaczone na spalanie energetyczne, zdecydowanie dominuje węgiel kamienny. Jest on podstawowym paliwem, stosowanym na omawianym obszarze.

Zachodzi konieczność przeprowadzenia zasadniczych zmian, zmierzających w kierunku stopniowego odchodzenia od paliw tradycyjnych, na rzecz coraz szerszego wykorzystywania biomasy jako odnawialnego, perspektywicznego paliwa, przeznaczonego do spalania energetycznego w instalacjach grzewczych. Emisja substancji podczas prowadzonych procesów technologicznych stanowi niewielki procent emisji, w odniesieniu do energetycznego spalania paliw.

4 Warunki przyrodnicze

4.1. Klimat

Klimat obszaru kształtuje się pod wpływem położenia geograficznego, rozmieszczenia wód, charakteru rzeźby terenu, rodzaju gleb, charakteru szaty roślinnej, ale także pod wpływem intensywności zainwestowania. Obszar Powiatu Wrocławskiego pod względem klimatycznym jest charakterystyczny dla regionu przedgórze z dominującym wpływem gór i słabym modyfikującym wpływem oceanicznym.

Podstawowe parametry charakteryzujące warunki klimatyczne opisywanego terenu przedstawiają się następująco:

- ♦ średnia temperatura roku - poniżej + 8,7°C,
- ♦ średnia temperatura stycznia - - 0,9°C,
- ♦ średnia temperatura lipca - + 18,1°C,
- ♦ czas trwania zimy - 69 dni,

- ♦ czas trwania lata - 88 dni,
- ♦ liczba dni pogodnych - 55,
- ♦ liczba dni pochmurnych - 130,
- ♦ liczba dni z szatą śnieżną - 55-60,
- ♦ średnia wieloletnia suma opadów - 560-660 mm, z maksimum w lipcu (na półrocze letnie przypada prawie 70% sumy rocznej opadów),
- ♦ średnia grubość pokrywy śnieżnej - 12-20 cm; maksymalna - 40-50 cm, sporadycznie do 60 cm,
- ♦ średnia prędkość wiatru osiąga 3,0 - 3,5 m/s; dominują wiatry z kierunku zachodniego, południowego i południowo-zachodniego; minimalny udział mają wiatry północne.

Poszczególne parametry klimatyczne wykazują znaczną wieloletnią zmienność z roku na rok. Na przykład roczna suma opadów może zmieniać się od poniżej 400 do ponad 1000 mm, średnia temperatura stycznia: od -13⁰C do +3,0⁰C (mniejszą zmienność wykazują letnie warunki termiczne). Te roczne wahania wynikają z przechodzenia z jednego klimatu w drugi, to znaczy z mieszania się klimatu oceanicznego z kontynentalnym.

W ostatnich latach obserwuje się skutki ocieplenia klimatu, których następstwem jest wzrost średnich temperatur okresu zimowego oraz zanik przejściowych pór roku, a także zmniejszenie się opadów i gwałtowniejszy przebieg zjawisk meteorologicznych.

4.2. Charakterystyka ogólna szaty roślinnej

Struktura gatunkowa szaty roślinnej jest bezpośrednio zależna od czynników klimatycznych, jakości gleb i rzeźby terenu. Na Dolnym Śląsku te czynniki zostały ostatecznie ukształtowane w czwartorzędzie podczas ostatniego zlodowacenia, co spowodowało, że flora województwa dolnośląskiego jest stosunkowo młoda. W powiecie wrocławskim, ze względu na zróżnicowanie ukształtowania jego terenu, można spotkać zarówno roślinność polną, leśną, wodną, jak i naskalną.

Tabela nr 6. Charakterystyka szaty roślinnej powiatu wrocławskiego wg obszarów, Opracowanie własne

Ślęzański	Unikatowa roślinność naskalna
Park	Duże populacje rzadkich gatunków roślin naczyniowych
Krajobrazowy	Jedynie w Polsce stanowisko mieczyka błotnego
Park	Lasy mieszane (grab, jesion, lipa drobnolistna, dąb szypułkowy)

Krajobrazowy „Dolina Bystrzycy”	Pola, zadrzewienia śródpolowe i ciepłolubne zarośla
	Roślinność wodna (zespół „lili” wodnych, szuwary, kosaciec żółty i turzyca)
	Grzyby (m. in. żagwia łuskowata oraz chronione: sromotnik bezwstydnny i flagowiec olbrzymi)
Obszary Natura 2000	Drzewostany dębowo-grabowe, zadrzewienia olszowo-wiązowe i wierzbowo-topolowe
	Roślinność wodna i mokradłowa (m. in. stanowiska kotewki orzecha wodnego)
	Zróznicowane lasy: grądy, łągi nadrzeczne i lasy aluwialne
	Szuwary, łąki trzęślicowe lub łąki świeże oraz łąki wilgotne
	Liczne gatunki chronione (m. in. goryczka wąskolistna, podkolano białe, wawrzynek wilczełyko)
	Stare dęby

4.3. Parki krajobrazowe

Na terenie powiatu wrocławskiego, w ramach systemu obszarów chronionych, funkcjonują dwa parki krajobrazowe - Ślęzański Park Krajobrazowy i Park Krajobrazowy Doliny Bystrzycy.

- **Ślęzański Park Krajobrazowy** położony jest na terenie gmin: Jordanów, Łagiewniki, Sobótka, Dzierżoniów, Marcinowice, Świdnica. W granicach parku znajdują się: Masyw Góry Ślęży, Masyw Góry Raduni, pasma Wzgórz Oleszeńskich i Wzgórz Kiełczyńskich oraz Jańska Góra. Najwyższy szczyt to Ślęza (718 m n.p.m.). Park utworzony został w celu ochrony i zachowania środowiska przyrodniczo-krajobrazowego Masywu Ślęży, jego wartości kulturowych i historycznych.

- **Park Krajobrazowy Dolina Bystrzycy** obejmuje dolinę rzeki Bystrzycy. Utworzony został 27 października 1998 roku na powierzchni 8570 ha w celu ochrony walorów przyrodniczych, historycznych i krajobrazowych doliny Bystrzycy. Położony jest na terenie gmin: Wrocław, Kąty Wrocławskie, Mietków i Sobótka. Przez centralną część parku przepływa rzeka Bystrzyca. Na terenie parku znajduje się sztuczny zbiornik retencyjny Jezioro Mietkowskie.

4.4 Obszary Natura 2000

Na terenie powiatu wrocławskiego wprowadzono następujące obszary Natura 2000: Zbiornik Mietkowski, Przeplatki nad Bystrzycą, Łęgi nad Bystrzycą, Masyw Ślęzy, Grądy Odrzańskie, Grądy w Dolinie Odry, Lasy Grędzińskie, Stawy w Borowej, Kumaki Dobrej.

4.5 Pomniki przyrody

Jedną z form ochrony przyrody stanowią pomniki przyrody, które definiuje się jako pojedyncze twory przyrody ożywionej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie. Atrakcyjność krajobrazową Powiatu wzbogacają wiekowe pojedyncze drzewa lub grupy drzew. W poniższej tabeli przedstawiono Pomniki przyrody występujące na omawianym obszarze.

Tabela nr 7. Pomniki Przyrody na terenie Powiatu

Lp.	Data utworzenia	Opis pomnika przyrody	Gmina	Miejscowość	Opis lokalizacji
1	1981-06-16	Jałowiec pospolity (<i>Juniperus communis</i>) forma trzypniowa	Czernica	Jeszkwice	Ogródek przydomowy
2	2008-06-06	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Czernica	Czernica	Skwer obok dzwonnicy
3	2009-06-15	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Czernica	Łany	Podwórko posesji prywatnej
4	2009-06-15	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Czernica	Łany	Droga gminna
5	2009-06-15	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Czernica	Łany	Droga gminna
6	2009-06-15	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Czernica	Łany	Droga gminna
7	1982-02-28	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>), okazała równomiernie rozwinięta korona, wpisany do Leśnego Banku Genów	Długoleka	Borowa	Na skraju lasu, oddz. Leśnictwa Borowa, po prawej stronie ulicy Cisowej (idąc od przejazdu kol.), ok. 500 m od przejazdu

					kolejowego i drogi Borowa - Raków
8	1982-12-28	Modrzew japoński (<i>Larix kaempferi</i>), z obłamanym wierzchołkiem, brak żywotności	Długołęka	Szczodre	Szczodre, po lewej stronie drogi prowadzącej od Szczodrego do gajówki (ulica Dębowa), ok. 400 m od skrzyżowania ul. Dębowej z ul. Zakrzowską
9	1977-12-27	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>), o silnie rozgałęzionej koronie	Długołęka	Łozina	Łozina, po lewej stronie drogi z Łoziny do Budziwojowic, przy skrzyżowaniu z drogą polną i przy kapliczce
10	1964-03-26	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>), z dwoma przewodnikami szczytowymi	Długołęka	Szczodre	Szczodre, na skraju lasu, 200 m od bramy wjazdowej do dawnego parku w Szczodrem, po prawej stronie za zabudowaniami
11	1964-03-26	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>), rośnie w grupie trzech dębów	Długołęka	Szczodre	Szczodre, na terenie dawnego parku, w grupie trzech dębów, na polanie w pobliżu dużego stawu
12	1977-12-24	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>), o krótkim pniu i silnie rozgałęzionej koronie	Długołęka	Szczodre	Szczodre, w dawnym parku, 7 m na północ od budynku pałacowego
13	1965-02-27	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>), korona silnie rozwidlona	Długołęka	Szczodre	Szczodre, przy drodze polnej ok. 200 m od leśniczówki w kierunku północnym, po prawej stronie drogi i potoku Krakowianka
14	2002-04-19	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>), drzewo z dwumetrowym wypróchnieniem pnia po	Długołęka	Szczodre	Szczodre, Leśnictwo Szczodre, oddz. 12 a przy drodze

		listwie mrozowej			
15	1964-03-23	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Długoleśka	Domaszczyn	Domaszczyn, 15 m od zabudowy zamku w kierunku południowo-wschodnim
16	1982-02-28	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>), całkowicie obumarły	Długoleśka	Bielawa	Bielawa, przy drodze leśnej, oddz. 72, 200 m od drogi głównej Bielawa - Raków
17	1982-02-28	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Długoleśka	Bielawa	Bielawa, przy cieku wodnym, po wschodniej stronie lasu, oddz. 72, 200 m od drogi głównej Bielawa - Raków
18	1982-02-28	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>), drzewo w złym stanie zdrowotnym	Długoleśka	Bielawa	Bielawa, przy drodze leśnej, oddz. 78
19	2002-04-19	Aleja 11 drzew - Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Długoleśka	Domaszczyn	Domaszczyn, na grobli, wzdłuż południowo-zachodniej strony lustra stawu a drogą Zakrzów - Olszyca
20	14-05-2011	Tulipanowiec amerykański (<i>Liriodendron tulipifera</i> L.)	Długoleśka	Krakowiany	Krakowiany - na działce gminnej przeznaczonej na usługi sportu i rekreacji w sąsiedztwie boiska i placu zabaw
21	1980-10-06	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) pień zdrowy od strony północnej na wys. 2-3 m wypróchenieni kominowe w miejscu wylamanego konara, oznakowany, korona na wys. 4m sielnie rozgałęziona, posusz gruby i drobny do 10%	Jordanów Śląski	Tomice	Tomice, na posesji prywatnej, na pastwisku obok stodoły

22	1980-08-28	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) pień zdrowy na wys. 5-6m wypróchenienie kominowe po wyłamany konarze, na szyi korzeniowej uszkodzenie mechaniczne zablężnione, oznakowany, korona na wys. 6 m z rozwidleniem konarów, posusz gruby i drobny do 15%	Jordanów Śląski	Winna Góra	Winna Góra, posesja prywatna, na skarpie drogi polnej z Winnej Góry do Przemysłowa, 500 m od ostatniej zabudowy
23	1980-04-06	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) pień zdrowy ze śladami po przeprowadzonych zabiegach konserwacyjnych w dobrej kondycji, oznakowany, korona na wys. 12 m ze zdjętym posuszem	Jordanów Śląski	Karolin	Karolin, w części wschodniej parku naprzeciw zabudowania pałacowego
24	1973-04-07	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>). Drzewo zdrowe o rozłożystej koronie, bogato rozgałęzione, posusz w koronie	Kąty Wrocławskie	Smolec	Smolec, ul. Kościelna, zaplecze ogrodu szkolnego, ok. 10 m od budynku szkoły
25	1979-10-23	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>). Korona z licznym posuszem, ślady po złamaniu konara	Kąty Wrocławskie	Gniechowice	Gniechowice, w parku ok. 20 m od potoku i ok. 60 m od drogi głównej Gniechowice-Świdnica
26	1979-10-23	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>). Korona nieregularna, liczny posusz. Pień z uszkodzeniami mechanicznymi, wzdłuż pnia od str. północnej listwa po piorunie	Kąty Wrocławskie	Gniechowice	Gniechowice, w parku ok. 20 m cieką Czarna Woda i ok. 60 m od drogi w nr 35 w kierunku Świdnicy
27	1979-10-23	Dąb szypułkowy	Kąty	Gniechowice	Gniechowice, w lesie,

		(<i>Quercus robur</i>). Drzewo zdrowe, pień ze śladami po wylamanych konarach, posusz w koronie	Wrocławskie		ok. 300 m od drogi nr 35 Gniechowice-Świdnica i ok. 30 od od cieku wodnego
28	1979-10-23	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>). Drzewo zdrowe, korona z posuszem	Kąty Wrocławskie	Gniechowice	Gniechowice, ok. 60 m od drogi nr 35 Gniechowice-Świdnica na skraju lasu i boiska sportowego
29	1981-06-16	Wiąz szypułkowy (<i>Ulmus laevis</i>), o obwodzie 562 cm, wysokość 28 m, do pierwszego konara 6 m, rozpiętość korony 14 m. Korona foremna. Przybliżony wiek 340 lat.	Kobierzyce	Bielany Wrocławskie	Posesja prywatna, na podwórku działki przy ul. Wrocławskiej 31 w miejscowości Bielany Wrocławskie
30	2010-10-22 (1979-12-22)	Grupa 12 drzew Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>), w wieku ok. 280-300 lat	Kobierzyce	Krzyżowice	Przy drodze z Krzyżowic do Nowin na terenie leśnym - skraj lasu liściastego, od płd. szosa, leśnictwo Krzyżowice
31	1983-11-18	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Mietków	Wawrzeńcyc	Rośnie pośrodku łąki na skraju lasu oddz.328 Leśnictwo Wawrzeńcyc
32	1983-11-18	Cyprysik błotny (<i>Toxodium distichum</i>)	Mietków	Wawrzeńcyc	Rośnie na łące śródleśnej Oddz.328f Leśnictwo Wawrzeńcyc
33	1983-11-18	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Mietków	Maniów	Rośnie w pobliżu starego koryta rzeki Bystrzycy, Maniów oddz. 358b Leśnictwo Wawrzeńcyc
34	1983-11-18	Grupa 5 drzew - Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Mietków	Maniów	Rosną w Maniowie wzdłuż wału powodziowego przy starym korycie rzeki Bystrzycy, oddz. 358a Leśnictwo Wawrzeńcyc

35	1964-12-03	Głaz narzutowy o wym. 300 x 250 x 100	Siechnice	Sulęcín	Znajduje się na zieleńcu przy ul. Klonowej naprzeciw nieruchomości ul. Klonowa 3a Sulęcín
36	1980-10-06	Grupa 5 głazów narzutowych o wymiarach: od 80 x 60 x 40cm do 90 x 70 x 60 cm	Siechnice	Sulęcín	Znajdują się na zieleńcu przy ul. Klonowej naprzeciw nieruchomości ul. Klonowa 3a Sulęcín
37	2006-10-26	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Siechnice	Święta Katarzyna	Rośnie na skwerze obok obelisku i pawilonu handlowego, u zbiegu ulic Głównej i Powstańców Śląskich w Świętej Katarzynie
38	2006-10-26	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Siechnice	Święta Katarzyna	Rośnie na skwerze obok obelisku i pawilonu handlowego, u zbiegu ulic Głównej i Powstańców Śląskich w Świętej Katarzynie
39	2006-10-26	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Siechnice	Święta Katarzyna	Rośnie w pasie drogi powiatowej nr 1938D przy ul. Żernickiej w pobliżu skrzyżowania z ul. Zacharzycką w Świętej Katarzynie
40	1995-07-19	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Sobótka	Sobótka	Sobótka - stacja PKP
41	1995-07-19	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Sobótka	Sobótka	Sobótka - stacja PKP
42	1995-07-19	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) - drzewo do zniesienia ochrony	Sobótka	Sobótka	Sobótka - cmentarz - nie odnaleziono w terenie

43	1995-07-19	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Sobótka	Sobótka	Sobótka - ul. Zamkowa
44	1995-07-19	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Sobótka	Sobótka	Sobótka - ul. Zamkowa
45	1995-07-19	Cyprysik nutkajski (<i>Chamaecyparis nootkatensis</i>)	Sobótka	Sobótka	Sobótka - ul. Zamkowa
46	1995-07-19	Młorząb dwuklapowy (<i>Ginkgo biloba</i>)	Sobótka	Sobótka	Sobótka - ul. Zamkowa
47	1995-07-19	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Sobótka	Sobótka	Sobótka - ogód P. Błachowicz
48	1995-07-19	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Sobótka	Sobótka	Sobótka przy przedszkolu
49	1995-07-19	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Sobótka	Sobótka	Sobótka przy przedszkolu
50	1995-07-19	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Sobótka	Sobótka	Sobótka przy przedszkolu
51	1995-07-19	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Sobótka	Sobótka	Sobótka Górka, mostek przy szosie (ul. Świdnicka)
52	1995-07-19	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Sobótka	Sobótka	Sobótka Górka, mostek przy szosie (ul. Świdnicka)
53	1995-07-19	Klon Szwedlera (<i>Acer Schwedlerii</i>)	Sobótka	Garncarsko	Garncarsko P. Adamczyk
54	1995-07-19	Klon Szwedlera (<i>Acer Schwedlerii</i>)	Sobótka	Garncarsko	Garncarsko P. Adamczyk
55	1995-07-19	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Sobótka	Sulistrowiczki	Skarpa potoku Sulistrowickiego - nie znaleziono w terenie
56	1995-07-19	Żywotnik zachodni (<i>Thuja occidentalis</i>)	Sobótka	Kunów	Kunów park zabytkowy w pobliżu murowanego wazonu
57	1995-07-19	Żywotnik zachodni (<i>Thuja occidentalis</i>)	Sobótka	Kunów	Kunów park zabytkowy w pobliżu murowanego wazonu
58	1995-07-19	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Sobótka	Kryształowice	Kryształowice łąka śródleśna widoczne lisie nory, wymaga cięć pielęgnacyjnych
59	1995-07-19	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) - drzewo do zniesienia ochrony	Sobótka	Miroślawice	Miroślawice, Lasy Państwowe - nie odnaleziono w terenie

60	1995-07-19	Cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>)	Sobótka	Nasławice	Nasławice obok ruin kościoła ewangelickiego
61	1978-03-15	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) - drzewo do zniesienia ochrony	Sobótka	Rogów Sobócki	Na końcu parku w części pół.-wsch. 15 m od drogi betonowej - nie odnaleziono w terenie
62	1978-03-15	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Sobótka	Michałowice	Przy ul. Długa 1-3 ogród na granicy skarpy rowu
63	1978-03-15	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Sobótka	Mirosławice	Park w części pół.-zach. naprzeciw pałacu
64	1978-03-15	Klon Jawor (<i>Acer pseudoplatanus</i>)	Sobótka	Mirosławice	Przed frontem pałacu po prawej stronie drogi wjazdowej
65	1978-03-15	Grupa 3 drzew - Cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>). Jedno drzewo do zniesienia ochrony	Sobótka	Mirosławice	Część pół.-zach. od strony pałacu przy zabudowaniach gospodarskich - w terenie brak jednego drzewa o obwodzie ok. 265 cm.
66	1978-03-15	Grupa 4 drzew - Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Sobótka	Garncarsko	W drzewostanie oddziału 149 na poł. od wsi, w pobliżu dawnego grobowca, grupa dębów w odległości 15 m
67	1978-03-15	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	Sobótka	Garncarsko	Przy ul. Nowowiejskiej 2, ok. 15 m od budynku i 3 m od ogrodzenia
68	1978-03-15	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Sobótka	Garncarsko	W dawnym parku na granicy z posesją przy ul. Nowowiejskiej 12
69	1978-10-28	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) - drzewo do zniesienia ochrony	Sobótka	Garncarsko	Przed mostem Czarnej Wody do wjazdu do wisi od strony Sobóki, po lewej stronie drogi ca 70 m od mostu – nie

					odnaleziono w terenie
70	1978-02-04	Grupa 2 drzew - Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	Sobótka	Kunów	Przy bramie wjazdowej do parku ca 5 m
71	1978-02-03	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	Sobótka	Kunów	W parku przed budynkiem szkoły ca 12 m
72	1974-04-19	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Sobótka	Będkowice	Przy drodze z Sobótki do Sulistrowic, 40 m za skrzyżowaniem drogi do Sulistrowic
73	1978-04-28	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Sobótka	Sobótka	Przy ul. Browarnianej, 40 m od drogi do browaru i 3 m od brzegu stawu od strony poł.-wsch.
74	1978-04-28	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	Sobótka	Nasławice	Za skrzyżowaniem dróg naprzeciw budynku nr 16
75	1976-02-23	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	Sobótka	Ręków	Na terenie dziedzińca szkoły podstawowej
76	1976-02-27	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Sobótka	Stary Zamek	Na rozwidleniu dróg w środku wsi, 20 m od przystanku PKS
77	1976-02-23	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Sobótka	Stary Zamek	Na wale ciek Czarna Woda, 120 m od mostu drogi Michałowice-Stary Zamek po lewej stronie mostu a prawą stroną ciek
78	1976-02-23	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Sobótka	Stary Zamek	Na skraju łąki, 200 m od drogi Michałowice-Stary Zamek ca 250 m od mostu na Czarnej Wodzie i drogi z Michałowic do Starego Zamku
79	1976-02-23	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Sobótka	Stary Zamek	Na łące nad rowem 200 m na południe od mostu nad Czarną Wodą i od szosy Michałowice-Stary Zamek

80	1978-02-09	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Sobótka	Strachów	W zadrzewieniach po lewej stronie rowu melioracyjnego, 60 m od mostka drogi polnej i tą drogą do zabudowań wsi dawnego Zakładu Rolnego
81	1978-02-09	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Sobótka	Strachów	W zadrzewieniach nad rowem melioracyjnym, po prawej stronie w widłach rowu w części zachodniej wsi
82	1978-02-10	Grupa 2 drzew - Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Sobótka	Strachów	Po prawej stronie drogi do Żeruszyc, przed mostem na Czarnej Wodzie w odległości 15 m na skraju lasu
83	1978-02-10	Grupa 2 drzew - Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Sobótka	Strachów	Na łące w części wschodniej, 900 m od drogi Strachów-Żeruszycy i mostu na rzece -Czarna Woda i 30 m od wału przeciwpowodziowego
84	1978-02-10	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Sobótka	Strachów	Na łące, 300 m od szosy na Żeruszycy i mostu na rzece Czarna Woda i 10 m od wału przeciwpowodziowego
85	1978-02-10	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Sobótka	Strachów	Rośnie nad rowem, 8 m od wału Potoku Sulistowickiego i 500 m od ujścia Czarnej Wody
86	1978-02-10	Jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i> L.)	Sobótka	Strachów	Rośnie przy drodze ze Strachowa do Żeruszyc, 50 m przed mostem na Czarnej Wodzie

87	1978-02-10	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Sobótka	Strachów	Rośnie ok. 800 m od szosy do Żerzuszc i mostu na Czarnej Wodzie, w kierunku wschodnim na łące, 20 m od wału przeciwpowodziowego i 15 m od ściany lasu
88	1978-02-10	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Sobótka	Strachów	Rośnie ok. 500 m od szosy do Żerzuszc i mostu na Czarnej Wodzie, w kierunku wschodnim na skraju lasu od strony łąki, 50 m od wału przeciwpowodziowego przy Czarnej Wodzie
89	1978-10-28	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Sobótka	Siedlakowice	Po prawej stronie drogi z Siedlakowic do Krysztalowic ca 800 m przed mostem Czarna Woda ca 40 m, brak tabliczek
90	1978-10-28	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Sobótka	Siedlakowice	Po prawej stronie drogi z Siedlakowic do Krysztalowic ca 800 m przed mostem Czarna Woda ca 40 m, brak tabliczek
91	1978-10-28	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	Sobótka	Olbrachtowice	Po prawej stronie drogi Olbrachtowice-Górzyce za przejazdem kolejowym w odległości 15 m, brak tabliczek
92	1978-10-28	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	Sobótka	Olbrachtowice	Po prawej stronie drogi Olbrachtowice-Górzyce w odległości 50 m od przejazdu kolejowego, brak tabliczek

93	1978-10-28	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	Sobótka	Olbrachtowice	Po prawej stronie drogi Olbrachtowice-Górzyce, 100 m od ostatnich zabudowań, naprzeciwko boiska
94	1978-03-14	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	Sobótka	Olbrachtowice	W poł.-wsch. części parku za pięcioma platanami, 70 m od ogrodzenia murowanego
95	1978-03-14	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	Sobótka	Olbrachtowice	W parku 20 m od wejścia z drogi głównej
96	1967-12-28	Krasnorost (<i>Hildenbrandtia rivularis</i>)	Sobótka	Sobótka	Na odcinku 100 m biegu strumienia w oddziale leśnictwa Sobótka
97	1978-03-15	Buk czerwony (<i>Fagus sylvatica</i> 'Purpurea')	Sobótka	Okulice	Naprzeciw młyna w dawnym parku dworskim w pobliżu ruin zamku
98	1978-03-15	Sosna wejmutka (<i>Pinus strobus</i>)	Sobótka	Okulice	Okulice
99	2004-12-21	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Żórawina	Wilczków	Rośnie przy ul. Kopernika, obok sklepu
100	2011-11-22	Platan klonolistny (<i>Platanus x acerifolia</i>)	Żórawina	Bogunów	teren parku gminnego
101	2011-11-22	Platan klonolistny (<i>Platanus x acerifolia</i>)	Żórawina	Bogunów	teren parku gminnego
102	2012-06-29	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Żórawina	Mędłów	w pasie drogowym drogi gminnej ul. Dębowa

Źródło: Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska we Wrocławiu

5. Ludność

5.1 Struktura demograficzna

Struktura demograficzna jest istotnym elementem wskazującym trendy i kształtującym kierunki rozwoju danego regionu. Powiat Wrocławski charakteryzuje się wyższą dynamiką demograficzną w stosunku do przeciętnej odnoszącej się do Województwa

Dolnośląskiego oraz do średniej całego kraju. Sytuację demograficzną Powiatu Wrocławskiego na przestrzeni lat 2006 – 2014 obrazuje poniższa tabela.

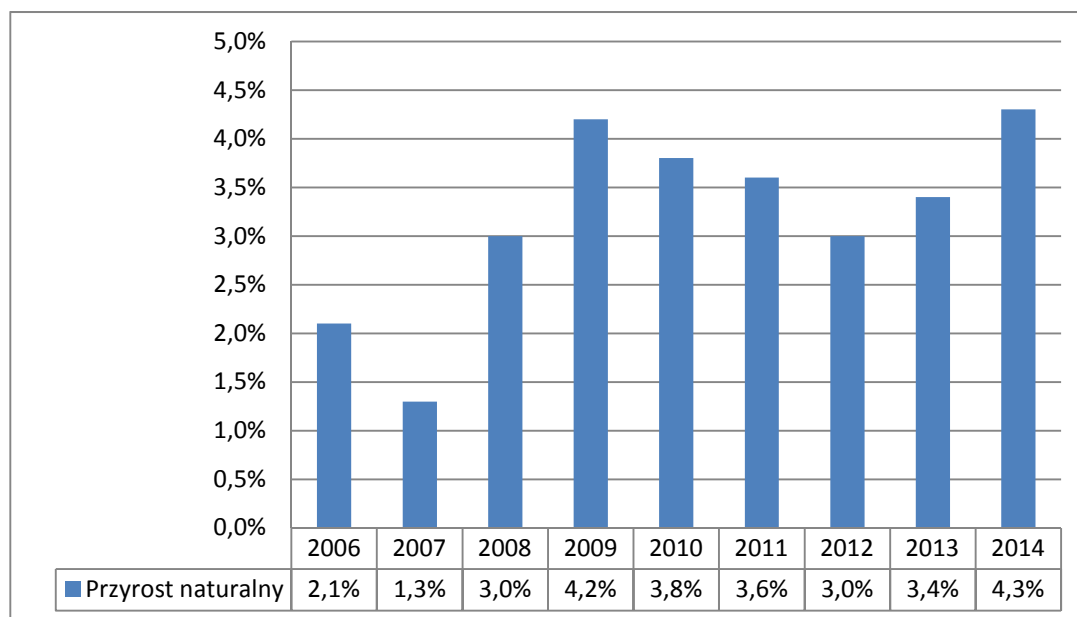
Tabela nr 8. Struktura demograficzna powiatu wrocławskiego

Lata	Ogółem	Mężczyzn	Kobiet	Gęstość zaludnienia
2006	103 097	50 608	52 489	92,4 os/km ²
2007	105 603	51 861	53 742	94,6 os/km ²
2008	107 814	52 918	54 896	96,6 os/km ²
2009	110 386	54 202	56 184	98,9 os/km ²
2010	113 468	55 627	57 841	101,6 os/km ²
2011	120 092	58 974	61 118	109 os/km ²
2012	123 063	60 379	62 684	111 os/km ²
2013	126 242	61 946	64 296	114 os/km ²
2014	130968	64146	66822	117 os/km ²

Źródło: www.stat.gov.pl – Bank Danych Lokalnych

Na przestrzeni lat 2006–2014 w Powiecie Wrocławskim zaobserwować można nieprzerwalny i znaczny wzrost liczby ludności. W 2014 roku Powiat Wrocławski jako miejsce zameldowania deklaruje 130 968 osób. W porównaniu do roku 2006 daje to wzrost liczby ludności o blisko 28 tysięcy mieszkańców w okresie 9 lat. Klasyfikacja na kobiety i mężczyzn wskazuje, że w każdym z badanych roczników było więcej o ok. 2 tysiące kobiet niż mężczyzn. Tendencja ta jest stale utrzymywana, w 2014 roku liczba kształtuje się na poziomie 64 146 mężczyzn oraz 66 822 kobiet. Od 2006 roku liczba zarówno kobiet jak i mężczyzn wzrosła o ok. 14 tysięcy. Znaczny wzrost odnotowano także w odniesieniu do gęstości zaludnienia, która w ciągu 9 lat wzrosła o 24,6 osób/km², dając wynik 117 os/km² w roku 2014.

Wykres nr 1. Przyrost naturalny w powiecie wrocławskim

Źródło: www.stat.gov.pl – Bank Danych Lokalnych

Powyższa tabela ilustruje przyrost naturalny w Powiecie Wrocławskim. Najniższy przyrost naturalny odnotowano w 2007 roku, kiedy obniżył się o 0,8% w stosunku do roku 2006. W dwóch kolejnych latach zauważono wzrost tej liczby. Najwyższy poziom przyrostu naturalnego przypada na 2014 rok, kiedy to wzrósł do 4,3%. Jest to bardzo dobry wynik na tle Województwa Dolnośląskiego, gdzie w 2014 r. odnotowano przyrost naturalny na poziomie 1,6% oraz całego kraju, gdzie przyrost naturalny szacuje się na 0,0%.

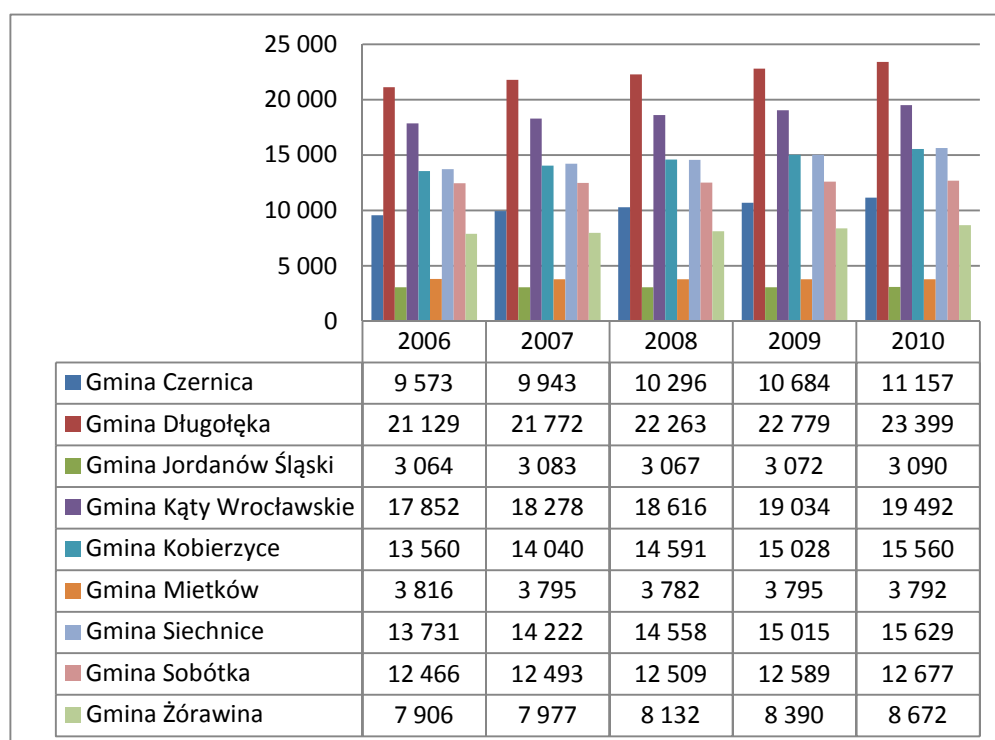
Tabela nr 9. Rozmieszczenie ludności na wsiach w miastach Powiatu Wrocławskiego

Lata	wieś miejsce zameldowania	wieś miejsce zamieszkania	miasto miejsce zameldowania	miasto miejsce zamieszkania
2006	87 025	85 864	16 072	16 106
2007	89 495	89 961	16 108	16 119
2008	91 629	91 160	16 185	16 226
2009	93 868	94 494	16 518	16 575
2010	96 520	97 146	16 948	17 005
2011	Brak danych	101 560	Brak danych	18 532
2012	Brak danych	104 191	Brak danych	18 872
2013	Brak danych	106 966	Brak danych	19 276
2014	Brak danych	111 060	Brak danych	19 908*

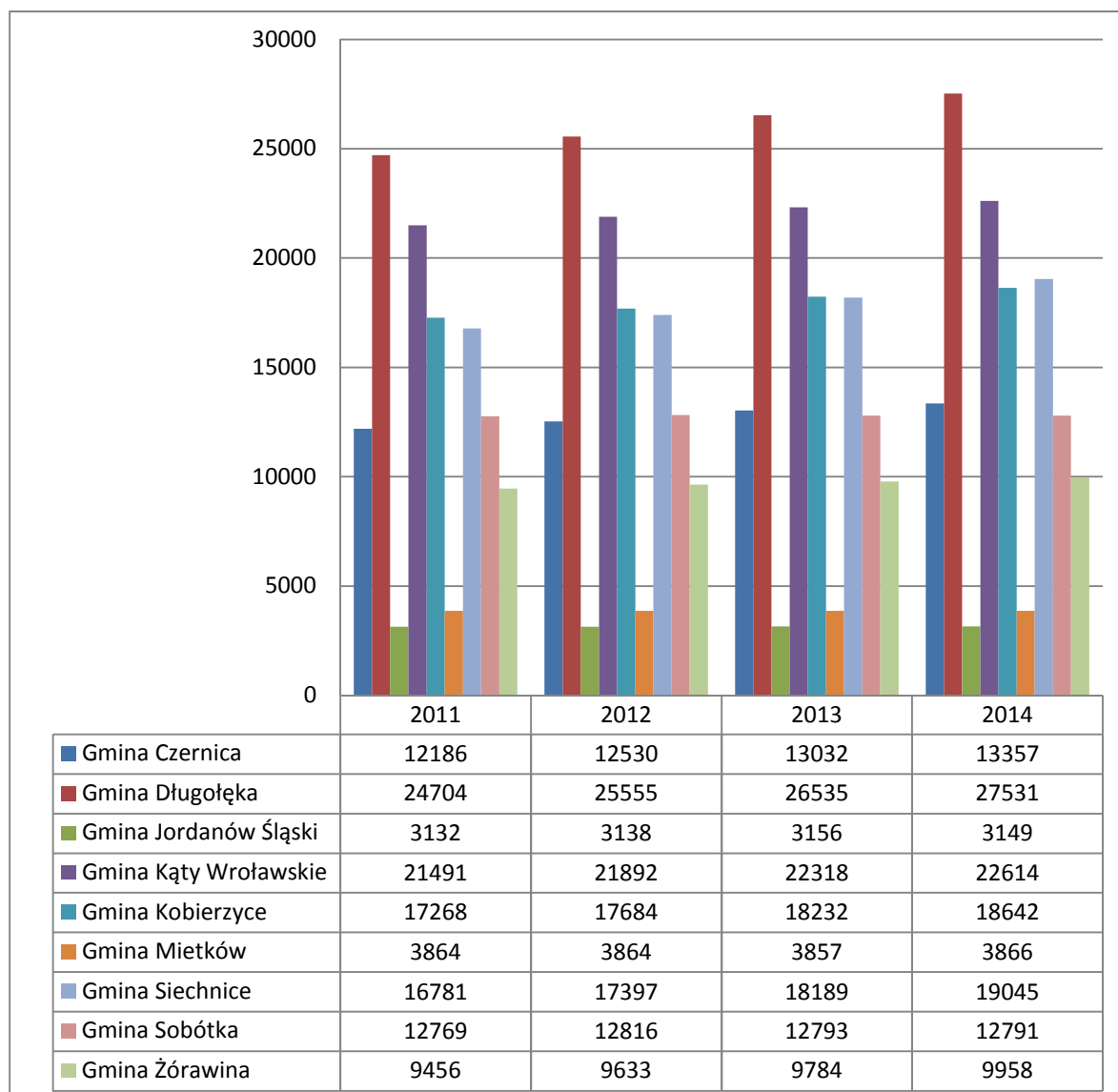
Źródło: www.stat.gov.pl – Bank Danych Lokalnych.

Na uwagę zasługuje również fakt, iż coraz więcej osób podaje wieś jako faktyczne miejsce zamieszkania. W 2006 roku więcej osób było zameldowanych niż faktycznie mieszkało na wsi, następnie od 2007 roku odnotowano wzrost liczby osób deklarujących wieś jako miejsce faktycznego pobytu, natomiast spadek liczby osób deklarujących wieś jako stałe miejsce zamieszkania. Dane z 2010 roku wskazują, że na wsiach w Powiecie Wrocławskim faktyczna liczba mieszkańców to 97 146 osób, natomiast zameldowanych jest 96 520 osób. W porównaniu, w miastach należących do Powiatu Wrocławskiego (Kąty Wrocławskie, Siechnice, Sobótka) w 2010 faktycznie mieszkało 17 005 osób a zameldowanych było 16 948 osób. Analiza ta wskazuje na coraz większą liczbę osób migrującą z miasta na wieś. W porównaniu do roku 2013 sytuacja wzrostu ilości osób w miastach i na wsiach w powiecie wrocławskim kształtuje się podobnie. W dalszym ciągu odnotowuje się stały wzrost ilości osób faktycznie zamieszkujących zarówno wieś jak i miasta. W 2013 roku odnotowano liczbę 106 966 osób faktycznie zamieszkujących wieś powiatu wrocławskiego oraz 19 276 osób zamieszkujących miasto.

Wykres nr 2. Ilość osób zamieszkująca poszczególne gminy powiatu Wrocławskiego
Dane za lata 2006-2010

Dane za lata 2011 - 2014

Źródło: www.stat.gov.pl – Bank Danych Lokalnych

Powyższe dane wskazują na fakt, że w 2014 roku gminą o największej ilości mieszkańców była Gmina Długołęka (gmina wiejska) licząca 41 sołectw, w których w sumie mieszka 27 531 osób (w tym 13 635 mężczyzn oraz 13 896 kobiet). Dla porównania gminą o najmniejszej liczebności jest Gmina Jordanów Śląski (gmina wiejska) licząca 13 sołectw i 3 149 mieszkańców (w tym 1566 mężczyzn i 1583 kobiet). Daje to wynik ponad 8 razy mniejszy niż w gminie o największej liczbie mieszkańców. Kolejną najliczniejszą gminą Powiatu Wrocławskiego jest Gmina Kąty Wrocławskie (gmina miejsko – wiejska), dalej Gmina Siechnice (gmina miejsko – wiejska), Gmina Kobierzyce (gmina wiejska), Gmina Czernica (gmina wiejska), Gmina Sobótka (gmina miejsko – wiejska), Gmina Żórawina (gmina wiejska), Gmina Mietków (gmina wiejska) oraz wspomniana już wyżej Gmina Jordanów Śląski. Na przestrzeni badanych lat, sytuacja stanu ludności w poszczególnych

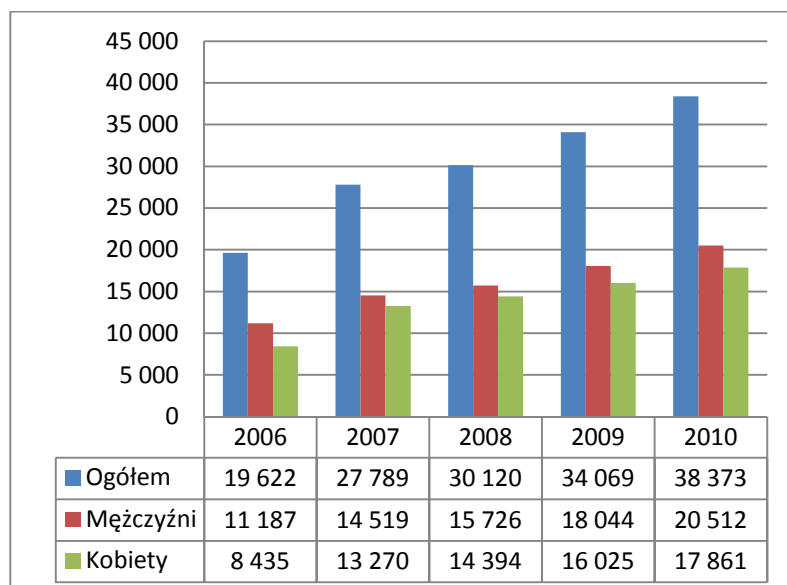
gminach była niemal bliźniacza. Jedynie w roku 2008 oraz 2009 w Gminie Kobierzyce odnotowano niewiele większą ilość mieszkańców niż w Gminie Siechnice. Jednak już w 2010 roku powtórzyła się sytuacja z lat 2006 oraz 2007, gdzie Gmina Siechnice wyprzedzała pod względem liczby mieszkańców Gminę Kobierzyce. W latach 2011-2014 odnotowano znaczny wzrost liczby mieszkańców w większości gmin powiatu wrocławskiego. Jedynie w gminach Jordanów Śląski i Sobótka w 2013 roku zauważono nieznaczny spadek tej liczby.

5.2 Stan i struktura zatrudnienia

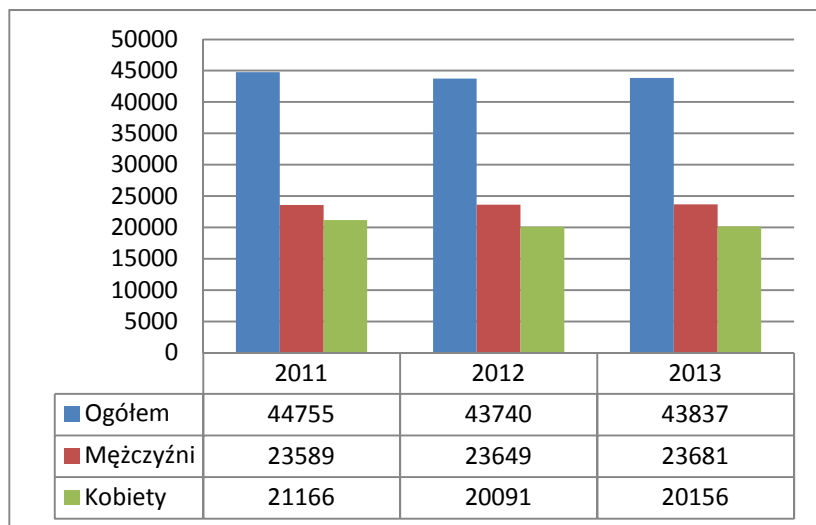
Znaczący wpływ na obecny stan rynku pracy w Powiecie Wrocławskim wywarły m.in. procesy gospodarcze, w tym tworzenie się specjalnych stref ekonomicznych na terenach należących do gmin Powiatu Wrocławskiego, korzystna lokalizacja w sąsiedztwie miasta wojewódzkiego jakim jest Wrocław oraz stosunkowo niewielka odległość od granic z Niemcami i Czechami a także dobrze rozwinięta infrastruktura komunikacyjna. Powiat Wrocławski stanowi obszar przecinania się i przebiegu najważniejszych szlaków komunikacyjnych regionu, co sprzyja rozwojowi działalności gospodarczej i napływowi inwestycji a w konsekwencji prowadzi do tworzenia nowych miejsc pracy. Skala i rozmiar inwestycji, które zrealizowano na tym obszarze po 1999 r., przekłada się bezpośrednio na sytuację społeczną jego mieszkańców. Tysiące miejsc pracy, powstałych na przestrzeni ostatniej dekady, rozwiązały w znacznym stopniu problem bezrobocia w Powiecie Wrocławskim. W tym czasie odnotowano również znaczący wzrost liczby podmiotów gospodarczych na terenie powiatu.

Wykres nr 3. Ilość osób pracujących na terenie powiatu wrocławskiego

Dane za lata 2006 - 2010

Dane za lata 2011 - 2013

Źródło: www.stat.gov.pl – Bank Danych Lokalnych

Na przestrzeni lat 2006 – 2010 odnotowano znaczny wzrost liczby osób pracujących na terenie powiatu wrocławskiego. W 2006 roku liczba ta wynosiła 19 622 osoby dla porównania w 2010 roku liczba ta wynosiła już 38 373 osoby. W roku 2011 liczba ta przekroczyła 44 tysiące, jednak w 2012 roku nastąpił nieznaczny spadek do 43 740 osób, następnie w 2013 roku odnotowano już wzrost tej liczby. Stan na 31 grudnia 2013 r. dał wynik 43 837 osób zatrudnionych na terenie powiatu wrocławskiego. W latach 2006 – 2011 w każdym z wymienionych roczników wyższa była także liczba pracujących mężczyzn od liczby pracujących kobiet, z roku na rok liczba pracujących mężczyzn rosła o około 2 tysiące w porównaniu z liczbą pracujących kobiet. W latach 2012 – 2013 również liczba pracujących mężczyzn była wyższa od liczby pracujących kobiet, jednak różnica ta wynosiła już ok. 3 500 tysięcy co roku.

Tabela nr 10. Ilość osób pracujących na terenie Powiatu Wrocławskiego wg. PKD 2004

Rok	Sektor rolniczy	Sektor przemysłowy	Sektor usługowy
2006	6 797	9 775	8 841
2007	6 717	16 854	10 009
2008	6 750	16 811	12 350

Źródło: www.stat.gov.pl – Bank Danych Lokalnych

Tabela nr 11. Ilość osób pracujących na terenie Powiatu Wrocławskiego według PKD 2007

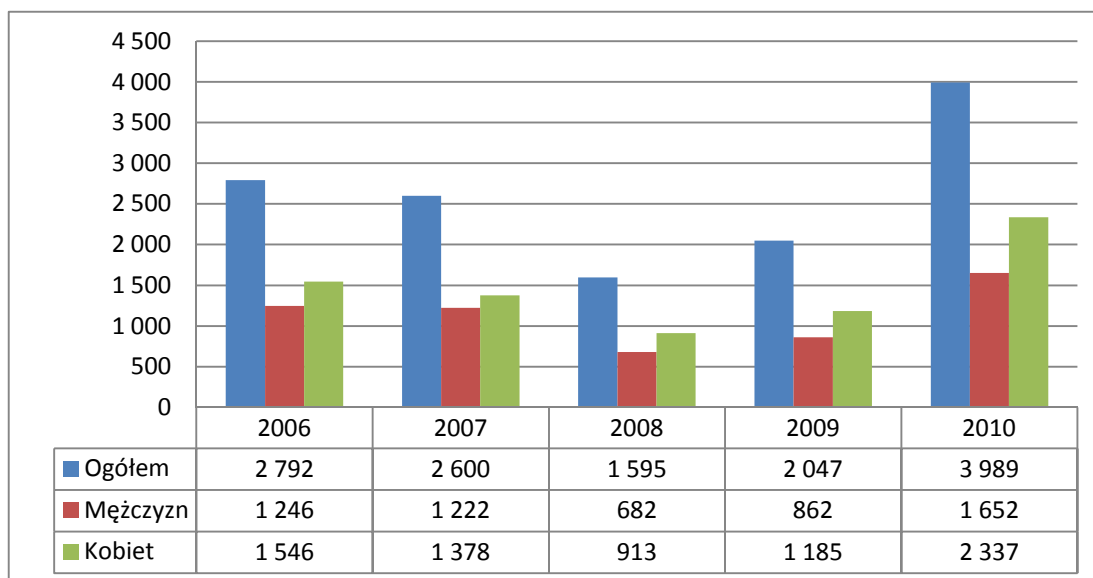
Rok	Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo	Przemysł i budownictwo	Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, rynek nieruchomości	Pozostałe usługi
2006	6 795	9 872	5 005	207	3 534
2007	6 715	16 921	5 605	241	4 098
2008	6 748	17 031	7 416	267	4 449
2009	6 612	18 550	9 179	441	5 078
2010	6 345	21 699	9 775	232	5928
2011	6 330	22 380	10 061	252	5732
2012	6 263	20 843	9 856	223	6555
2013	6 294	20 069	10 125	328	7021

Źródło: www.stat.gov.pl – Bank Danych Lokalnych

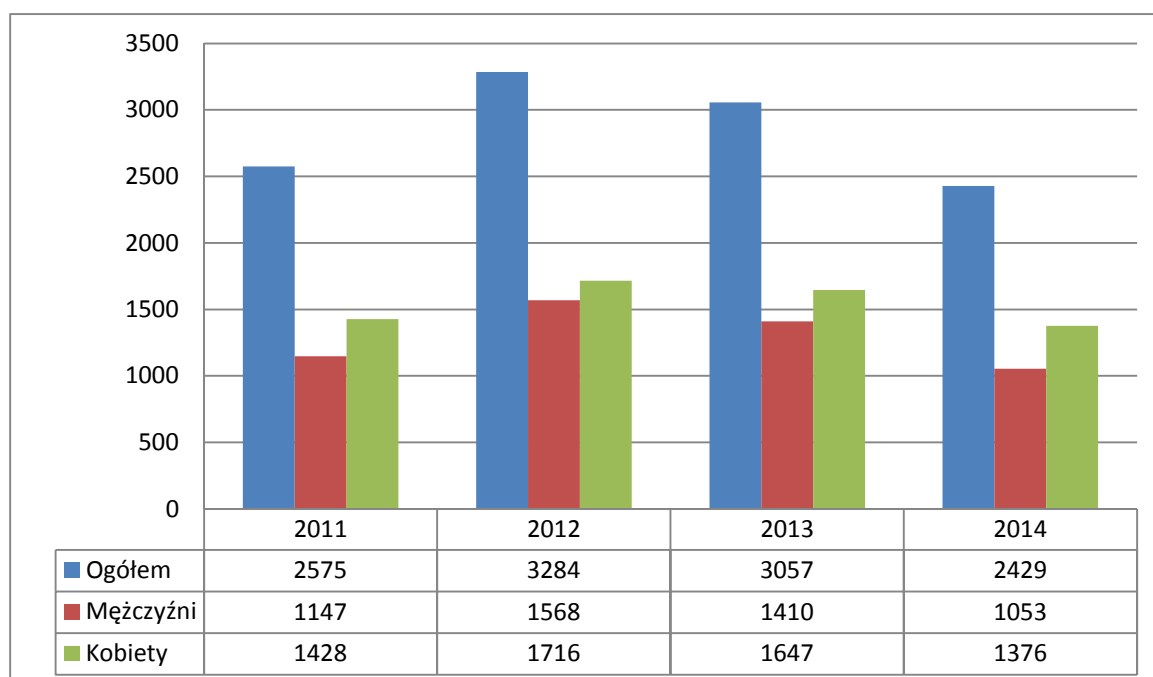
Do 2008 roku obowiązywała Polska Klasyfikacja Działalności PKD 2004, dzieląca rynek pracy na sektor rolniczy, sektor przemysłowy oraz sektor usługowy. Najwięcej osób zatrudnionych było w sektorze przemysłowym. Znaczny rozkwit sektora przemysłowego przypada na rok 2007, kiedy to liczba zatrudnionych w przemyśle wzrosła z 9 775 w 2006 roku do 16 854 w 2007. Od 2009 roku obowiązywała Polska Klasyfikacja Działalności PKD 2007 obejmująca bardziej szczegółowy podział: rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo, przemysł i budownictwo, handel, naprawa pojazdów, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja, działalność finansowa i ubezpieczeniowa, rynek nieruchomości, pozostałe usługi, który w celach porównawczych obejmuje także poprzednie lata, tak więc bazując na PKD 2007 od 2006 do 2013 roku największa ilość osób zatrudniona była w przemyśle i budownictwie. 2012 rok przyniósł spadek ilości podmiotów zarejestrowanych aż w czterech spośród pięciu kategorii. Zauważono jedynie wzrost liczby w kategorii „Pozostałe usługi”. Wzrost ten przyniósł ponad

600 nowych podmiotów. W roku 2013 odnotowano wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów w czterech kategoriach. Spadek zauważono jedynie w przemyśle i budownictwie.

Wykres nr 4. Ilość osób bezrobotnych na terenie powiatu wrocławskiego

Dane za lata 2011 - 2013

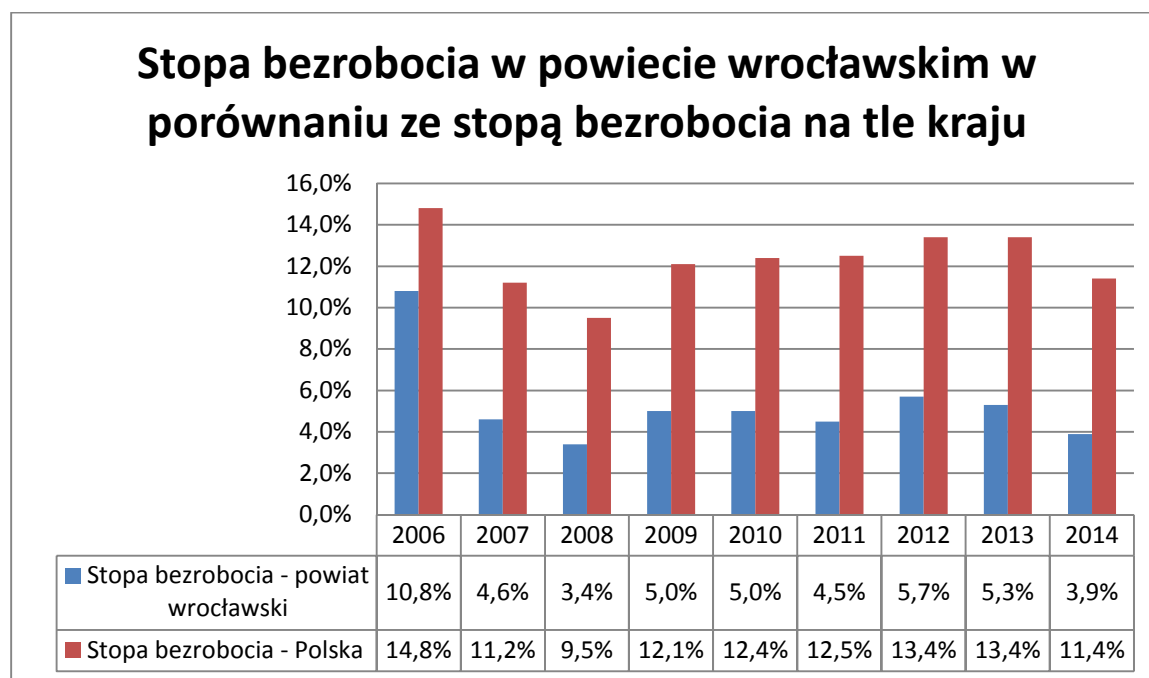

Źródło: www.stat.gov.pl – Bank Danych Lokalnych.

W 2014 roku liczba osób bezrobotnych wynosiła 2429 osób. W stosunku do roku 2013 nastąpił dość spory spadek ww. liczby, dając wynik o 628 osób mniej. Jest to jeden z najlepszych wyników w przeciągu ostatnich 8 lat. Mniejsza ilość osób bezrobotnych była

tylko w latach 2008 i 2009. W porównaniu roku 2014 do roku 2009, kiedy to ilość osób bezrobotnych była najwyższa, różnica wynosi aż 1560. Niezmiennie 2008 rok był najkorzystniejszy pod względem ilości osób bezrobotnych. Wówczas liczba ta wskazywała tylko 1 595 osób. W latach 2006-2014 niezmiennie liczba kobiet bezrobotnych w powiecie wrocławskim jest wyższa niż liczba bezrobotnych mężczyzn.

Wykres nr 5. Stopa bezrobocia w powiecie wrocławskim w latach 2006 – 2014

źródło: www.stat.gov.pl.

Stopa bezrobocia w powiecie wrocławskim w latach 2006 – 2014 jest w każdym roku średnio ok. 8 razy niższa w porównaniu ze stopą bezrobocia w kraju. Najwyższe bezrobocie odnotowano w roku 2006 – 10,8 %, jednak w kolejnych latach wynik ten już się nie powtórzył, liczba ta nigdy też nie była wyższa. W roku 2007 i 2008 odnotowano tendencję spadkową (kolejno 4,6% i 3,4%), po czym w roku 2009 i 2010 stopa bezrobocia wzrosła do 5,0%. W kolejnym roku stopa bezrobocia ponownie spadła do 4,5%, a już w roku 2012 wzrosła do 5,7%, osiągając drugi najwyższy wynik na przestrzeni ww. lat. Rok 2013 przyniósł spadek stopy bezrobocia do 5,3%, tendencja spadkowa została zachowana również w roku kolejnym wynosząc 3,9%. Amplituda pomiędzy najwyższym bezrobociem w roku 2006, a najniższym odnotowanym w roku 2008 wynosi 7,4.

6. Infrastruktura społeczna

6.1 Edukacja

6.1.1 Zadania oświatowe realizowane przez powiat wrocławski

Powiat wrocławski realizuje zadania oświatowe wynikające w szczególności z postanowień:

- Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1445),
- Ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.),
- Ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2014 r. poz. 191 i 1198 z późn. zm.)

oraz przepisów wykonawczych do tych ustaw.

Struktura organizacyjna oświaty powiatu wrocławskiego

W skład sieci szkół powiatu wrocławskiego wchodzi:

- 2 zespoły szkół ponadgimnazjalnych
- 2 placówki kształcenia specjalnego
- 1 placówka resocjalizacyjna
- 2 poradnie psychologiczno-pedagogiczne wchodzące w skład Powiatowego Zespołu Poradni Psychologiczno - Pedagogicznych we Wrocławiu.

Warunki geograficzne powiatu stanowią istotną przeszkodę na drodze do skonstruowania optymalnej - zaspokajającej wszystkie potrzeby naszych dzieci i młodzieży - sieci szkół. Brak naturalnego centrum powiatu oraz układ komunikacyjny utrudnia swobodne przemieszczanie się i dostęp z terenu gmin do istniejących szkół. Mieszkańcom przeciwległych krańców powiatu niejednokrotnie znacznie łatwiej jest dostać się do miasta, aniżeli do szkoły znajdującej się (w istocie niekoniecznie dalej w sensie odległości) na terenie powiatu. Bliskość wielkiego miasta i jego bogata oferta edukacyjna powodują odpływ uczniów z terenu powiatu. Dlatego też należałoby traktować ofertę edukacyjną powiatu raczej w kategoriach uzupełnienia oferty edukacyjnej miasta Wrocławia o niszowe kierunki kształcenia.

Kształcenie, wychowanie i opieka w szkołach ponadgimnazjalnych

Powiat wrocławski posiada zróżnicowaną ofertę dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych: technika, licea ogólnokształcące, zasadnicze szkoły zawodowe, a dla dorosłych - szkołę policealną oraz kwalifikacyjne kursy zawodowe.

Tabela nr 12. Oferta edukacyjna powiatowych zespołów szkół

Powiatowy Zespół Szkół Nr 1 w Krzyżowicach (PZS 1):	Powiatowy Zespół Szkół Nr 3 w Sobótce (PZS 3):
<u>Zasadnicza Szkoła Zawodowa:</u> ogrodnik	<u>Liceum Ogólnokształcące:</u> kierunek humanistyczno – filmowy kierunek biologiczno - dietetyczny
<u>Technikum:</u> technik hodowca koni technik hotelarstwa technik rolnik technik architektury krajobrazu technik weterynarii technik ekonomista technik ochrony środowiska technik ogrodnik technik geodeta	<u>Technikum:</u> technik obsługi turystycznej technik informatyk
Kształcenie dla dorosłych w Powiatowym Zespole Szkół Nr 1 w Krzyżowicach (PZS 1):	
<u>Szkoła Policealna:</u> technik hodowca koni technik rolnik technik weterynarii technik ekonomista	<u>Kwalifikacyjne Kursy Zawodowe:</u> technik architektury krajobrazu technik rolnik technik hodowca koni technik ekonomista technik hotelarstwa

Ważnym aspektem kształcenia zawodowego jest dobór takich kierunków kształcenia, które pozwolą absolwentom na znalezienie pracy. W tym celu konieczne stało się dążenie do

dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy. Wychodząc z tego założenia w latach 2010-2011 podjęto szereg działań w celu utworzenia kierunków mechanicznych w PZS 1 w Krzyżowicach. Projekt realizowany był we współpracy z firmą LG Display Poland Sp. z o.o. stanowiącą potencjalnie przyszłego pracodawcę dla absolwentów szkoły, a zgłaszającą zapotrzebowanie kadrowe w zawodach elektronik i mechatronik. Niestety zawody te ostatecznie nie zostały uruchomione z uwagi na niewielki odzew ze strony potencjalnych uczniów.

W 2015 roku Powiat Wrocławski przystąpił do dwóch klastrów edukacyjnych wspierających szkolnictwo zawodowe - Klastra Edukacyjnego „INVEST in EDU” Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST-PARK” sp. z o. o. oraz Klastra Edukacyjnego Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

Ideą klastrów jest połączenie potencjału gospodarczego, edukacyjnego i naukowego na rzecz rozwoju kształcenia zawodowego oraz dostosowania do potrzeb gospodarki i lokalnych rynków pracy. Istnienie klastrów ma znacznie ułatwić prognozowanie zapotrzebowania rynku pracy na konkretne umiejętności, zawody oraz zwiększyć dostępność do praktycznej nauki zawodu, w tym praktyk i staży.

Kształcenie, wychowanie i opieka w szkołach podstawowych specjalnych i gimnazjach specjalnych

Placówki specjalne podejmują działania mające na celu przygotowanie dzieci i młodzieży do udziału w życiu społecznym, poprzez możliwie wszechstronny ich rozwój. W zależności od stopnia i rodzaju niepełnosprawności dzieci i młodzieży, umożliwiają zdobycie zawodu, pracę w zakresie samoobsługi czy podstawowej komunikacji. W przypadku każdego dziecka wyznacznikiem celów pracy jest jego indywidualne tempo rozwoju oraz możliwości intelektualne i motoryczne.

Tabela nr 13. Oferta edukacyjna placówek specjalnych powiatu wrocławskiego

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Kątach Wrocławskich	Zespół Szkół Specjalnych im. Św. Ks. Zygmunta Gorzdzowskiego w Wierzbicach
Szkoła Podstawowa Specjalna	Szkoła Podstawowa Specjalna
Gimnazjum Specjalne	Gimnazjum Specjalne
Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy	Liceum Ogólnokształcące Specjalne

Kształcenie, wychowanie i opieka oraz resocjalizacja w placówkach resocjalizacyjnych

Powiat wrocławski prowadzi młodzieżowy ośrodek wychowawczy dla dziewcząt skierowanych do placówki na mocy postanowienia sądowego z powodu niedostosowania społecznego. Do zadań placówki należy eliminowanie przyczyn i przejawów niedostosowania społecznego oraz przygotowanie wychowanek do życia zgodnego z obowiązującymi normami społecznymi i prawnymi. Z chwilą umieszczenia w placówce dziewczęta zostają objęte zintegrowaną edukacją resocjalizacyjną, socjoterapeutyczną, wychowawczą i opiekuńczą, jak również uzyskują przygotowanie do pracy w zawodzie krawcowej. MOW jest placówką nieferyjną zapewniającą wychowankom opiekę całodobową. W skład Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Sobótce wchodzi:

- Gimnazjum Specjalne,
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa (zawód - krawiec).

Poradnictwo psychologiczno-pedagogiczne

Do dyspozycji mieszkańców powiatu jest Powiatowy Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych we Wrocławiu, który powstał w wyniku połączenia Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Kątach Wrocławskich oraz Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Sobótce. Powiatowy Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych z siedzibą we Wrocławiu przy ulicy Kościuszki 131, wraz z siecią 7 gabinetów zamiejscowych zlokalizowanych na terenie powiatu, udziela dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym logopedycznej, pomaga dzieciom autystycznym, doradza w wyborze kierunku kształcenia i zawodu oraz udziela rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowaniem oraz kształceniem dzieci i młodzieży.

Szkoły i placówki niepubliczne dotowane przez powiat wrocławski

Jednym z wielu zadań oświatowych realizowanych przez powiat wrocławski jest prowadzenie ewidencji szkół i placówek niepublicznych oraz publicznych prowadzonych przez osoby prawne i fizyczne inne niż jednostka samorządu terytorialnego, a także ich dotowanie. Funkcjonowanie oświaty niepublicznej na terenie powiatu poszerza ofertę edukacyjną w szczególności w zakresie kształcenia specjalnego. W chwili obecnej na terenie powiatu funkcjonują dwie niepubliczne jednostki oświatowe dotowane przez powiat wrocławski.

Tabela nr 14. Oferta edukacyjna placówek niepublicznych Powiatu Wrocławskiego

Niepubliczny Ośrodek Szkolno–Wychowawczy przy Zakładzie Opiekuńczo – Leczniczym dla Dzieci prowadzonym przez Zgromadzenie Sióstr Maryi Niepokalanej w Jaskotlu	Zespół Placówek Oświatowych prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Św. Józefa w Wierzbicach
Szkoła podstawowa specjalna	Specjalny Ośrodek Wychowawczy
Gimnazjum specjalne	Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy
Specjalny Ośrodek Wychowawczy	Wychowawczy

6.1.2 Organizacja kształcenia dzieci, młodzieży i dorosłych w latach 2006-2015

Organizacja placówek oświatowych w dużej mierze opiera się na wynikach naboru do klas I. Analiza tych wyników na przestrzeni kilkuletniej stanowi podstawę do podejmowania decyzji na temat oferty edukacyjnej na kolejny rok szkolny, jak również utrzymywania istniejącej sieci szkół i placówek. Na przestrzeni lat szkolnych 2006/2007 – 2014/2015 największy odsetek stanowili uczniowie technikum, choć od roku 2014/2015 ich liczba stopniowo maleje. W latach 2006-2015 struktura kształcenia w szkołach, dla których powiat jest organem prowadzącym, wyglądała następująco:

Tabela nr 15. Struktura kształcenia w zależności od typu szkoły w latach 2006/2007-2014/2015

Wyszczególnienie		Szkoły podstawowe specjalne	Gimnazja specjalne	Szkoła przysposabiająca do pracy	Technikum	Zasadnicza szkoła zawodowa	Liceum ogólnokształcące	Liceum profilowane	Szkoły policealne (dla dorosłych)	Razem
2006/2007	uczn.	40	106	6	177	33	162	245	27	796
	%	5	13,3	0,8	22,2	4,1	20,4	30,8	3,4	100
2007/2008	uczn.	47	91	9	212	30	137	198	35	759
	%	6,2	11,9	1,2	28	4	18	26,1	4,6	100
2008/2009	uczn.	54	95	9	245	24	100	128	99	754
	%	7	13	1	33	3	13	17	13	100
2009/2010	uczn.	46	77	12	284	48	74	79	82	702
	%	7	11	2	40	7	10	11	12	100
2010/2011	uczn.	57	71	12	363	66	83	28	83	763
	%	7	9	1,5	47,5	9	11	4	11	100
2011/2	uczn.	64	74	14	433	40	88	-	52	765

012	%	8,4	9,7	1,8	56,6	5,2	11,5	-	6,8	100
2012/2	uczni.	60	71	15	516	22*	79	-	8	771
013	%	7,8	9,2	1,9	66,9	2,9	10,3	-	1	100
2013/2	uczni.	59	69	15	508	18*	64	-	-	733
014	%	8,1	9,4	2,04	69,3	2,5	8,73	-	-	100
2014/2	uczni.	61	75	15	485	13*	58	-	-	707
015	%	8,7	10,6	2,1	68,6	1,8	8,2	-	-	100

*Od roku 2012/2013 dane dotyczą tylko Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego

Źródło: Starostwo Powiatowe we Wrocławiu, 2015 r.

Należy zauważyć, iż mimo niżu demograficznego i trudnych warunków dla pozyskiwania nowych uczniów wynikających między innymi z położenia geograficznego, liczba uczniów w szkołach prowadzonych przez Powiat Wrocławski utrzymuje się na zbliżonym do siebie poziomie. Wyjątek stanowił rok szkolny 2009/2010, w którym to dokonano likwidacji dwóch jednostek oświatowych: Powiatowego Zespołu Szkół Nr 2 w Czernicy oraz Zespołu Szkolno - Opiekuńczego w Sobótce. Od roku szkolnego 2013/2014 obserwuje się ponowny spadek liczby uczniów w każdym z typów szkół.

Nabór do klas pierwszych

Wyniki naboru do klas pierwszych w sposób zasadniczy przekładają się na stan organizacyjny jednostek oświatowych powiatu wrocławskiego. Jest to szczególnie widoczne w szkołach ponadgimnazjalnych. Bliskość szkół miejskich we Wrocławiu, Świdnicy czy Oławie przy jednoczesnych dogodnych warunkach komunikacyjnych oraz niż demograficzny to czynniki, które w sposób negatywny wpływają na wyniki naboru do szkół powiatowych, pomimo podejmowania szeregu działań promujących szkoły w środowisku.

Nabór do klas pierwszych poszczególnych szkół w latach szkolnych 2006/2007 – 2014/2015 przedstawiał się następująco:

Tabela nr 16. Nabór do klas pierwszych w poszczególnych typach szkół w latach 2006/2007-2014/2015

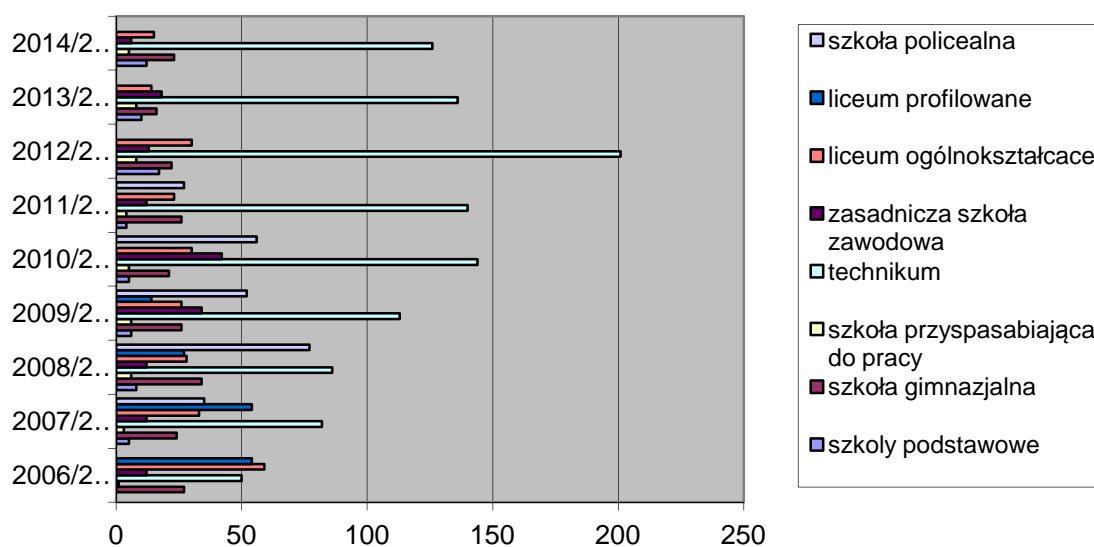
wyszczególnienie		Szkoły podstawowe specjalne	Gimnazja specjalne	Szkoła przysposabiająca do pracy	Technikum	Zasadnicza szkoła zawodowa	Liceum ogólnokształcące	Liceum profilowane	Szkoły policealne (dla dorosłych)	Razem
2006/2007	uczn	0	27	1	50	12	59	54	0	203
	%	0	13,3	0,5	24,6	5,9	29,1	26,6	0	100
2007/2008	uczn	5	24	3	82	12	33	54	35	248
	%	2	9,7	1,2	33,1	4,8	13,3	21,8	14,1	100
2008/2009	uczn	8	34	6	86	12	28	27	77	278
	%	3	12	2	31	4	10	10	28	100
2009/2010	uczn	6	26	6	113	34	26	14	52	277
	%	2	9	2	41	13	9	5	19	100
2010/2011	uczn	5	21	5	144	42	30	-	56	303
	%	1,5	7	1,5	47,5	14	10	-	18,5	100
2011/2012	uczn	4	26	4	140	12*	23	-	27	236
	%	1,7	11	1,7	59,3	5	9,7	-	11,4	100
2012/2013	uczn	17	22	8	201	13*	30	-	-	291
	%	5,84	7,56	2,74	69,1	4,46	10,3	-	-	100
2013/2014	uczn	10	16	8	136	18*	14	-	-	202
	%	5	7,9	4	67,3	8,9	6,9	-	-	100
2014/2015	uczn	12	23	5	126	6*	15	-	-	187
	%	6,4	12,3	2,7	67,4	3,2	8	-	-	100

*Od roku szkolnego 2012/2013 dane dotyczą tylko Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego

Źródło: Starostwo Powiatowe we Wrocławiu, 2015.

Jak widać z powyższych danych od roku szkolnego 2012/2013 nie udało się dokonać naboru do pierwszej klasy szkoły policealnej dla dorosłych w PZS Nr 1 w Krzyżowicach, podobnie jak w przypadku zasadniczej szkoły zawodowej ogólnodostępnej, do której nie dokonano naboru od roku szkolnego 2011/2012. Od roku szkolnego 2010/2011 nie dokonano także naboru do Liceum Profilowanego, które to ostatecznie zostało zlikwidowane na mocy Ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 205, poz. 1206 oraz z 2012 r. poz. 941 i 979) poprzez stopniowe zamykanie naboru do kolejnych klas począwszy od września 2012 r.

Wykres nr 6. Nabór do pierwszych klas w latach 2006/2007-2013/2015

Źródło: Starostwo Powiatowe we Wrocławiu, 2015.

Zmiany w strukturze jednostek oświatowych na terenie powiatu w latach 2007–2015

Powiat stale podejmuje czynności w kierunku bieżącego dostosowywania posiadanej sieci szkół i placówek oświatowych do potrzeb społecznych. W ramach powyższych czynności w ostatnich latach dokonano następujących zmian:

- założono Liceum Ogólnokształcące Specjalne przy Zakładzie Opiekuńczo – Leczniczym w Wierzbicach;
- w Powiatowym Zespole Szkół Nr 1 w Krzyżowicach stopniowo wprowadzano nowe zawody i ostatecznie w roku szkolnym 2014/2015 szkoła w swej ofercie edukacyjnej proponowała następujące kierunki kształcenia:
 - w Technikum: technik ekonomista, technik hotelarstwa, technik ogrodnik, technik weterynarii, technik hodowca koni, technik rolnik, technik architektury krajobrazu, technik ochrony środowiska oraz technik geodeta
 - w Szkole Policealnej dla dorosłych: technik weterynarii, technik bezpieczeństwa i higieny pracy, technik geodeta, technik rachunkowości i technik administracji
 - w ramach Kwalifikacyjnych Kursów Zawodowych: technik architektury krajobrazu, technik rolnik, technik hodowca koni, technik hotelarstwa i technik ekonomista
- dokonano likwidacji Powiatowego Zespołu Szkół Nr 2 w Czernicy oraz Zespołu Szkolno-Opiekuńczego w Sobótce wraz ze szkołami wchodzącymi w ich skład;
- zlikwidowano Liceum Profilowane w Powiatowym Zespole Szkół Nr 3 w Sobótce oraz w Powiatowym Zespole Szkół Nr 1 w Krzyżowicach, a także Technikum Uzupełniające w Powiatowym Zespole Szkół Nr 1 w Krzyżowicach;

- utworzono w Powiatowym Zespole Szkół Nr 3 w Sobótce technikum o czteroletnim cyklu kształcenia w zawodach: technik informatyki oraz technik obsługi turystycznej;
- utworzono Powiatowy Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, w skład którego weszły funkcjonujące do tej pory 2 poradnie : Publiczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Kątach Wrocławskich i Publiczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sobótce.

Powyższe działania wpłynęły niewątpliwie na zracjonalizowanie sieci szkół powiatu wrocławskiego oraz dostosowanie jej do aktualnego zapotrzebowania społecznego.

Stan bazy szkolnej

Powiat wrocławski stale dąży do poprawy infrastruktury oświatowej, dzięki czemu stan techniczny i funkcjonalność budynków szkół i placówek oświatowych obecnie należy uznać za dobry. Przekłada się to zarówno na podniesienie sprawności technicznej, jak i optymalizację kosztów eksploatacji. Oblicze współczesnej szkoły charakteryzuje poziom wyposażenia w środki techniczne do nauki i wzajemnego informowania. Wszystkie szkoły i placówki zostały wyposażone w pracownie komputerowe z dostępem do Internetu oraz w nowoczesne pomoce dydaktyczne.

6.1.3 Zatrudnienie w placówkach oświatowych

Poziom zatrudnienia nauczycieli kształtuje się przede wszystkim na podstawie liczby oddziałów i godzin zajęć obowiązkowych oraz dodatkowych pozalekcyjnych i pozaszkolnych, wynikających z potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży. Natomiast poziom zatrudnienia pracowników administracji i obsługi związany jest ze specyfiką działalności poszczególnych szkół i placówek. W poniższej tabeli przedstawiono poziom zatrudnienia w szkołach i placówkach oświatowych powiatu wrocławskiego w latach szkolnych 2006/2007 – 2014/2015.

Tabela nr 17. Liczba pracowników pedagogicznych oraz administracji i obsługi w latach 2006/2007-2014/2015

Wyszczególnienie	pracownicy pedagogiczni		pracownicy administracji i obsługi	
	liczba pracowników	liczba etatów	liczba pracowników	liczba etatów
2006/2007	196	156,74	67	60,1
2007/2008	198	151,79	74	63,26
2008/2009	193	154,1	77	64,23
2009/2010	181	151,96	62	50,1
2010/2011	181	155	65	52,79
2011/2012	182	157,29	73	62,82
2012/2013	201	174,26	73	64
2013/2014	189	174,33	73	63,9
2014/2015	182	164,1	72	63,4

Źródło: Starostwo Powiatowe we Wrocławiu, 2015.

W związku ze zmianą przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2009 Nr 157, poz. 1240), dotyczących m.in. funkcjonowania gospodarstw pomocniczych, która wraz z przepisami wprowadzającymi weszła w życie z dniem 1 stycznia 2010 r., została przeprowadzona likwidacja Rolnego Gospodarstwa Pomocniczego przy Powiatowym Zespole Szkół Nr 1 w Krzyżowicach. Z dniem 1 stycznia 2011 r. pracownicy zlikwidowanego RGP stali się pracownikami PZS 1, a pozostałe po likwidacji składniki majątkowe przejęła szkoła.

Tabela nr 18. Kadra pedagogiczna w przeliczeniu na etaty wg stopnia awansu zawodowego w latach szkolnych 2006/2007-2014/2015

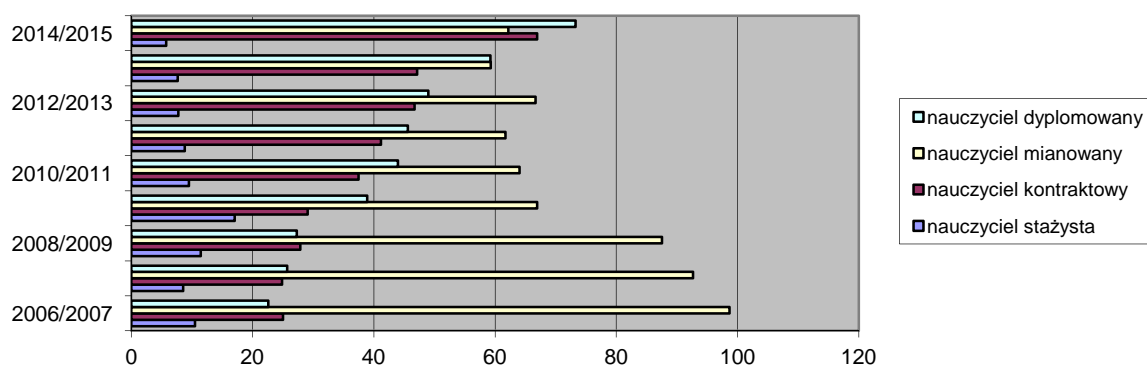
Wyszczególnienie		Nauczyciel stażysta	Nauczyciel kontraktowy	Nauczyciel mianowany	Nauczyciel dyplomowany	Razem
2006/2007	etaty	10,5	25	98,67	22,57	156,74
	%	6,7	15,9	63	14,4	100
2007/2008	etaty	8,55	24,86	92,67	25,71	151,79
	%	5,6	16,4	61,1	16,9	100
2008/2009	etaty	11,44	27,85	87,54	27,27	154,1

09	%	7,4	18,1	56,8	17,7	100
2009/20	etaty	17,06	29,07	66,94	38,89	151,96
10	%	11,2	19,1	44,1	25,6	100
2010/20	etaty	9,5	37,49	64,05	43,96	155
11	%	6,1	24,2	41,3	28,4	100
2011/20	etaty	8,78	41,19	61,71	45,61	157,29
12	%	5,6	26,2	39,2	29	100
2012/20	etaty	7,75	46,72	66,68	48,96	170,11
13	%	4,6	27,4	39,2	28,8	100
2013/20	etaty	7,65	47,16	59,28	59,24	173,33
14	%	4,4	27,2	34,2	34,2	100
2014/20	etaty	5,72	66,95	62,21	73,26	208,14
15	%	2,7	32,2	29,9	35,2	100

Źródło: Starostwo Powiatowe we Wrocławiu, 2015.

W szkołach i placówkach oświatowych powiatu wrocławskiego obecnie zatrudnionych jest najwięcej nauczycieli posiadających stopień awansu zawodowego nauczyciela dyplomowanego, najmniej nauczycieli stażystów. Na przestrzeni lat widoczny jest wzrost liczby nauczycieli o najwyższym stopniu awansu zawodowego.

Wykres 7. Struktura kadry pedagogicznej wg stopnia awansu zawodowego w latach 2006/2007-2014/2015

Źródło: Starostwo Powiatowe we Wrocławiu, 2015.

Warunki do rozwoju zainteresowań uczniów

Organizacja zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych w szkołach i placówkach oświatowych Powiatu Wrocławskiego jest jednym z wyznaczników osiągnięcia sukcesów przez uczniów, rozwijania zainteresowań, zdolności i umiejętności. Powiat wrocławski aktywnie wspomagał swoje placówki w tym zakresie, akceptując w ich budżetach środki planowane na działalność wykraczającą poza wymagania standardowe. Wspomaganie procesu edukacyjnego szerokim i urozmaiconym wachlarzem zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych niewątpliwie przyczynia się do zwiększonego udziału dzieci i młodzieży w różnego rodzaju olimpiadach, konkursach oraz projektach edukacyjnych.

6.1.4 Wspomaganie finansowe dzieci i młodzieży

W celu ułatwienia pokonania materialnej bariery dostępu do edukacji dzieci i młodzieży zamieszkałej na terenie powiatu wrocławskiego, uruchomiono mechanizmy dające jednostkom oświatowym możliwość finansowania stypendiów w szkole za wysokie wyniki w nauce i osiągnięcia sportowe. Zgodnie z wieloletnią tradycją, realizowany jest także program stypendialny Rady Powiatu Wrocławskiego, skierowany do szczególnie uzdolnionych uczniów szkół ponadgimnazjalnych zamieszkałych na terenie powiatu wrocławskiego.

Tabela 19. Liczba i struktura stypendiów Rady Powiatu Wrocławskiego w latach 2006/2007-2014/2015

Rok szkolny	Kwota w zł	Kategoria			Razem
		Naukowa	Artystyczna	Sportowa	
2006/2007	200	4	4	5	13
2007/2008	250	4	5	6	15
2008/2009	250	9	3	7	19
2009/2010	250	11	1	6	18
2010/2011	250	9	3	5	17
2011/2012	250	9	5	10	24
2012/2013	250	11	5	12	28
2013/2014	250	11	5	12	28
2014/2015	250	19	6	11	36
Łącznie		87	37	74	198

Źródło: Starostwo Powiatowe we Wrocławiu, 2015.

Na przestrzeni lat szkolnych 2006/2007 – 2014/2015 w ramach dziewięciu edycji Programu Stypendialnego Rady Powiatu Wrocławskiego dla szczególnie uzdolnionych uczniów szkół ponadgimnazjalnych przyznano 198 stypendiów: 87 naukowych, 37 artystycznych i 74 sportowe, na łączną kwotę 488 500 zł.

6.1.5 Wspomaganie psychologiczno – pedagogiczne

Wspomaganie psychologiczno-pedagogiczne w powiecie wrocławskim prowadzi Powiatowy Zespół Poradni Psychologiczno - Pedagogicznych z siedzibą we Wrocławiu wraz z siecią 7 gabinetów zamiejscowych. W siedzibie znajduje się 7 gabinetów diagnostycznych przystosowanych dla 14 pracowników. W gabinetach tych prowadzona jest diagnoza, natomiast całość działań terapeutycznych odbywa się w gabinetach zamiejscowych na terenie powiatu w miejscowościach: Kamieniec Wrocławski, Kąty Wrocławskie, Kiełczów, Kobierzyce, Rzeplin, Siechnice i Sobótka. Do dyspozycji podopiecznych poradni są również specjalistyczne gabinety terapii integracji sensorycznej i biofeedback. W każdym z gabinetów zamiejscowych pracuje zespół terapeutów, udzielający wsparcia dzieciom, młodzieży, ich rodzicom oraz nauczycielom.

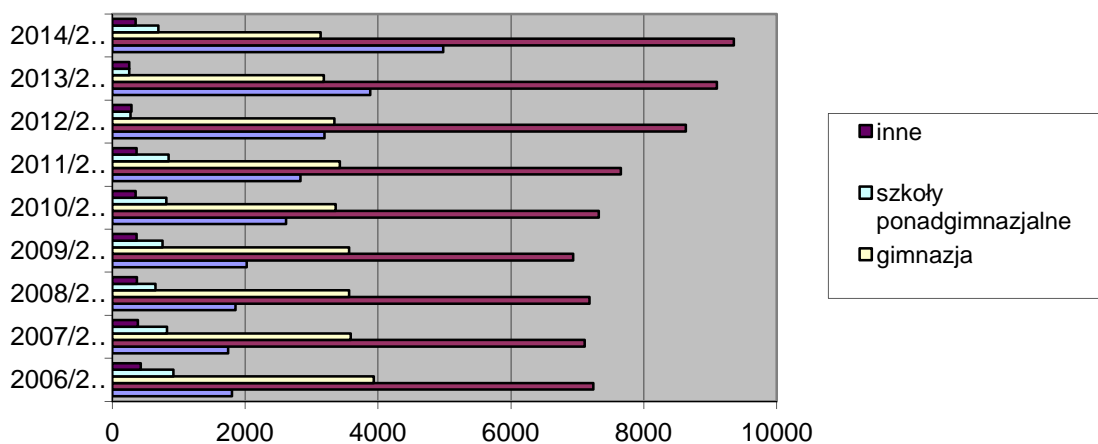
Tabela 20. Płaszczyzny działania poradni psychologiczno – pedagogicznych w latach 2006/2007-2014/2015

Wyszczególnienie		Przedszkola	Szkoły podstawowe	Gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne	Inne	Razem
2006/2007	l. dz.	1800	7239	3934	918	427	14318
	%	12,6	50,5	27,5	6,4	3	100
2007/2008	l. dz.	1744	7109	3587	824	386	13650
	%	12,8	52,1	26,3	6	2,8	100
2008/2009	l. dz.	1856	7181	3566	650	372	13625
	%	13,6	52,7	26,2	4,8	2,7	100
2009/2010	l. dz.	2021	6938	3565	754	364	13642
	%	14,8	50,9	26,1	5,5	2,7	100
2010/2011	l. dz.	2616	7324	3362	815	353	14470
	%	18,1	50,6	23,2	5,6	2,5	100
2011/2012	l.dz.	2832	7656	3423	848	366	15125

12	%	18,7	50,7	22,6	5,6	2,4	100
2012/20	l.dz.	3 192	8 634	3 344	275	288	15733
13	%	20,3	54,9	21,3	1,7	1,8	100
2013/20	l.dz.	3882	9099	3183	257	257	16678
14	%	23,3	54,6	19,1	1,5	1,5	100
2014/20	l.dz.	4981	9355	3135	693	352	18516
15	%	26,9	50,5	16,9	3,7	1,9	100

Źródło: Starostwo Powiatowe we Wrocławiu, 2015.

Wykres 8. Płaszczyzny działalności poradni psychologiczno-pedagogicznych w latach 2006/2007-2014/2015

Źródło: Starostwo Powiatowe we Wrocławiu, 2015.

Poradnie obejmują swoim zasięgiem działania łącznie 93 placówki, w tym szkoły podstawowe stanowią największy odsetek, na kolejnych miejscach plasują się odpowiednio gimnazja i przedszkola. Najmniejszy odsetek stanowią natomiast szkoły ponadgimnazjalne i ośrodki specjalne. Jedną z głównych form pomocy udzielanych przez poradnie nauczycielom, rodzicom, wychowawcom, pedagogom i psychologom są prelekcje i wykłady. Podczas tych spotkań poruszane są ważne tematy edukacyjne i wychowawcze, które dotyczą przede wszystkim zagadnień związanych z rozwojem emocjonalnym dzieci oraz trudnościami edukacyjnymi.

Pomoc była realizowana również poprzez szeroką ofertę warsztatów, konsultacji i treningów, podczas których omawiano m.in. zagadnienia dotyczące dostosowania wymagań i indywidualizacji pracy z dziećmi dyslektycznymi i zagrożonymi dysleksją, pracy z uczniem z zaburzeniami emocjonalnymi, oraz z dziećmi z podejrzeniem lub diagnozą ADHD.

Zespół poradni działający na rzecz mieszkańców powiatu w szerokim zakresie stosuje różnorodne formy pomocy dzieciom i młodzieży (w tym zarówno indywidualnej, jak

i grupowej), począwszy od najmłodszych lat, aż do ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej. Są to zajęcia obejmujące m.in. wspomaganie rozwoju dziecka, ogólnorozwojowe, terapie, warsztaty, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, wyrównawcze, socjoterapeutyczne, relaksacyjne, adaptacyjno-rozwojowe, doradztwo zawodowe, itp.

6.1.6 Podsumowanie

Powiat wrocławski jest organem prowadzącym dla placówek oświatowych o bardzo zróżnicowanym zakresie działalności, poczynając od szkolnictwa ponadgimnazjalnego, poprzez szkolnictwo specjalne, a kończąc na poradniach psychologiczno – pedagogicznych. Głównym problemem w realizacji zadań edukacyjnych, z jakim od lat boryka się nasz powiat, jest mała liczba uczniów w podległych szkołach, co w połączeniu ze sposobem naliczania przekazywanej przez MEN części oświatowej subwencji ogólnej dla powiatu (subwencja „idzie za uczniem”) utrudnia finansowanie tych zadań. Jest to powodem trudności w spełnieniu dwóch warunków: zamknięcia budżetu w ramach otrzymywanej z MEN części oświatowej subwencji ogólnej oraz zapewnienie uczniom odpowiednich warunków do realizacji zadań oświatowych. Podobny problem, z uwagi na niż demograficzny, dotyka również inne jednostki samorządu terytorialnego. Łatwy dostęp do bogatej oferty edukacyjnej Wrocławia, układ geograficzny powiatu oraz dogodne warunki komunikacyjne powodują, że szkołom powiatowym trudniej jest zainteresować młodzież swoją ofertą edukacyjną. Potencjalni uczniowie z różnych względów wybierają szkoły w mieście.

Z drugiej jednak strony taka sytuacja ułatwia uzyskiwanie pozytywnych efektów w bezpośredniej pracy z uczniem. Nasze szkoły są mniej liczne, przez co są bardziej kameralne i dają możliwość indywidualizacji pracy, bezpośredniego kontaktu z uczniem oraz poznania jego sytuacji rodzinnej i środowiska, w jakim przebywa. Taka sytuacja daje możliwość skutecznej i szybkiej pomocy w sytuacjach kryzysowych oraz sprzyja zapewnieniu bezpieczeństwa w placówkach oświatowych, w zakresie eliminacji negatywnych zjawisk, w szczególności związanych z przyjmowaniem używek czy środków odurzających. Niewątpliwie stan taki przekłada się również na jakość pracy szkół, nie tylko w zakresie zadań wychowawczych, ale także w sferze zadań dydaktycznych - komfortowe warunki pracy z pewnością sprzyjają przyswajaniu wiedzy na kolejnych etapach nauczania.

Poszukując odpowiedzi na oczekiwania społeczne w zakresie edukacji i w związku z ciągłym dążeniem do podnoszenia jakości kształcenia, kadra pedagogiczna Powiatu Wrocławskiego kontynuowała w roku szkolnym 2014/2015 realizację projektu pn. „Bezpośrednie wsparcie rozwoju szkół i przedszkoli poprzez wdrożenie zmodernizowanego systemu doskonalenia nauczycieli w Powiecie Wrocławskim”. Projekt realizowany był przez PZPPP we Wrocławiu od stycznia 2014 w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013,

Priorytet III „Wysoka jakość systemu oświaty”, Działanie 3.5. „Kompleksowe wspomaganie rozwoju szkół”, w ramach Konkursu otwartego nr 1/POKL/3.5/2012.

Z roku na rok coraz większą rolę odgrywa pomoc psychologiczno-pedagogiczna bezpłatnie świadczona przez zespół poradni, w którego skład wchodzi psychologowie, pedagodzy, logopedzi i doradcy zawodowi. Wychodząc naprzeciw potrzebom dzieci i młodzieży oczekującej pomocy psychologiczno-terapeutycznej, PZPPP organizuje szereg spotkań terapeutyczno-edukacyjnych wspierających zarówno tych najmłodszych mieszkańców powiatu, jak i ich rodziców, czy też nauczycieli. Pomimo tych niesprzyjających uwarunkowań, powiat stale podejmuje działania mające na celu zapewnienie młodzieży, w tym również niepełnosprawnej, możliwości kontynuowania nauki zgodnie z oczekiwaniami i aspiracjami zawodowymi oraz zmieniającymi się realiami mikro i makrospołecznymi.

6.2 Ochrona zdrowia

Powiat wrocławski jest odpowiedzialny za politykę i bezpieczeństwo zdrowotne mieszkańców na swoim terenie. Odpowiada za realizację zadań z zakresu promocji i ochrony zdrowia.

6.2.1 Apteki

Na terenie powiatu funkcjonuje 39 aptek ogólnodostępnych, które zapewniają mieszkańcom dostępność do środków farmaceutycznych. Najwięcej z nich zlokalizowanych jest na terenie gminy Kąty Wrocławskie (20,51% wszystkich aptek z terenu powiatu). Na obszarze gmin Mietków i Jordanów Śląski znajduje się najmniejsza liczba aptek ogólnodostępnych – po 1 w każdej z wymienionych gmin.

Tabela 21. Liczba aptek w Powiecie Wrocławskim z podziałem na gminy,

Lp.	Gmina	Liczba aptek
1	Czernica	3
2	Długołęka	6
3	Jordanów Śląski	1
4	Kąty Wrocławskie	8
5	Kobierzyce	7
6	Mietków	1
7	Sobótka	5
8	Siechnice	6
9	Żórawina	2

Źródło: opracowanie własne, 2015 r.

6.2.2 Zakłady opieki zdrowotnej

Świadczenia ambulatoryjnej opieki zdrowotnej realizowane są przez zakłady opieki zdrowotnej. W Powiecie Wrocławskim ambulatoryjna opieka zdrowotna funkcjonuje w postaci zakładów opieki zdrowotnej w 3 gminach: Mietków, Siechnice i Żórawina. W pozostałych gminach działają niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej.

6.2.3 Opieka zdrowotna o charakterze stacjonarnym

Opieka zdrowotna o charakterze stacjonarnym świadczona jest w szpitalach ogólnych oraz innych zakładach opieki zdrowotnej, takich jak: zakłady psychiatryczne, zakłady opieki długoterminowej - zakłady opiekuńczo-lecznicze, pielęgnacyjno - opiekuńcze, hospicja oraz zakłady leczenia uzdrowskiego. Na terenie Powiatu Wrocławskiego nie funkcjonują publiczne jednostki szpitalne, zakłady psychiatryczne, oraz zakłady leczenia uzdrowskiego. Jediną formą są Hospicjum Domowe prowadzone przez Caritas Archidiecezji Wrocławskiej w Małkowicach oraz prywatne centrum medyczne Integrative Medical Center w Żernikach Wrocławskich.

Na terenie gminy Kąty Wrocławskie funkcjonuje Zakład Pielęgnacyjno – Opiekuńczy w Małkowicach prowadzony przez Caritas Archidiecezji Wrocławskiej oraz Zakład Opiekuńczo – Lecznicy dla Dzieci im. Jana Pawła II w Jasz kotlu prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Maryi Niepokalanej. Na terenie gminy Kobierzyce funkcjonuje Zakład Opiekuńczo – Lecznicy dla Dzieci w Wierzbicach prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Św. Józefa, natomiast na terenie gminy Siechnice funkcjonuje Zakład Opiekuńczo –Lecznicy dla Kobiet w Świętej Katarzynie prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Pasterek od Opatrzności Bożej.

6.3 Pomoc społeczna

6.3.1 Pomoc społeczna

W myśl ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej – „*pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia*”. Oprócz ujęcia definicyjnego, ustawa określa szczegółowo zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń, zasady i tryb ich udzielania oraz organizację pomocy społecznej. Przyczynami trudnej sytuacji

życiowej mieszkańców Powiatu Wrocławskiego są: ubóstwo, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, uzależnienie od alkoholu bądź narkotyków, bezrobocie, niepełnosprawności, sieroctwo, przemoc w rodzinie, trudność w przełamaniu patologicznego schematu (spirala powielanych błędów od pokoleń), długotrwałe i ciężkie choroby. Zadania pomocy społecznej w Powiecie Wrocławskim realizowane są przez jednostki samorządu gminnego (gminne ośrodki pomocy społecznej) i powiatowego (powiatowe centrum pomocy rodzinie). Na terenie powiatu wrocławskiego funkcjonuje 9 gminnych ośrodków pomocy społecznej. Ich wykaz obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 22. Gminne ośrodki pomocy społecznej w Powiecie Wrocławskim

L.p.	Nazwa	Adres
1.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czernicy	ul. Wrocławska 78, 55-003 Czernica
2.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Długołęce	ul. Szkolna 40A, 50-095 Mirków
3.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jordanowie Śląskim	ul. Wrocławska 55 55-065 Jordanów Śląski
4.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich	ul. Nowowiejska 4 55-080 Kąty Wrocławskie
5.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kobierzycach	ul. Wincentego Witosa 18 55-040 Kobierzyce
6.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mietkowie	ul. Kolejowa 22A 55-081 Mietków
7.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Siechnicach	ul. Żernicka 17 55-011 Święta Katarzyna
8.	Ośrodek Pomocy Społecznej w Sobótce	ul. Strzelców 2/1 55-050 Sobótka
9.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żórawinie	al. Niepodległości 9 55-020 Żórawina

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu jest jednostką organizacyjną, wchodzącą w skład powiatowej administracji zespolonej, która zobowiązana jest do niesienia pomocy w zakresie pomocy społecznej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, polityki prorodzinnej oraz wspierania osób niepełnosprawnych, zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym. Ponadto Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie działa na podstawie następujących ustaw: ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o

pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163), ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015 r. poz. 332) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 ze zm.) oraz ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.)

Według ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań własnych powiatu należy w szczególności opracowanie i realizacja:

- powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie oraz
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zgodnie z zaplanowanymi celami określonymi w Powiatowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w latach 2016 - 2020 w siedzibie PCPR czynny jest Dyżurny Punkt Konsultacyjny dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, który przeznaczony jest dla osób doświadczających przemocy oraz dla osób stosujących przemoc w rodzinie. W II i III wtorek każdego miesiąca od godziny 16:00 do 17:00 psycholog pełni dyżur w siedzibie PCPR, w trakcie którego służy wsparciem oraz profesjonalną pomocą psychologiczną.

Ponadto Rada Powiatu Wrocławskiego dnia 23 grudnia 2013 r. podjęła uchwałę NR XXII/204/13 w sprawie przyjęcia Programu Profilaktycznego w Zakresie Promowania i Wdrożenia Prawidłowych Metod Wychowawczych w Stosunku do Dzieci w Rodzinach Zagrożonych Przemocą w Rodzinie w Powiecie Wrocławskim na lata 2014 – 2020. Program skierowany jest do mieszkańców Powiatu Wrocławskiego, a zwłaszcza rodzin i dzieci zagrożonych przemocą w rodzinie, rodzin doświadczających przemocy w rodzinie: ofiar przemocy w rodzinie, a w szczególności dzieci oraz sprawców przemocy w rodzinie, świadków przemocy w rodzinie, rodzin niewydolnych wychowawczo, rodzin w trudnej sytuacji

życiowej, dzieci zagrożonych niedostosowaniem społecznym, jak również przedstawiciele władz lokalnych, instytucji oraz służb działających na rzecz dzieci, rodzin oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Podstawowym założeniem Programu jest szeroko rozumiana profilaktyka m. in. poprzez zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej zagrożeń wynikających z przemocy w rodzinie oraz o instytucjach udzielających specjalistycznej pomocy, udzielenie wsparcia i pomocy rodzinom z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, edukację i promocję prawidłowych metod wychowawczych, postaw rodzicielskich oraz stylu życia wolnego od przemocy czy podnoszenie kompetencji i profesjonalizmu osób pracujących nad zmniejszeniem problemu dotyczącego przemocy domowej) prowadząca do zmniejszenia skali zjawiska przemocy w rodzinach z terenu Powiatu Wrocławskiego.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu prowadzi również specjalistyczne poradnictwo psychologiczne w ramach interwencji kryzysowej, polegające na udzielaniu wsparcia w sytuacji zgłoszenia kryzysu, wszystkim mieszkańcom Powiatu Wrocławskiego. Zgłoszeń dokonują zarówno osoby samodzielnie poszukujące pomocy, jak i instytucje powołane do zapewnienia bezpieczeństwa oraz wsparcia w trudnej sytuacji mieszkańców Powiatu. Zadania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu w zakresie interwencji kryzysowej dotyczą diagnozy problemu – co wymaga uzyskania informacji na temat źródeł kryzysu od osoby dotkniętej problemem, a następnie udzielenia odpowiedniego wsparcia, zależnie od rodzaju kryzysu i potrzeb osoby zagrożonej. Pomoc obejmuje, m.in.: wsparcie informacyjne, wsparcie psychologiczne, rozmowę (konsultację) z klientem, pracę psychologa, a także w przypadku przemocy w rodzinie i wszczęcia procedury „Niebieskie Karty” – przekazanie sprawy do realizacji w ramach Zespołów Interdyscyplinarnych do właściwego Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Wrocławskiego.

Na podstawie art. 241 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w dniu 22 września 2011 r. wydane zostało Zarządzenie Starosty Powiatu Wrocławskiego wyznaczające Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu na Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej na terenie Powiatu. W związku z powyższym od dnia 1 stycznia 2012 r. PCPR realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Na dzień 31 grudnia 2015 r. na terenie powiatu wrocławskiego funkcjonowało 170 rodzin zastępczych, w których umieszczonych było łącznie 221 dzieci.

Tabela nr 23. Zestawienie liczbowe rodzin zastępczych w latach 2011 – 2015

rok	Ilość rodzin				razem
	spokrewnionych	Niezawodowych/ niespokrewnione do 2011 r.	zawodowych	RDD	
2015	97	63	6	4	170
2014	91	59	8	4	162
2013	89	56	12	4	161
2012	86	53	7	3	149
2011	118	18	7	-----	143

Źródło: Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu.

Powyższe dane pokazują, iż największą ilość opiekunów zastępczych stanowią rodziny spokrewnione, które naturalnie przejmują opiekę nad dzieckiem kiedy rodzice nie są w stanie jej należycie sprawować. Drugą liczną grupą są rodziny zastępcze niezawodowe, których liczba od 2012 r. pozostaje na podobnym poziomie, przy czym zauważalna jest jej coroczna tendencja wzrostowa. Są to opiekunowie, którzy przeszli szkolenie dające im kwalifikacje na opiekę nad małoletnimi dziećmi. W ww. rodzinach najczęściej wychowują się pojedyncze dzieci. Pokazuje to zmianę systemu myślenia społeczeństwa dotyczącego opieki zastępczej. Osobną grupę stanowią rodziny zastępcze zawodowe oraz opiekunowie rodzinnych domów dziecka, którzy posiadają dodatkowe kwalifikacje oraz są zobowiązani do systematycznego podnoszenia swoich kompetencji wychowawczych. Opiekunowie mają w swoich domach dzieci niespokrewnione, które wymagają tymczasowej opieki. Atutem rodzinnych domów dziecka jest możliwość umieszczenia większej liczby wychowanków oraz licznego rodzeństwa.

Tabela nr 24. Zestawienie liczbowe dzieci w rodzinach zastępczych

rok	Ilość dzieci w rodzinach				razem
	spokrewnionych	Niezawodowych/ niespokrewnione dla 2011 r.	zawodowych	RDD	
2015	127	78	16	27	248
2014	114	72	32	27	245
2013	117	71	22	28	238
2012	113	68	17	18	216
2011	156	27	26	----- -	209

Źródło: Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu.

W latach od 2011 r. do 2015 r. najliczniejszą grupę dzieci stanowiły te, które przebywały w rodzinach zastępczych spokrewnionych – formach, których w Powiecie Wrocławskim również występuje najwięcej. Kolejną grupą pod względem liczebności umieszczonych małoletnich są rodziny zastępcze niezawodowe, a ostatnią - najmniej liczną - rodziny zastępcze zawodowe. Zróżnicowanie liczebności dzieci względem poszczególnych form rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Wrocławskim pozostaje w zależności od treści postanowień sądowych. Przewaga rodzin zastępczych spokrewnionych jest konsekwencją powierzenia roli rodzica zastępczego przez sąd rodzinny, najbliższym członkom rodziny dziecka, kierując się przy tym więziami i relacjami rodzinnymi.

Zapotrzebowanie na organizację rodzinnej pieczy zastępczej nad małoletnimi dziećmi każdego roku wzrasta, a do takiego wyniku przyczynia się wiele czynników, m.in. ciągły wzrost społecznej świadomości dotyczącej prawidłowego sprawowania opieki nad dzieckiem, rosnąca empatia społeczna w sprawach krzywdzenia małoletnich, współpraca szkół, sądów i ośrodków pomocy społecznej. Istnieje też wiele negatywnych aspektów funkcjonowania społecznego, które stanowią przyczynę coraz to liczniejszego umieszczania dzieci w rodzinach zastępczych, są to m.in. takie zjawiska jak wzrastająca demoralizacja społeczeństwa, uzależnienia, eurosieroctwo, niewydolność opiekuńczo – wychowawcza.

W zakresie instytucjonalnej opieki i wychowania zastępczego na terenie Powiatu Wrocławskiego aktualnie funkcjonują 4 placówki opiekuńczo – wychowawcze: jedna typu interwencyjnego, jedna typu specjalistyczno – terapeutycznego, dwie typu socjalizacyjnego, stanowiące strukturę Domu Dziecka im. św. Mikołaja Caritas Archidiecezji Wrocławskiej z siedzibą w Kątach Wrocławskich. Organem prowadzącym wyżej wymienioną placówkę jest Caritas Archidiecezji Wrocławskiej, w ramach zawartej z Powiatem Wrocławskim w dniu

27 grudnia 2012 r. umowy w przedmiocie realizacji zadania publicznego w postaci zorganizowania i prowadzenia w okresie od 1 stycznia 2013 r. do dnia 31 grudnia 2017 r. czterech całodobowych placówek opiekuńczo – wychowawczych. Każda placówka zapewnia miejsce dla 14 wychowanków, w wieku powyżej 10 roku życia.

W związku z wejściem w życie w styczniu 2012 roku ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej istniejąca w latach 2006 - 2012 Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza im. św. Mikołaja w Kątach Wrocławskich została przekształcona w dotychczas funkcjonujący Dom Dziecka im. Św. Mikołaja z siedzibą w Kątach Wrocławskich.

Wobec powyższego od 2013 roku do chwili obecnej na terenie Powiatu Wrocławskiego zadania w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej pełni wspomniany Dom Dziecka w Kątach Wrocławskich.

6.3.2 Niepełnosprawność

Osobą niepełnosprawną jest osoba dotknięta okresową lub trwałą niezdolnością do pełnienia ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu, realizując zadania powiatu wrocławskiego w zakresie wspierania osób niepełnosprawnych, udziela pomocy finansowej osobom niepełnosprawnym ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Zgodnie z art. 35a ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.) istnieje możliwość dofinansowania następujących rodzajów zadań samorządu powiatowego:

1) z zakresu zatrudnienia i rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych:

- a) finansowanie kosztów szkolenia i przekwalifikowania zawodowego osób niepełnosprawnych (art. 38 i 40) – zadanie realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy we Wrocławiu,
- b) udzielanie osobom niepełnosprawnym środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej (art. 12a),
- c) zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej (art. 26e),

2) z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych:

- a) dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych (art. 35a ust. 1 pkt 7 lit. a),
- b) dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych (art. 35a ust. 1 pkt 7 lit. b),

- c) dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze (art. 35a ust. 1 pkt 7 lit. c),
- d) dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych (art. 35a ust. 1 pkt 7 lit. d),
- e) dofinansowanie kosztów działania warsztatów terapii zajęciowej (art. 68c),
- f) dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza przewodnika (art. 35a ust. 1 pkt 7 lit. f),
- g) dofinansowanie zadań zleczanych fundacjom i organizacjom pozarządowym (art. 36).

Tabela nr 25. Środki finansowe PFRON na realizację zadań w latach 2011 – 2015

Rok	Kwota otrzymana	Kwota wydatkowana
2011	1.033.702,00	1.030.683,00
2012	1.571.452 zł	1.495.172, 37 zł
2013	1.145.399 zł	1.143.359,22 zł
2014	1.090.042 zł	1.086.076,44 zł
2015	1.146.957 zł	1.145.616,44 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR.

Działania na rzecz osób niepełnosprawnych są również wspierane przez realizację pilotażowego programu „Aktywny samorząd”. PCPR na mocy Porozumienia zawartego pomiędzy Powiatem Wrocławskim a PFRON od 2012 r. kontynuuje realizację pilotażowego programu „Aktywny samorząd” finansowanego ze środków PFRON. Podstawą prawną uruchomienia i realizacji programu był art. 47 ust. 1 pkt 4 lit. a ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Głównym celem programu jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów pomocy w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji.

PCPR jest również realizatorem „Programu wyrównywania różnic między regionami III”, w ramach którego instytucje działające na rzecz osób niepełnosprawnych na terenie Powiatu Wrocławskiego mają możliwości pozyskania środków z PFRON m.in. na likwidację barier transportowych.

Proces rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych jest wspierany przez działalność WTZ w Małkowicach. Jest on jedyną tego typu placówką w Powiecie

Wrocławskim, działającą na zasadach określonych w umowie zawartej dnia 28 września 2004 r. pomiędzy Powiatem Wrocławskim a Caritas Archidiecezji Wrocławskiej.

6.4. Bezpieczeństwo obywateli i porządek publiczny

Bezpieczeństwo to stan, który daje poczucie pewności istnienia i gwarancje jego zachowania oraz szanse na doskonalenie. Jest to jedna z podstawowych potrzeb człowieka. Odznacza się akceptowalnym poziomem ryzyka utraty czegoś dla podmiotu szczególnie cennego – życia, zdrowia, pracy, szacunku, uczuć, dóbr materialnych i dóbr niematerialnych. Bezpieczeństwo jest naczelną potrzebą człowieka i grup społecznych, jego brak wywołuje niepokój i poczucie zagrożenia.

Natomiast bezpieczeństwo publiczne definiowane jest jako ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego, a także przed zjawiskami mogącymi zakłócić normalne funkcjonowanie obywateli, godzącymi w ogólnoprzyjęte normy postępowania. Bezpieczeństwo publiczne jest także stanem w społeczeństwie, który umożliwia jego sprawne funkcjonowanie.

Zagrożenia dla bezpieczeństwa publicznego mogą mieć charakter zarówno wewnętrzny jak i zewnętrzny, czyli mieszczą się tu ingerencje ze strony innych podmiotów państwowych w sprawy wewnętrzne, a także wewnętrzne konflikty i napięcia społeczne. Często przestępczość zakłóca ten ład, co rodzi w społeczeństwie poczucie niesprawiedliwości i braku kontroli państwa nad tym zjawiskiem.

Samorząd powiatowy, realizując zadania w oparciu o uregulowania ustawowe, dąży do uzyskania takiego stanu, który daje poczucie bezpieczeństwa mieszkańcom powiatu. W tym celu Rada Powiatu Wrocławskiego, aby realizować określone zadania w zakresie bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego, powołuje ze swojego grona Komisję Bezpieczeństwa Obywateli, również Starosta powołał Komisję Bezpieczeństwa i Porządku.

Powiat wrocławski współpracuje z różnymi podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo publiczne, w tym z Państwową Strażą Pożarną, ZOSP RP, Powiatowym Inspektorem Weterynarii, Powiatowym Inspektorem Sanitarno-Epidemiologicznym, Policją, Powiatowym Inspektorem Nadzoru Budowlanego, jak również z Wodnym Ochotniczym Pogotowiem Ratunkowym oraz innymi strażami i służbami. Współpraca ta jest oparta o Powiatowy Zespół ds. Zarządzania Kryzysowego oraz w części na pisemnych porozumieniach, w innych przypadkach jest współpracą doraźną.

Przez powiat wrocławski przepływa kilkanaście rzek, strumyków, cieków wodnych. Głównie to rzeki: Odra, Widawa, Oława, Ślęza, Bystrzyca, Strzegomka i Czarna Woda. Zagrożenie powodzią jest bardzo realne w czasie występowania długotrwałych i

intensywnych opadów atmosferycznych, szczególnie w okresie maj-sierpień. Mniejsze zagrożenia stwarzają tzw. powodzie roztopowe. Dlatego też w celu zwiększenia monitoringu stanu rzek, Starostwo Powiatowe we Wrocławiu ściśle współpracuje z sąsiednimi powiatami – powiatem brzeskim i oławskim, w zakresie ostrzegania i wymiany danych hydrometeorologicznych..

Bardzo ważnym elementem bezpieczeństwa jest ostrzeganie i alarmowanie, dlatego też w celu skrócenia czasu reakcji na zagrożonych terenach powiatu funkcjonuje sms-owy system powiadamiania, a także łączność radiowa z poszczególnymi gminami.

Powiat współpracuje również ze służbami Wojewody Dolnośląskiego (Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego) oraz ze służbami Marszałka Województwa Dolnośląskiego (Dolnośląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych) i z Instytutem Meteorologii i Gospodarki Wodnej. Współpraca z tymi służbami owocuje w zakresie szczegółowego monitoringu skażenia środowiska, opadów atmosferycznych, zagrożenia powodziowego, uruchomienia środków finansowych czy sił wojska.

Analiza zagrożeń powiatu wrocławskiego prowadzona jest w wielu aspektach. Jak wynika z danych statystycznych Państwowej Straży Pożarnej, która to przy pomocy OSP i innych instytucji zajmuje się likwidacją skutków wichur, nawałnic, w każdym roku kilkakrotnie dochodzi do takich zdarzeń. Skutkami są połamane drzewa, uszkodzone samochody, zerwane linie energetyczne. Na przełomie ostatnich pięciu lat nie odnotowano poważnych zdarzeń typu „trąby powietrzne”, do których dochodzi na terenie Polski i całego świata.

Zagrożenie powodzią jest bardzo realne w czasie występowania długotrwałych i intensywnych opadów atmosferycznych, szczególnie w okresie maj – sierpień. Co roku dochodzi do małych podtopień, w maju 2010 roku po intensywnych opadach na terenie całej Polski wystąpiło bardzo duże zagrożenie powodziowe. Nie ominęło to obszarów powiatu wrocławskiego, lewobrzeżnej i prawobrzeżnej Odry (gminy Siechnice, Czernica), jak również zagrożenia z tytułu rzeki Widawy i Czarnej Wody (gminy Długołęka, Sobótka). Natomiast w 2013 r. doszło do potopienia na terenie gminy Czernica. Akcja trwała od 10-16 czerwca, a podtopieniu uległy 83 budynki w miejscowości Dobrzykowice.

Pozostałe szczegółowe analizy w obszarach: zabezpieczenie przeciwpożarowe, przestępczość, wypadki drogowe, stan sanitarno – higieniczny, awarie i katastrofy budowlane, zagrożenia spowodowane chorobami zwierząt zostały ujęte w Powiatowej Mapie Zagrożeń. Mapa zagrożeń to wykaz zagrożeń dla życia i zdrowia ludzkiego oraz mienia, sporządzony z uwzględnieniem ich rozkładu przestrzennego i czasowego. Powiatowa Mapa Zagrożeń dla powiatu wrocławskiego została opracowana w okresie od stycznia do września 2011 i ma charakter retrospektywy (dokumentacyjny) – odzwierciedla, bowiem zagrożenia już dostrzeżone i zarejestrowane na przełomie ostatnich czterech lat przez służby i inspekcje uczestniczące w likwidacji zagrożeń tj. Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej

we Wrocławiu, Komenda Miejska Policji we Wrocławiu, Powiatowy Inspektorat Weterynarii we Wrocławiu, Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna we Wrocławiu, Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego we Wrocławiu. Pozyskane materiały pozwoliły zidentyfikować zagrożenia na obszarze poszczególnych gmin powiatu wrocławskiego. Mapa przedstawia w formie tekstowo - graficznej charakterystykę gmin, dane statystyczne działań organów odpowiedzialnych za stan bezpieczeństwa, a następnie analizy poszczególnych zagrożeń i ryzyko ich występowania.

Poniższe tabele przedstawiają wybrane dane statystyczne dotyczące działania służb w latach 2012-2014 na terenie powiatu wrocławskiego.

Tabela nr 26. Działania straży pożarnej na terenie powiatu wrocławskiego

Lp.	Typ interwencji	Liczba interwencji			Trend
		2012	2013	2014	
1	pożar	925	597	814	>
2	Zagrożenie miejscowe	1826	2266	1753	<
3	Alarm fałszywy	138	140	141	>
4	Razem interwencji	2889	3003	2735	<

Tabela nr 27. Działania policji na terenie powiatu wrocławskiego

Lp.	Gmina	Liczba przestępstw			Trend
		2012	2013	2014	
1	Czernica	133	131	114	<
2	Długołęka	195	196	213	>
3	Jordanów Śląski	25	23	12	<
4	Kąty Wrocławskie	168	207	248	>
5	Kobierzyce	474	316	398	<>
6	Mietków	29	33	32	<>
7	Siechnice	222	197	229	<>
8	Sobótka	98	106	107	<>
9	Żórawina	95	83	78	<
10	Razem	1439	1292	1431	<>

6.5. Kultura i sport

Na obszarze powiatu wrocławskiego działają ośrodki kultury, które przygotowują i realizują we współpracy z wieloma instytucjami z regionu corocznie kilkadziesiąt imprez z dziedziny teatru, muzyki, plastyki, tańca, sztuki ludowej, historii, promocji zdrowego stylu życia itp. Teren powiatu charakteryzuje się również aktywną działalnością szeregu stowarzyszeń, fundacji - organizacji pozarządowych skupiających miłośników regionu, zainteresowanych kultywowaniem tradycji, a jednocześnie rozwojem własnego obszaru zamieszkania. W powiecie działa również wiele organizacji o charakterze sportowym, takich jak kluby sportowe czy też uczniowskie kluby sportowe.

Przy współpracy z organizacjami pozarządowymi w latach 2007 – 2015 zrealizowano 187 zadań publicznych z zakresu kultury i sztuki oraz kultury fizycznej i sportu udzielając dotacji 163 organizacjom pozarządowym na łączną sumę 1 142 687 zł.

Tabela nr 28. Zadania publiczne z zakresu kultury i sportu w latach 2007-2015

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba organizacji Pozarządowych	Liczba zadań	Kwoty przyznane na realizację zadań	
			Kultura	Sport
2007	9	10	40 000	40 000
2008	14	17	50 000	60 000
2009	12	16	35 950	50 000
2010	16	19	70 000	60 000
2011	13	16	70 000	60 000
2012	15	19	72 000	63 250
2013	29	30	85 000	75 000
2014	34	37	89 942	80 000
2015	21	23	56 795	84 750
Ogółem w latach 2007-2015	163	187	569 687	573 000
			1 142 687	

Źródło: Starostwo Powiatowe we Wrocławiu, 2015.

W ramach zadań realizowanych z zakresu kultury i sztuki oraz kultury fizycznej i sportu podejmowano również inne działania. Do najważniejszych z nich należały m.in.:

- organizowanie cyklu imprez pn. „Koncerty Ziemi Wrocławskiej”, które odbywały się na terenach gmin składających się na obszar powiatu wrocławskiego, z których dochód został przeznaczony na remont zabytkowych organów chórowych w Kościele św. Elżbiety Węgierskiej we Wrocławiu;
- realizacja projektu pn. „Budowa Ośrodka Sportów Wodnych w Borzogniewie (I etap)”, złożonego przez Powiat Wrocławski w ramach Priorytetu nr 6 Wykorzystanie i promocja potencjału turystycznego i kulturowego Dolnego Śląska (Turystyka i Kultura), działanie 6.2 Turystyka aktywna Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013. Przedsięwzięcie miało na celu poprawę atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej Zalewu Mietkowskiego oraz ochronę przyrody w obrębie zalewu. Projekt, którego całkowita wartość wyniosła 4 193 758,70 zł, a współfinansowanie ze środków Unii Europejskiej 1 954 793,33 zł, realizowany był przez Powiat Wrocławski - Lidera projektu w partnerstwie z Gminą Mietków;
- cyklicznie odbywające się imprezy pod Patronatem Starosty Powiatu Wrocławskiego, w tym m.in. Piknik Żeglarski pn. „Marinowanie – Mietków”, który organizowany jest w Ośrodku Sportów Wodnych i Rekreacji w Borzogniewie, w ramach promocji działań i wsparcia turystyki aktywnej w obrębie Zbiornika Mietkowskiego,

Na przestrzeni lat 2007-2015 wydano również kilka publikacji promujących Powiat Wrocławski, w tym m.in.:

- „Powiat Wrocławski na tle Dolnego Śląska w fotografii lotniczej” w nakładzie 1 000 egzemplarzy. Publikacja w interesujący sposób prezentuje walory powiatu wrocławskiego, poczynając od zabytków, poprzez gospodarkę i szkolnictwo, na infrastrukturze kończąc (koszt publikacji – 69 000 zł),
- Casus Żórawiny - „Kościół pw. Trójcy Świętej w Żórawinie” – nakład 500 egzemplarzy. Publikacja jest pierwszą tak obszerną prezentacją jedyne w swoim rodzaju zabytku, jakim jest kościół pw. Trójcy Świętej w Żórawinie (koszt publikacji – 48 000 zł),
- „Pomniki Św. Jana Nepomucena w Powiecie Wrocławskim” w nakładzie 800 egzemplarzy (koszt publikacji – 32 500 zł),
- „Leksykon Artystów Śląskich”, tom 29 - „Powiat Wrocławski” autorstwa Doroty Błaszczyk i Rainera Sachsa (koszt publikacji – 68 000 zł). Ta niezwykle publikacja zawiera dane o życiu i twórczości artystów plastyków i twórców działających na terenie Śląska. Obejmuje dokonania artystów znanych od średniowiecza po współczesność, jak również wszelkie formy twórcze sztuk plastycznych oraz rzemiosła artystycznego,

- "Dolnośląskie zamki, dwory i pałace" autorstwa Marka Perzyńskiego- – nakład 80 egzemplarzy. Kolejny tom autorskiej serii "Przewodników dla dociekliwych" to lektura, która prezentuje dolnośląskie zabytki. (koszt publikacji – 2 467 zł),
- „Kościół pw. Trójcy Świętej w Żórawinie. Przewodnik albumowy” autorstwa Bogny i Piotra Oszczanowskich - w nakładzie 1000 egzemplarzy. Kolejna publikacja będąca pięknie ilustrowaną prezentacją wyjątkowego zabytku- kościół pw. Trójcy Świętej w Żórawinie. (koszt publikacji – 25 000 zł),
- „Item donamus Sechenice villam. Podwrocławskie Siechnice w latach 1253–2011” autorstwa Grzegorza Romana i Marka Buraka – nakład 200 egzemplarzy. Publikacja przedstawia walory przyrodnicze, bogatą historię terenu oraz przewodnik po zabytkach dzisiejszych Siechnic (koszt publikacji – 21 000 zł).

6.6. Turystyka i rekreacja

Położenie powiatu wrocławskiego determinuje jego określone funkcje turystyczne. Ze względu na bliskie sąsiedztwo Wrocławia, powiat stanowi naturalne zaplecze rekreacyjne dla mieszkańców miasta. Potencjał walorów turystycznych jest znaczący, ich ranga automatycznie rośnie ze względu na położenie w strefie podmiejskiej. W grupie walorów turystycznych wyróżniają się walory krajoznawcze, z których część ma znaczenie ogólnokrajowe i może przyciągać turystów z całej Polski. Zaliczono do nich Ślężański Park Krajobrazowy z Górą Ślężą, Sobótką i Będkowicami oraz Krobielowice i Żórawinę (wg danych zawartych w Uwarunkowaniach rozwoju turystyki w powiecie wrocławskim). Walory wypoczynkowe wiążą się w szczególności z Masywem Ślęży i Zbiornikiem Mietkowskim. Przy ograniczonej liczbie miejsc z możliwościami wypoczynku nad wodą na zwiększone zainteresowanie zasługują starorzecza odrzańskie i wypełnione wodą wyrobiska. Ze względu na niewielki udział powierzchni leśnej spodziewać się można większego wykorzystania na cele rekreacyjne parków wiejskich. Wśród walorów specjalistycznych znaczącą rolę odgrywają walory wędkarskie, wędrówki kajakowe, a także walory jeździeckie.

6.6.1 Walory wypoczynkowe

Na walory wypoczynkowe powiatu składają się walory krajobrazowe, wodne, leśne i zabytkowe parki wiejskie.

- Walory krajobrazowe:
 - Ślężański Park Krajobrazowy:
 - Rezerwat Przyrody „Góra Ślęza” – gmina Sobótka; rezerwat krajobrazowy,

- Rezerwat „Łąka Sulistrowicka” – gmina Sobótka; rezerwat florystyczny,
- Park Krajobrazowy „Dolina Bystrzycy”;
- Obszary Natura 2000:
 - Zbiornik Mietkowski,
 - Przeplatki nad Bystrzycą,
 - Łęgi nad Bystrzycą,
 - Masyw Ślęzy,
 - Grądy Odrzańskie,
 - Grądy w Dolinie Odry,
 - Lasy Grędzińskie,
 - Stawy w Borowej,
 - Kumaki Dobrej;
- Walory wodne:
 - Na terenie powiatu znajduje się największy na Dolnym Śląsku zbiornik wodny, tzw. Zbiornik Mietkowski (1000 ha), położony w gminie Mietków. Otoczenie zbiornika jest na ogół bezleśne, znacznie większe tereny leśne występują jedynie po jego wschodniej stronie. Szansą na ożywienie turystyczne tego obszaru jest wybudowany w 2011 r. przez władze powiatu i gminy Mietków Ośrodek Sportów Wodnych i Rekreacji Powiatu Wrocławskiego w Borzygniewie,
 - Równie atrakcyjne warunki oferuje gmina Sobótka, przyciągając turystów nad znajdujący się na jej terenie Zalew w Sulistrowicach,
 - Niestabnym zainteresowaniem, zwłaszcza wśród Wrocławian, cieszy się także zbiornik wodny Bajkał, w gminie Czernica;

Tabela nr 29. Akweny przydatne do wypoczynku nad wodą, Źródło: Uwarunkowania Rozwoju Turystyki Powiatu Wrocławskiego

Akwen	Gmina	Powierzchnia (ha)
Bajkał	Czernica	50,0
Chrzastawa	Czernica	2,0
Domaszczyn	Długoleka	bd
Mirków	Długoleka	bd
Szczodre	Długoleka	bd
Jezioro Wyspowe	Sobótka	bd

Jordanów	Jordanów Śląski	12,0
Maniów	Mietków	bd
Mietków	Mietków	920,0
Sadowice	Kąty Wrocławskie	bd
Tyniec Mały	Kobierzyce	6,1
Zalew Sulistrowicki	Sobótka	6,0

➤ Walory leśne:

Szczególnie znaczącym elementem środowiska, zarówno na tle województwa jak i Powiatu, są lasy. Spełniają one wielorakie funkcje: środowiskotwórcze, krajobrazowe, ochronne, społeczne - przyczyniając się do zachowania równowagi ekologicznej w obrębie Powiatu. W uszczegółowieniu funkcje lasu kształtują się następująco:

- ♦ retencjonowanie wody i łagodzenie ekstremalnych stanów przepływu wód powierzchniowych i gruntowych,
- ♦ przeciwdziałanie degradacji i erozji gleb oraz stepowienia krajobrazu,
- ♦ wiązanie dwutlenku węgla i gazów przemysłowych z powietrza, wody i gleby oraz neutralizacja ich negatywnego działania,
- ♦ korzystna modyfikacja warunków hydrologicznych i topoklimatycznych na terenach rolniczych,
- ♦ zachowanie zasobów genowych fauny i flory oraz przywracanie bioróżnorodności i naturalności krajobrazu,
- ♦ tworzenie możliwości wypoczynku oraz poprawy warunków życia dla ludności Powiatu.

Najważniejsze kompleksy leśne zlokalizowane na obszarze Powiatu Wrocławskiego reprezentowane są przez (wg gmin):

- ♦ lasy łąkowe, zbudowane głównie z dębu przy niewielkim udziale olszy i jesionu w Gminie Czernica;
- ♦ lasy świeże i grądy środkowoeuropejskie (*Quercus Carpinetu medioeuropaeum*) formy niżowej, zbudowane głównie z dębów szypułkowych, dębów bezszypułkowych, lip drobnolistnych i grabów zwyczajnych w Gminie Jordanów Śląski i Kobierzyce;

Lasy południowo-zachodniej części Powiatu Wrocławskiego (tereny Gmin Sobótka i Jordanów Śląski) należą częściowo do Ślążańskiego Parku Krajobrazowego. Blisko 60% obszaru Parku stanowią lasy mieszane z takimi gatunkami jak: świerk, buk, klony, brzozy i modrzew. W otulinie przeważają użytki rolne, które stanowią około 90% całego jej obszaru. Masyw Ślęży jest jedynym na Dolnym Śląsku obszarem leśnym, który nie uległ widocznej degradacji.

Lasy zachodniej części Powiatu Wrocławskiego (tereny Gmin Katy Wrocławskie, Sobótka, Mietków) należą częściowo do Parku Krajobrazowego „Dolina Bystrzycy”, którego powierzchnia obecnie wynosi 8 570 ha. Zdecydowana większość drzewostanów należy do klasy lasów o najwyższych walorach ekologicznych. Są to lasy występujące na żyznych i podmokłych siedliskach o stosunkowo bogatym runie leśnym. Głównymi gatunkami lasotwórczymi są: grab, jesion, lipa drobnolistna i dąb szypułkowy, rosnące zarówno w grądach, łągach jak i zbiorowiskach przejściowych. Do najcenniejszych zaliczyć należy fitocenozy łągu wiązowo-jesionowego oraz grądu.

Lasy wschodniej części Powiatu Wrocławskiego (tereny Gmin Siechnice i Czernica) należą częściowo do Parku Krajobrazowego „Dolina Odry II”, którego powierzchnia ma wynosić 17 000 ha. Granice Parku mają obejmować swym zasięgiem 13 zbiorowisk leśnych i zaroślowych.

Obecnie na terenie Powiatu Wrocławskiego funkcjonuje sześć nadleśnictw: Nadleśnictwo Miękinia, Oława, Oborniki Śląskie, Oleśnica Śląska, Henryków, Świdnica.

Tabela nr 30. Powierzchnia gruntów leśnych na terenie Powiatu

Charakterystyka	2011	2012	2013	2014
lesistość w %	10,7	10,8	10,7	10,8
grunty leśne publiczne ogółem [ha]	11552,6	11583,4	11570,41	11584,78
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa [ha]	11492,1	11522,9	11509,91	11497,37
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych [ha]	11304,8	11322,7	11338,14	11346,80
grunty leśne prywatne [ha]	748,2	762,8	760,19	760,13
Ogółem [ha]	12300,8	12346,2	12330,60	12344,91

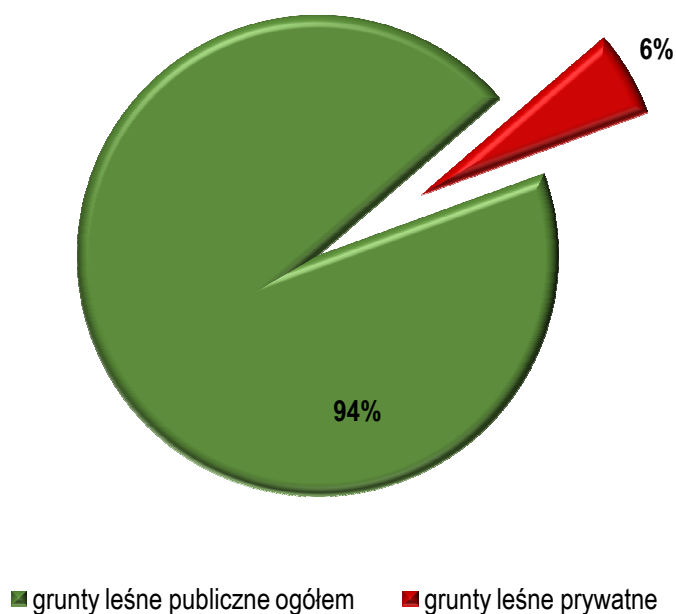
Źródło: Główny Urząd Statystyczny - Bank Danych Lokalnych.

Gospodarka leśna prowadzona jest w oparciu o zasady:

- ♦ powszechnej ochrony lasów;
- ♦ trwałości utrzymania lasów;
- ♦ ciągłości i zrównoważonego wykorzystania wszystkich funkcji lasów;
- ♦ powiększania zasobów leśnych.

Właściciele lasów, dla zapewnienia ich powszechnej ochrony, obowiązani są do kształtowania równowagi w ekosystemach leśnych, podnoszenia naturalnej odporności drzewostanów, a zwłaszcza do wykonywania zabiegów profilaktycznych, zapobiegających zagrożeniom pożarami; także do wykrywania i zwalczania szkodliwych organizmów oraz ochrony gleby i wód leśnych.

Wykres nr 9. Struktura lasów według własności

Źródło: Analiza własna na podstawie danych - Główny Urząd Statystyczny - Bank Danych Lokalnych.

Czynniki biotyczne i abiotyczne wpływają na ekosystemy leśne z różną intensywnością, co jest wynikiem zróżnicowania warunków klimatycznych, glebowych i hydrologicznych oraz składu gatunkowego drzewostanów. Czynniki te wraz z wewnątrz populacyjną strategią rozwoju poszczególnych gatunków owadów i grzybów patogenicznych stanowią o możliwościach wzrostu drzew i stanie sanitarnym drzewostanów.

Gospodarka leśna prowadzona jest w oparciu o uproszczone plany urządzania lasu sporządzane dla wszystkich posiadaczy lasów. Plany te sporządzane są na okres 10 lat i zawierają wszystkie podstawowe wskaźniki jakie winny być wykonane celem prowadzenia zrównoważonej gospodarki leśnej. Uproszczony plan urządzania lasu określa m.in. właściciela lasu, nr działki, powierzchnię lasu, wiek drzewostanu, skład gatunkowy, bonitację lasu, prace do wykonania wraz z maksymalną ilością pozyskiwanego drewna, grunty do zalesienia, itp. Pozyskiwane w lasach drewno podlega odbiorowi i ocechowaniu, oraz wydaniu świadectwa legalności pochodzenia drewna.

6.6.2 Walory krajoznawcze

➤ Walory przyrodnicze

Na przyrodnicze walory krajoznawcze powiatu wrocławskiego składają się 2 parki krajobrazowe, 2 rezerваты przyrody, 93 pomniki przyrody, Obszary Natura 2000 i 1 zespół przyrodniczo-krajobrazowy. Więcej na temat tych zagadnień opisano w punkcie 4 niniejszej strategii – „Warunki przyrodnicze”.

➤ Walory kulturowe

Równina Wrocławska, ze starym osadnictwem wiejskim, obfituje w liczne, warte bliższego poznania, zabytkowe kościoły i kaplice, dwory i pałace, krzyże pokutne i inne obiekty będące niemymi świadkami burzliwej i często dramatycznej historii regionu.

Tabela nr 31. Ogólna ilość wybranych zabytków znajdujących się w ewidencji na terenie powiatu wrocławskiego

	Czernica	Długoleka	Jordanów Śląski	Kąty Wrocławskie	Kobierzyce	Mietków	Siechnice	Sobótka	Żórawina	RAZEM
Zabytkowe budynki użyteczności publicznej	6	3	6	15	1	2	6	12	3	54
Domy mieszkalne (budynek mieszkalny)	177	213	91	345	99	85	131	251	66	1458
Budynki gospodarcze	31	38	138	158	60	60	19	77	35	616

Budynek mieszkalno-gospodarczy	16	31	21	41	10	19	3	24	10	175
Budowle techniczne i przemysłowe (przemysłowy)	8	3	5	13	6			5		40
Budynek administracyjny		2	2	6			1	2		13
Dworzec	2	2	1	3	5		1	3	2	19
Cmentarz	12	18	6	27	13	14	13	17	7	127
Mauzoleum	1		1	3					1	6
Grobowce		1			1	1				3
Park/ ogród	3	20	4	28	17	7	7	14	14	114
Dwór		5	5	3	8	2	3	9	4	39
Kaplica		8	2	6	2	4	4	3	1	30
Klasztor	1			1			1	2		5
Kościół	6	12	3	16	6	7	6	12	7	75
Pałac	1	9	2	17	10	6	1	4	6	56
Plebania	3	1	2	6	3	3	2	3	1	24
Szkoła	3	5		8	5	4	3	2		30
Młyn	1	2	1	4	1	3		3	1	16
Wieża mieszkalna							1			1
Magazyn	1	1		7	2					11
Dzwonnica	1					1				2
Transformator	1	2			4		1		2	10
Leśniczówka		1		1	1		1			4
Rządcówka			2	3	5		4	10	2	26
Inny	6	13	7	22	12	9	9	17	4	99

Źródło <http://wosoz.ibip.wroc.pl/> (Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków we Wrocławiu), stan na październik 2014r.

Zdecydowaną większość obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie powiatu wrocławskiego stanowią domy mieszkalne (1458). Nieco mniej liczną grupę zabytków stanowią budynki gospodarcze (616), mieszkalno-gospodarcze (175) oraz cmentarze (127) i parki, ogrody (114).

Wśród zabytków cieszących się największą popularnością wśród turystów można wymienić:

Tabela nr 32. Wykaz najpopularniejszych zabytków powiatu wrocławskiego, Źródło: Starostwo Powiatowe we Wrocławiu

OBIEKT	MIEJSCOWOŚĆ	GMINA
Kościół par. p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP, 1859-1864 r.	Chrzęstawa Wielka	Czernica
Kościół fil. p.w. Narodzenia NMP, 1753-1757 r.	Dobrzykowice	Czernica
Kościół św. Małgorzaty, 1711-1713 r.	Gajków	Czernica
Park Pokoju	Nadolice Wielkie	Czernica
Kościół św. Wawrzyńca, ok. XIV w.	Wojnowice	Czernica
Pałac, wzniesiony ok. 1880 roku przez rodzinę hrabiego Frederyka von Schwerina	Borowa	Długołęka
Kościół św. Michała Archanioła, ok. XIV w.	Długołęka	Długołęka
Dworek Myśliwski, II poł. XIX w.	Domaszczyn	Długołęka
Kościół cmentarny, ob. fil., p.w. Podniesienia Krzyża Świętego, 1565-1585 r	Domaszczyn	Długołęka
Kościół Wniebowzięcia NMP, ok. XIII w.	Łozina	Długołęka
Pałac Sybilli, 1685 r.	Szczodre	Długołęka
Kościół par. p.w. św. Stanisława Biskupa, ok. XIV w.	Jordanów Śląski	Jordanów Śląski
Pałac, 1866 r.	Piotrówek	Jordanów Śląski
Kaplica grobowa, 1903 r.	Piotrówek	Jordanów Śląski
Kościół św. Kazimierza, ok. XIII w.	Wilczkowice	Jordanów Śląski
Kościół par. p.w. św. Filomeny, koniec	Gniechowice	Kąty

XV w.		Wrocławskie
Kościół Wniebowstąpienia Pana Jezusa, 1473 r.	Jaszkotle	Kąty Wrocławskie
Kościół Parafialny pod wezwaniem św. Piotra i Pawła, pocz. XV w.	Kąty Wrocławskie	Kąty Wrocławskie
Mauzoleum feldmarszałka Blüchera, ok. XIX w.	Krobiełowice	Kąty Wrocławskie
Pałac, początki lat 1570-1580	Krobiełowice	Kąty Wrocławskie
Pałac, ok. XVI w.	Sadowice	Kąty Wrocławskie
Pałac, lata 1776-1781	Samotwór	Kąty Wrocławskie
Kościół Wniebowzięcia NMP, 1514 r.	Zachowice	Kąty Wrocławskie
Pałac, I poł. XVII w.	Biskupice Podgórne	Kobierzyce
Kościół pw. Św. Wojciecha Biskupa i Męczennika	Domasław	Kobierzyce
Pałac, siedziba urzędu gminy, ok. 1730 r.	Kobierzyce	Kobierzyce
Pałac, obecnie szkoła, 1713 r.	Krzyżowice	Kobierzyce
Kościół Wniebowzięcia NMP, 1493-1516 r.	Tyniec Mały	Kobierzyce
Kościół par. św. Michała Archanioła, ok. XII w	Tyniec nad Ślężą	Kobierzyce
Kościół św. Barbary, II poł. XIII w.	Borzygniew	Mietków
Kościół św. Anny, ok. XIV w.	Domanice	Mietków
Zespół pałacowy, XII/XIII, 1820,p.XX	Domanice	Mietków
Kościół parafialny pw. Niepokalanego Poczęcia NMP	Maniów Wielki	Mietków
Kościół św. Michała Archanioła	Mllin	Mietków
Kościół św. Jakuba Apostoła, ok. XII w.	Ujów	Mietków
Kościół św. Wawrzyńca, ok. 1400 r.	Wawrzeńczyce	Mietków
Wieża mieszkalna, ok. XV w.	Biestrzyków	Siechnice

Kościół p.w. Św. Katarzyny Aleksandryjskiej, II połowa XIII w.	Święta Katarzyna	Siechnice
Kościół Niepokalanego Poczęcia NMP, 1934 r.	Trestno	Siechnice
Kościół par. św. Jakuba Apostoła, pocz. XIII w.	Sobótka	Sobótka
Kościół pom. Św. Anny	Sobótka	Sobótka
Zamek, dawne opactwo Augustianów, 1054 r.	Sobótka-Górka	Sobótka
Kościół fil. Nawiedzenia NMP, 1850-1851 r.	Sobótka, szczyt Ślęży	Sobótka
Kościół św. Stanisława, II poł. XIII w.	Stary Zamek	Sobótka
Kościół Ślężańskiej MB Dobrej Rady	Sulistrowiczki	Sobótka
Pałac w Galowicach, ok. 1840 r.	Galowice	Żórawina
Kościół Narodzenia NMP, ok. XIII w.	Turów	Żórawina
Kościół Wniebowzięcia NMP, ok. XIV w.	Wilczków	Żórawina
Kościół Parafialny św. Trójcy, ok. 1400 r.	Żórawina	Żórawina
Figury św. Jana Nepomucena	m. in.: Kamionna, Kąty Wrocławskie, Maniów Wielki, Tyniec nad Ślężą, Węgry	m. in.: Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Mietków, Żórawina
Krzyże pokutne	m. in.: Proszkowice, Przeclawice, Rogów Sobócki, Wojnowice	m. in.: Czernica, Jordanów Śląski, Kobierzyce, Mietków, Sobótka, Żórawina

6.6.3 Walory specjalistyczne

Na walory specjalistyczne powiatu wrocławskiego składają się potencjalne szlaki żeglugi pasażerskiej i wędrowek kajakowych, akwenty żeglarskie oraz akwenty przydatne do nurkowania, cieki i zbiorniki wodne przydatne dla wędkarstwa. Jest to również jazda konna, rowerowa, piesze wędrowki oraz łowiska komercyjne.

Tabela nr 33. Wykaz walorów specjalistycznych powiatu wrocławskiego, Źródło: Uwarunkowania rozwoju turystyki powiatu wrocławskiego, Plan promocji turystycznej Powiatu Wrocławskiego opracowany w ramach projektu Forum Turystyki Powiatu Wrocławskiego, informacje przekazane przez gminy podczas spotkania konsultacyjnego – 11.04.2016 r.

ŻEGLUGA	Potencjalne akwenty żeglarskie – Zbiornik Mietków, gmina Mietków, pow. 920 2 – 3 klasa czystości, gł. 2-6 m
NURKOWANIE	Akwenty przydatne do nurkowania – Jezioro Wyspowe – Strzeblów, gmina Sobótka, wypełnia stare wyrobisko granodiorytów, dł. do 300 m, urozmaicona linia brzegowa, liczne skalne wysepki
ŻEGLUGA PASAŻERSKA	<ul style="list-style-type: none"> • Szlak żeglugowy Odra, Czernica, gmina Siechnice • Szlak żeglugowy Odra – kanał żeglugowy Gajków, gmina Czernica
KAJAKARSTWO	<p>Potencjalne szlaki kajakowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bystrzyca: Kąty Wrocławskie, Mietków • Czarna Woda: Kąty Wrocławskie, Sobótka • Oleśnica: Długołęka • Oława: Siechnice • Strzegomka: Kąty Wrocławskie, Mietków • Ślęza: Jordanów, Kobierzyce, Sobótka, Żórawina • Widawa: Czernica, Długołęka
WĘDKARSTWO	<ul style="list-style-type: none"> • Rzeki przydatne do uprawiania wędkarstwa: Odra, Bystrzyca, Czarna Woda, Dobra, Graniczna, Oleszna, Oleśnica, Oława, Sławka, Strzegomka, Sulistrowicki Potok, Szalona, Ślęza, Widawa, Żórawka • Akwenty przydatne do uprawiania wędkarstwa: Bajkał, Chrząstawa, Ratowice, Wyrobisko Czernica, Ośrodek zarybieniowy Szczodre, Raków, Jordanów, Tyniec Mały,

	Maniów, Mietków, Zalew Sulistrowicki, Starorzecze Stara Odra
JAZDA KONNA	stadniny konne: gmina Czernica (Chrzęstawa Wielka), Długołęka (Pruszowice, Siedlec, Borowa, Godzieszowa, Wilczyce), Katy Wrocławskie (Sadków, Smolec, Sońnica), Kobierzyce (Wysoka, Chrzanów, Krzyżowice, Magnice), Mietków (Maniów Mały, Stróża), Sobótka (Sobótka) Siechnice (Ziębice, Durok, Groblice), Żórawina (Milejowice); Szlak konny LGD Dobra Widawa – Gmina Czernica (Chrzęstawa Wielka) – Gmina Długołęka (...)
PIESZE WĘDRÓWKI	12 oznakowanych pieszych szlaków turystycznych, w tym 4 szlaki górskie, (Masywu Ślęży)
WSPINACZKA	Ścianka wspinaczkowa w Sali gimnastycznej Zespołu Szkół w Chrzęstawie Wielkiej
JAZDA ROWEROWA	5 oznakowanych szlaków rowerowych, w tym 3 – to szlaki górskie
ŁOWISKA KOMERCYJNE	Gminy: Czernica, Długołęka, Jordanów Śląski, Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Mietków, Siechnice
TERENY REKREACYJNE	Skansen rolny Państwa Golinowskich w Nadolicach Wielkich

6.6.4 Zagospodarowanie turystyczne

Niewątpliwym mankamentem oferty turystycznej powiatu jest słaba sieć infrastruktury turystycznej, zwłaszcza w zakresie bazy noclegowej. Taki wniosek potwierdzają wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców powiatu (omówienie w punkcie 2. Rozdziału III. Uwarunkowania rozwoju powiatu), a także zewnętrzni eksperci, wśród nich autorzy Uwarunkowań rozwoju turystyki w powiecie wrocławskim

Tabela nr 34. Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania – hotele

Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania - hotele	2010		2011		2012			2013			2014		
	kategoria *	kategoria ***	kategoria *	kategoria ***	kategoria *	kategoria ***	kategoria ****	kategoria *	kategoria ***	kategoria ****	kategoria*	kategoria***	Kategoria ****
Powiat wrocławski	1	3	1	3	1	1	1	1	2	1	1	2	1
Długołęka	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0
Kobierzyce	0	3	0	3	0	1	1	0	1	1	0	1	1
Sobótka	-	-	-	-	-	-	-	0	1	0	0	1	0

Źródło: Główny Urząd Statystyczny.

Tabela nr 35. Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania wg rodzajów, Źródło: Główny Urząd Statystyczny

	2010	2011	2012	2013	2014
hotele	4	4	3	4	4
inne obiekty hotelowe	5	5	5	5	5
kempingi	1	1	1	1	1
pozostałe obiekty niesklasyfikowane	3	3	3	2	1

Tabela nr 36. Liczba miejsc noclegowych ogółem wg rodzajów

Liczba miejsc noclegowych ogółem	2010	2011	2012	2013	2014
hotele	162	221	161	209	271
Inne obiekty hotelowe	328	359	346	352	383
kempingi	84	84	82	84	54
Pozostałe obiekty niesklasyfikowane	114	164	167	121	80

Źródło: Główny Urząd Statystyczny.

6.6.5 Podsumowanie

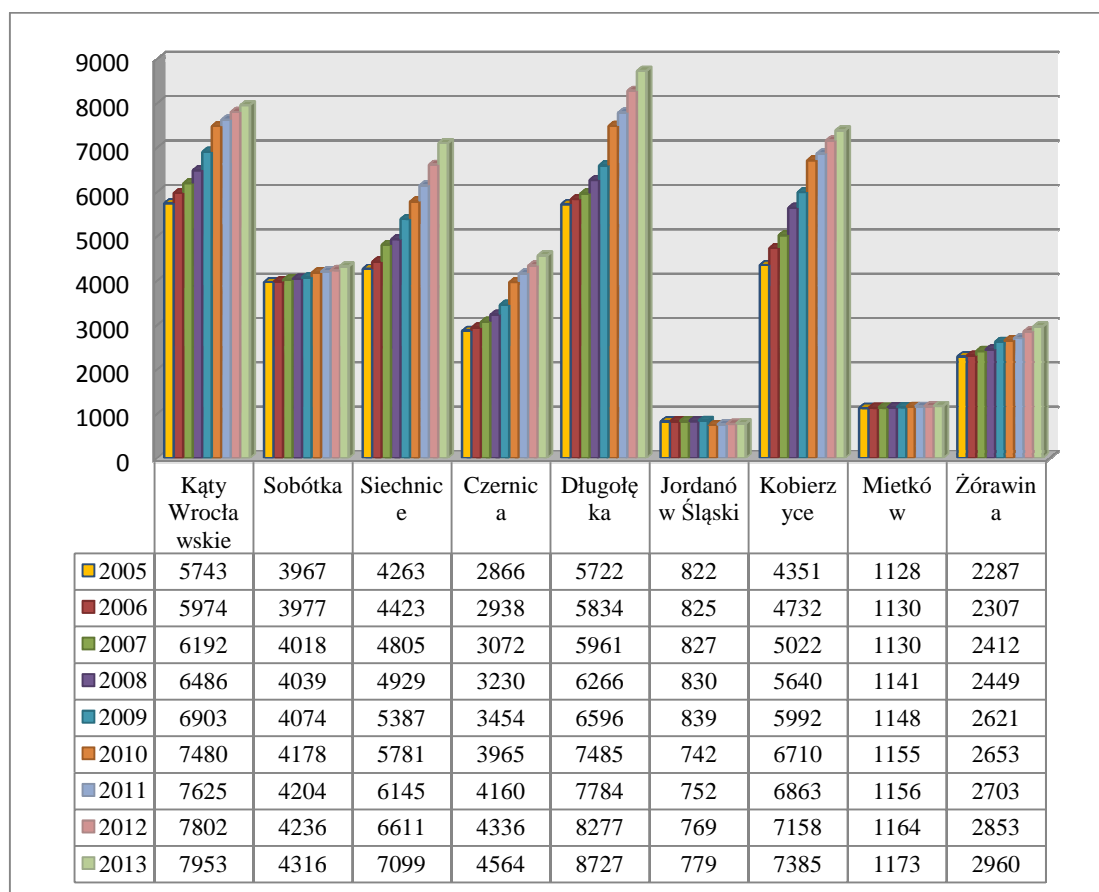
Powiat Wrocławski jest obszarem o zdecydowanie dużym potencjalnie turystycznym. Ze względu na bliskość Wrocławia jest naturalnym zapleczem rekreacyjnym dla mieszkańców miasta. Do spędzania wolnego czasu na jego terenie zachęcają głównie walory przyrodnicze, ciekawe zabytki, zbiorniki wodne, lasy i ścieżki turystyczne. W opinii ekspertów, mieszkańców, jak i samych turystów największym problemem jest jednak słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna (głównie w zakresie obiektów noclegowych) oraz niewystarczające oznaczenie informacyjne (np. tras rowerowych). Problemem, który stanowi istotną barierę rozwoju turystyki w powiecie są także niskie nakłady na turystykę w budżetach lokalnych samorządów. Ponadto w ofercie turystycznej powiatu brakuje gotowych produktów turystycznych, które mogłyby stać się kołem napędowym lokalnej turystyki poprzez ich skuteczną promocję i komercjalizację. Spore nadzieje w tym zakresie związane są z działalnością lokalnych grup działania w gminach, które wypracowują i realizują swoje własne programy rozwoju turystyki, wykorzystując w tym celu środki UE. Zasadnym z punktu widzenia optymalizacji efektów i kosztów wydaje się jednak stworzenie spójnej strategii działania w zakresie rozwoju turystyki na poziomie całego powiatu.

7 Infrastruktura techniczna

7.1. Budownictwo mieszkaniowe

Zasoby mieszkaniowe powiatu osiągnęły w 2013 r. liczbę 44956 mieszkań. Wskaźnik ilości oddanych do użytkowania mieszkań/10 tysięcy mieszkańców w latach 2010-2013 stale przekracza liczbę 150 mieszkań, podczas gdy średnia dla województwa dolnośląskiego w 2013 roku wynosiła 57 mieszkań. Przyrost liczby mieszkań w poszczególnych gminach powiatu obrazuje poniższy wykres.

Wykres nr 10. Przyrost liczby mieszkań w latach 2005-2013 w poszczególnych gminach powiatu

Największy przyrost odnotowano w gminach Kobierzyce i Długołęka - w latach 2005-2013 liczba mieszkań w każdej z tych gmin wzrosła o ponad 3000. Znaczny wzrost liczby mieszkań odnotowano również w gminach Siechnice, Kąty Wrocławskie i Czernica. W skali powiatu niewielkie zainteresowanie osiedlaniem się jest notowane w gminie Jordanów Śląski (liczba mieszkań zmalała w stosunku do 2005 roku) i gminie Mietków.

Przeciętna powierzchnia użytkowa budowanych mieszkań w latach 2005-2014 waha się na poziomie około 115-120 m²- największy jej wzrost zanotowano w 2011 r., kiedy wskaźnik ten wynosił 133 m². Jak wynika z tabeli nr 45 w latach 2005-2013 oddano do użytkowania 14512 mieszkania, z czego zaledwie 127 to mieszkania spółdzielcze, 96-załadowe i 114- komunalne. Pozostałe mieszkania to głównie mieszkania przeznaczone na sprzedaż lub wynajem (43,75 %) oraz budownictwo indywidualne (53,92 %).

Tabela nr 37. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania w latach 2005-2013

POWIAT	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
WROCŁAWSKI									
ogółem, w tym:	1037	1038	1321	1579	2034	2014	1430	2101	1958
spółdzielcze	0	0	105	22	0	0	0	0	0
załadowe	0	0	1	0	0	1	1	92	1
komunalne	0	0	7	0	4	21	28	54	0
przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	499	559	562	807	921	821	523	868	790
indywidualne	538	479	646	750	1109	1171	878	1087	1167

Źródło: Główny Urząd Statystyczny - Bank Danych Regionalnych.

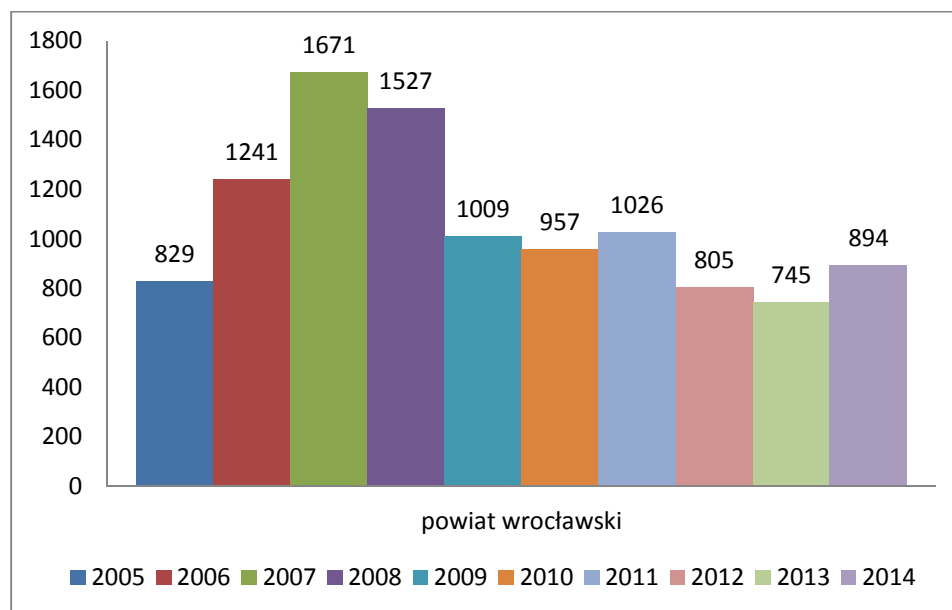
Tabela nr 38. Budynki mieszkalne nowe oddane do użytkowania w poszczególnych gminach powiatu w latach 2005-2013

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kąty Wrocławskie	113	100	152	289	224	200	151	171	175
Sobótka	23	13	25	30	39	46	38	48	51
Siechnice	58	64	84	94	132	161	210	280	257
Czernica	107	76	137	156	220	227	223	234	261
Długołęka	147	139	123	251	305	386	297	389	414
Jordanów Śląski	2	3	3	2	9	12	14	20	11
Kobierzyce	117	87	118	121	149	161	111	165	145
Mietków	5	5	8	15	7	7	15	17	11
Żórawina	20	20	107	35	172	85	69	219	104

Źródło: Główny Urząd Statystyczny-- Bank Danych Regionalnych.

Jak pokazuje powyższa tabela największy przyrost nowo oddanych do użytkowania budynków mieszkalnych odnotowano w gminach Długołęka, Siechnice i Czernica. Od 2005 roku zainteresowanie osiedleniem się na terenie powiatu uległo znacznemu wzrostowi, czego efektem jest stały przyrost liczby oddanych budynków mieszkalnych, w głównej mierze budynków jednorodzinnych, choć notuje się również stale rosnącą liczbę budynków w zabudowie wielorodzinnej. Największy wzrost liczby wydanych pozwoleń na budowę w zakresie budownictwa jednorodzinnego odnotowano w latach 2006-2008.

Wykres nr 11. Liczba pozwoleń na budowę wydanych na terenie powiatu wrocławskiego w latach 2005-2014-budownictwo jednorodzinne

7.2. Drogi i transport

Powiat wrocławski dysponuje dobrze rozwiniętą siecią drogową. Przez jego teren przebiegają i krzyżują się ważne szlaki komunikacyjne, takie jak: droga międzynarodowa E67 (autostrada A4: Berlin – Wrocław – Kraków – Lwów), droga krajowa nr 8 (Praga – Wrocław – Warszawa), droga krajowa nr 35 (Praga – Wrocław) czy też droga krajowa nr 94 (stanowiąca alternatywę dla autostrady A4 i bezpłatne połączenie Wrocławia z Opolem). Przez teren powiatu przebiegają również dwa odcinki autostradowej obwodnicy Wrocławia (AOW): na odcinku od węzła w miejscowości Magnice do Wrocławia oraz od Wrocławia do węzła w miejscowości Długołęka. Obecnie trwają zaawansowane prace związane z budową wschodniej obwodnicy Wrocławia: odcinek Siechnice – Żerniki Wrocławskie został oddany do użytkowania; budowa ronda i estakada w Siechnicach również została ukończona.

Pozostały do realizacji odcinki: Żerniki Wrocławskie – Bielany oraz Kamieniec Wrocławski – Długołęka.

Sieć drogową tworzą drogi o różnym znaczeniu: krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne. Przez teren powiatu wrocławskiego przebiega 118 dróg powiatowych o łącznej długości ok. 580 km¹.

Przez teren powiatu wrocławskiego przebiega także około 100 km dróg wojewódzkich i około 110 km dróg krajowych.

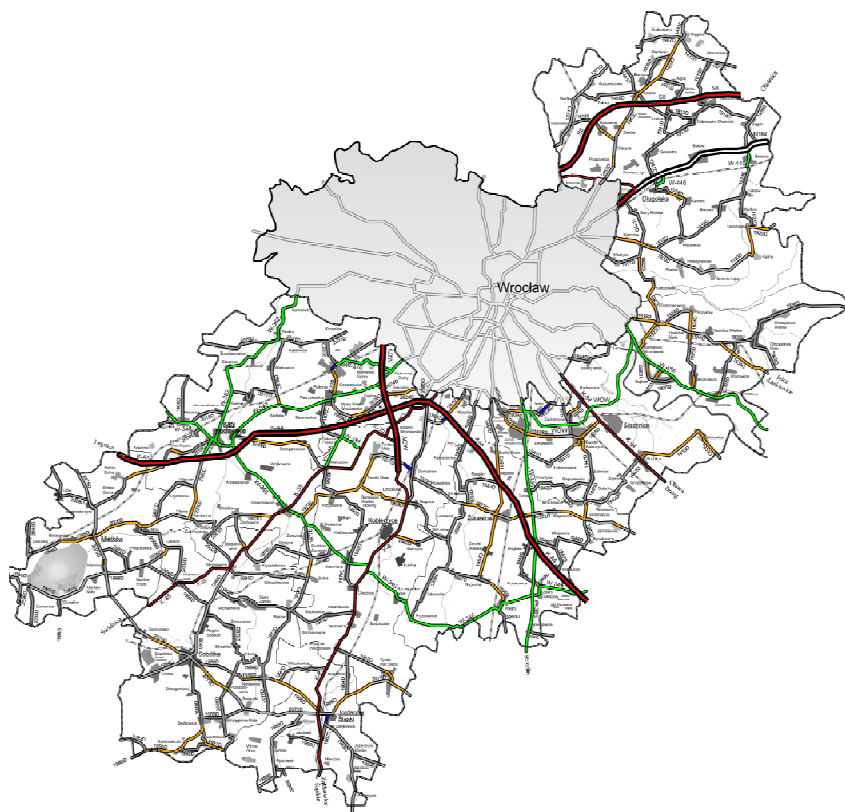
Uzupełnieniem powyższej sieci drogowej są drogi gminne pełniące funkcję powiązań z drogami powiatowymi, wojewódzkimi i krajowymi. Głównym ich zadaniem jest obsługa terenów zabudowanych rolniczych. Drogi te mają różną konstrukcję nawierzchni od gruntowej do nawierzchni twardej. Parametry techniczne dróg powiatowych jak i gminnych są niewystarczające. Ich szerokości jezdni poza miejscowościami wynoszą średnio 3-5 m. Często nawierzchnię stanowi nakładka bitumiczna o grubości 3-5 cm ułożona w latach 70-tych ubiegłego wieku na istniejących nawierzchniach brukowych.

Drogi powstałe w latach 90-tych i później, mają zdecydowanie lepsze parametry techniczne. Ich nawierzchnie są bitumiczne lub z kostki betonowej, o szerokości jezdni w granicach 5-7 m. Posiadają chodniki o szerokości od 1,25 do 2,00 m.

Zgodnie z regulacjami prawnymi zawartymi w ustawie o drogach publicznych, drogi powiatowe powinny stanowić połączenia miast będących siedzibami powiatów z miejscowościami, które są siedzibami gmin oraz połączenia miejscowości będących siedzibami gmin między sobą. Drogi powiatowe powinny odpowiadać następującym klasom dróg: G – główne, Z – zbiorcze, L – lokalne. W zależności od klasy drogi powinny spełniać odpowiednie wymogi techniczne.

¹ Stan na 1 stycznia 2016 roku, dane Starostwa Powiatowego we Wrocławiu.

Rysunek nr 2. Infrastruktura drogowa na obszarze Powiatu Wrocławskiego

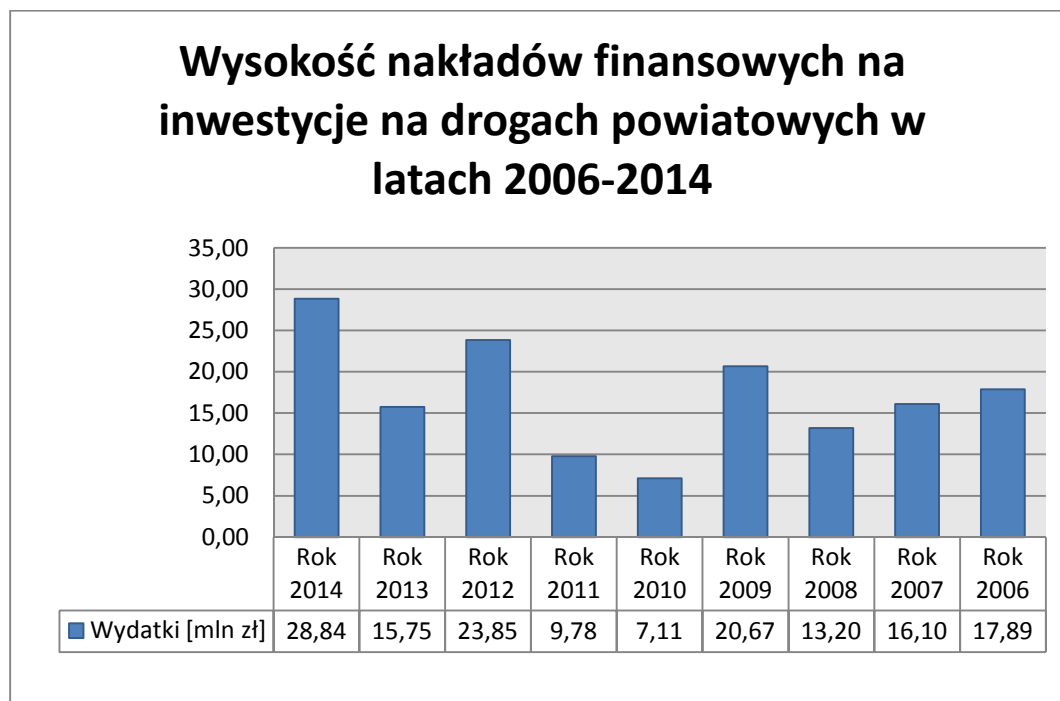

Długość sieci drogowej na terenie powiatu wrocławskiego jest wystarczająca, aby zapewnić mieszkańcom powiatu odpowiedni standard komunikacji drogowej w zakresie samochodów osobowych i komunikacji zbiorowej. Dużym problemem jest natomiast ich zły stan techniczny, dotyczący zwłaszcza dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych, które w wielu wypadkach wymagają generalnych remontów lub kompleksowej przebudowy.

Rozwój i inwestycje na terenie gmin powiatu wrocławskiego powodują dynamiczny wzrost natężenia ruchu, który pociąga za sobą konieczność ogromnych inwestycji, polegających na modernizacji istniejącej sieci dróg, w tym dróg powiatowych. Tymczasem nakłady finansowe, jakie samorządy mogą przeznaczyć na drogi, z trudem wystarczają na bieżące utrzymanie i doraźne remonty. W celu umożliwienia sfinansowania większych zadań inwestycyjnych niezbędne jest występowanie o uzyskanie dofinansowania ze środków unijnych (Regionalny Program Operacyjny) lub krajowych (dofinansowanie z rządowych programów budowy dróg lokalnych).

Wysokość nakładów finansowych na inwestycje na drogach powiatowych w ostatnich latach wynosiła odpowiednio:

Wykres nr 12. Wysokość nakładów finansowych na inwestycje na drogach powiatowych w latach 2006-2014

Ogromnym problemem dotyczącym dróg na terenie powiatu wrocławskiego (w tym w dużej mierze dróg powiatowych) jest wszelkiego rodzaju transport - w tym transport kruszyw, służących do budowy nowych dróg – odcinków autostrad i dróg szybkiego ruchu. Transport ten odbywa się głównie drogami gminnymi i powiatowymi, przyczyniając się do znacznej degradacji ich stanu technicznego.

Drogi powiatowe nie są drogami przystosowanymi do przejazdu samochodów ciężarowych o masie całkowitej wraz z załadunkiem 40t. Konstrukcje nawierzchni istniejących jezdni zostały w większości wykonane w latach 70-tych i 80-tych ubiegłego stulecia i są dostosowane do kategorii ruchu KR1 i KR2. Dodatkowym mankamentem tych dróg jest ich szerokość, która wynosi średnio od 5,0 do 5,5 m. Pomimo działań naprawczych prowadzonych przez zarządcę dróg powiatowych ich stan stale się pogarsza, co z kolei powoduje zmniejszenie bezpieczeństwa ruchu dla wszystkich użytkowników tych dróg.

Obecnie prowadzone przez powiat wrocławski przebudowy i remonty dróg dla głównych szlaków transportu surowców podnoszą kategorię ruchu do KR3. Polegają one na poszerzeniach jezdni oraz wykonywaniu warstw konstrukcyjnych nawierzchni z mieszanek mineralno-asfaltowych o grubości warstwy ścieralnej minimum 5 cm. Na poszerzeniach układana jest siatka przeciwspekaniowa. Powyższe prace przyczyniają się do poprawy parametrów technicznych nawierzchni i poprawy bezpieczeństwa.

W celu rozwiązania problemu transportu kołowego, powiat podejmuje działania mające na celu wyznaczenie głównych korytarzy dróg, po których odbywać się będzie

przejazd samochodów ciężarowych po terenie gmin powiatu wrocławskiego. Korytarze te pozwolą na wycofanie samochodów ciężarowych o masie całkowitej wraz z załadunkiem 40t z części dróg powiatowych i gminnych i ich ochronę przed degradacją, a jednocześnie pozwolą na obsługę zlokalizowanych na terenie powiatu firm prowadzących działalność gospodarczą.

Mankamentem tych korytarzy jest przejazd przez miejscowości. Przewoźnicy niestety nie przestrzegają obowiązujących przepisów. Pomimo wprowadzanych znakami ograniczeń prędkości dla samochodów ciężarowych przejazd przez miejscowości odbywa się niezgodnie z nimi. Dodatkową uciążliwością dla mieszkańców miejscowości jest także przejazd samochodów ciężarowych nocą.

W wielu przypadkach najbardziej obciążone odcinki dróg przebiegają na terenie miejscowości, powodując dodatkowe uciążliwości i zagrożenia dla ich mieszkańców. Rozwiązaniem problemu stanowiłaby budowa obwodnic tych miejscowości. Niestety proces ich budowy jest długotrwały i to nie tylko z powodów finansowych. Budowa obwodnicy miejscowości wiąże się z koniecznością pozyskania gruntów pod nią od prywatnych właścicieli. Pomimo pewnych ułatwień wprowadzonych przez ustawodawcę w tzw. „specustawie drogowej”, która znacznie uprościła procedurę uzyskania zezwolenia na realizację inwestycji drogowej, ogromnym problemem są koszty związane z wypłatą odszkodowań za przejęte od prywatnych właścicieli działki. Koszty pozyskania gruntów potrafią niekiedy być zbliżone lub przewyższać koszt samej budowy drogi.

W celu poprawy bezpieczeństwa i jakości na drogach, Powiat Wrocławski wykorzystuje w swoich działaniach zapisy art. 16 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych, zgodnie z którym budowa lub przebudowa dróg publicznych spowodowana inwestycją niedrogową należy do inwestora tego przedsięwzięcia. Szczegółowe warunki budowy lub przebudowy tych dróg określa umowa zawarta między zarządcą drogi a inwestorem. Regulacja ta stanowi kolejne narzędzie umożliwiające rozwój sieci drogowej lub modernizację już istniejącej.

Zaangażowanie przedsiębiorców nowo powstających generatorów ruchu oraz firm wydobywających i transportujących kruszywa drogami powiatowymi w modernizację planowanych korytarzy drogowych w znacznym stopniu umożliwi poprawę parametrów technicznych dróg oraz zwiększenie bezpieczeństwa ich użytkowników.

W celu zmniejszenia zagrożeń i dodatkowych uciążliwości dla mieszkańców powiatu wrocławskiego związanych z nowo powstającymi dużymi osiedlami, Powiat Wrocławski, w miarę możliwości, zobowiązuje firmy Deweloperskie do wykonywania i finansowania budowy nowych odcinków chodników przy drogach powiatowych.

W ostatnich latach przeprowadzono inwestycje i remonty na drogach powiatowych, które za główny cel stawiały poprawę stanu infrastruktury. Priorytetem była eliminacja

odcinków dróg o najgorszym stanie technicznym, a także utrzymanie w odpowiednim standardzie dróg stanowiących podstawę do przenoszenia ruchu tranzytowego oraz najbardziej obciążonych ruchem pojazdów.

Powiat Wrocławski w latach 2012-2014 wykonał nowe nawierzchnie (tzw. nakładki) w ciągach dróg powiatowych na terenie 9 gmin (Gmina Czernica, Długołęka, Jordanów Śląski, Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Mietków, Siechnice, Sobótka, Żórawina) na łącznej długości około 90km. Oprócz tego Powiat prowadził inwestycje związane z przebudową dróg powiatowych oraz budową chodników.

W celu umożliwienia sfinansowania zadań inwestycyjnych w zakresie poprawy stanu infrastruktury transportowej niezbędne jest pozyskanie dofinansowania ze środków unijnych (Regionalnego Programu Operacyjnego) lub krajowych (dofinansowania z rządowych programów budowy dróg lokalnych) oraz ze współpracy z Jednostkami Samorządu Terytorialnego.

W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 Powiat Wrocławski pozyskał część środków finansowych umożliwiających realizację projektu: „Przebudowa drogi powiatowej nr 1990D w miejscowości Rogów Sobócki-Sobótka na długości ok. 3,2 km”

Na terenie powiatu wrocławskiego prowadzono także inwestycje drogowe współfinansowane z Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych:

Projekt 1: „Rozwój obszarów wiejskich północnej części gminy Długołęka oraz podniesienie bezpieczeństwa w ruchu drogowym na drodze powiatowej nr 1453D po jej przebudowie w miejscowości Łozina w ramach zadania: Przebudowa odcinka drogi powiatowej nr 1453D - etap II: Węzeł Łozina - granica powiatu”.

Projekt 2: „ Remont drogi powiatowej nr 1986D relacji Jordanów Śląski – Nasławice, celem poprawy dostępności do terenów aktywności gospodarczej”.

Projekt 3: „Przebudowa drogi powiatowej nr 1535D, celem poprawy bezpieczeństwa i dostępności do terenów zabudowy mieszkaniowej i przemysłowej w rozwojowej miejscowości Dobrzykowie w gminie Czernica”.

Powiat Wrocławski, w celu zwiększenia zdolności inwestycyjnej w zakresie finansowania projektów modernizacji i przebudowy dróg, w szczególności budowy chodników, na bieżąco zawiera porozumienia z gminami powiatu wrocławskiego.

Pomimo podejmowanych przez Zarządcę różnorodnych działań związanych z pozyskiwaniem środków na realizację rozwoju infrastruktury drogowej w zakresie poprawy jej stanu technicznego, a przede wszystkim bezpieczeństwa użytkowników ruchu drogowego, są one niewystarczające w stosunku do zdefiniowanych potrzeb związanych z drogami.

W obecnym rozdaniu środków zewnętrznych z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2020 Powiat Wrocławski będzie aplikował wnioski w trybie konkursowym o dofinansowanie zadań polegających na

przebudowie dróg powiatowych, budowie ciągów pieszych i ścieżek rowerowych przy drogach powiatowych w ramach dostępnych osi priorytetowych programu RPO.

Powiat Wrocławski w ramach poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu pieszego opracował w 2015 roku „Program budowy chodników przy drogach powiatowych na terenie Powiatu Wrocławskiego”, na podstawie którego w sposób usystematyzowany, przy współdziałaniu finansowym Gmin z terenu powiatu wrocławskiego, będzie realizować w latach 2016 – 2018 inwestycje związane z budową chodników przy drogach powiatowych.

Transport kolejowy

Przez obszar powiatu wrocławskiego przebiegają głównie linie kolejowe o znaczeniu tranzytowym. Do najważniejszych z nich można zaliczyć połączenia na trasach:

- Wrocław – Warszawa (gm. Długołęka),
- Wrocław – Opole (gm. Siechnice),
- Wrocław – Strzelin (gm. Żórawina),
- Wrocław – Jaworzyna Śląska (gm. Kąty Wrocławskie, gm. Mietków),
- Wrocław – Jelcz Laskowice (gm. Siechnice, gm. Czernica).

Obecnie znaczenie tych linii w przewozach regionalnych jest ograniczone, głównie z powodu niskiej frekwencji podróży, jak również z braku lokalizacji przystanków kolejowych w miejscach nowych źródeł generacji zapotrzebowania na usługę (np. brak stacji w Mirkowie). W latach 90-tych zostały zlikwidowane połączenia w obszarze powiatu wrocławskiego na trasach Wrocław-Kobierzyce, Kobierzyce-Jordanów Śląski, Kobierzyce-Sobótka, ze względu na wysokie koszty remontów i utrzymania, jak również ze względu na niską frekwencję podróży. Linia Wrocław-Jelcz Laskowice funkcjonuje dzięki wsparciu samorządu Jelcza Laskowic. W roku 2010 uruchomiono linię kolejową Wrocław-Trzebnica pod patronatem Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego. Linie kolejowe jako bardziej przyjazne środowisku winny być utrzymywane i ich dalszy rozwój powinien być wspierany.

7.3. Łączność i telekomunikacja

W zakresie telefonii stacjonarnej głównym dostawcą usług telekomunikacyjnych jest Telekomunikacja Polska S.A. Powiat charakteryzuje się wysokim współczynnikiem telefonizacji, również na obszarach wiejskich.

Jak pokazują dane zawarte w poniższej tabeli, jakość usług świadczonych w strefie wrocławskiej jest stosunkowo dobra.

Tabela nr 39. Wskaźnik jakości połączeń telekomunikacyjnych za 2006 rok, Źródło: Biuletyn Informacji Publicznej Telekomunikacji Polskiej S.A.

Nazwa Strefy		WSN (Wyróżnik Strefy Numeracyjnej)	Stopa nieskutecznych wywołań krajowych (%)	Czas zestawienia połączeń krajowych (s)	Czas zestawienia 95% połączeń krajowych (s)	Stopa nieskutecznych wywołań międzynarodowych (%)	Czas zestawienia połączeń międzynarodowych (s)	Czas zestawienia 95% połączeń międzynarodowych (s)	Stopa nieskutecznych wywołań komórkowych (%)	Jakość transmisji danych w paśmie fonicznym za pomocą modemów (bit/s) (metoda ETSI)	Jakość transmisji danych w paśmie fonicznym za pomocą modemów (bit/s) (metoda 80% najlepszych)
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
strefa Wrocław	71	0,17	1,33	4	1,13	4,60	7	0,58	52000	40000	
średnia krajowa		0,15	1,39	4	1,37	3,70	7	0,55	52000	44000	

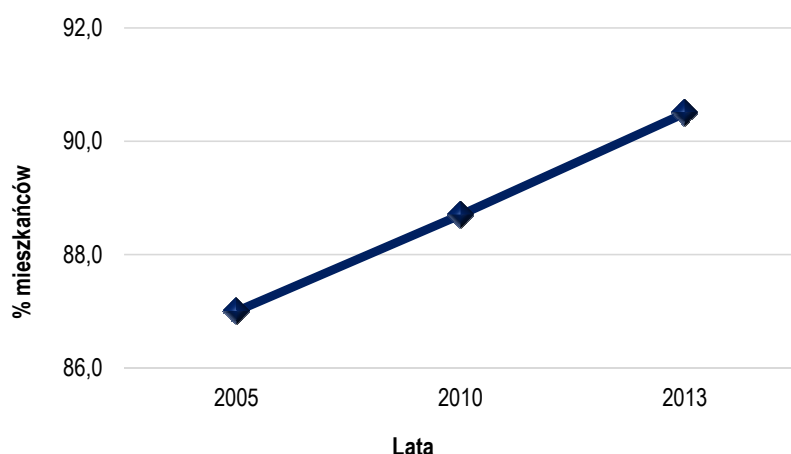
Usługi telekomunikacyjne na terenie powiatu zapewniane są poprzez telekomunikacyjną sieć przewodową oraz bezprzewodową. Obie technologie zapewniają stały dostęp do sieci internetowej. Poszczególne gminy wykazują zróżnicowany stopień nasycenia tymi usługami. W ostatnich latach nastąpił rozwój radiowego dostępu do Internetu, oferowany przez lokalne firmy. Teren powiatu wrocławskiego jest objęty zasięgiem wszystkich dostępnych w Polsce operatorów sieci GSM, a liczba przekaźników telefonii komórkowej stale rośnie.

Szczegółowe i na bieżąco aktualizowane dane na temat lokalizacji stacji bazowych BTS (*Base Transceiver Station*) zlokalizowanych na terenie powiatu wrocławskiego można uzyskać w serwisie internetowym <http://beta.btsearch.pl/>. - niemal wszystkie dane w bazie zostały zgromadzone wysiłkiem pasjonatów GSM'u z różnych zakątków Polski, którzy wyposażeni w odpowiedni sprzęt mozolnie gromadzą i dostarczają informacje o nadajnikach BTS w ich okolicach. Zaznaczyć przy tym należy, że serwis BTSearch, ani też dane w nim zgromadzone nie są w żaden oficjalny sposób powiązane z żadnym z operatorów sieci komórkowych w Polsce.

7.4. Zaopatrzenie w wodę i gospodarka wodno-ściekowa

W Powiecie Wrocławskim infrastruktura komunalna w obszarze gospodarki wodno-ściekowej poprawiała się znacznie w ostatnich latach. Jeszcze w 2000 r. prawie wszystkie gminy Powiatu miały słabe wskaźniki długości sieci wodociągowej. Aktualnie stan ten znacząco się poprawił dzięki dynamicznemu postępowi w budowie sieci wodociągowej.

Wykres nr 13. Korzystający z instalacji wodociągowej w % ogółu ludności w poszczególnych latach

Źródło: Analiza własna na podstawie danych - Główny Urząd Statystyczny - Bank Danych Lokalnych.

Odsetek gmin w Powiecie Wrocławskim wyposażonych w urządzenia wodociągowe, wg. danych Głównego Urzędu Statystycznego, wynosi ponad 90%. Jednak wiele odcinków sieci wodociągowej jest już wyeksploatowanych i wymaga wymiany. Ponadto konieczna jest rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowościach, dla których wyznaczono nowe tereny pod zainwestowanie.

Charakterystykę rozwoju sieci wodociągowej na terenie Powiatu przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 40. Charakterystyka sieci wodociągowej na terenie Powiatu

Charakterystyka	Jednostka	2011	2012	2013	2014
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	1174,3	1248,7	1278,3	1327,3
długość czynnej sieci rozdzielczej będącej w	km	460,7	505,7	512,7	542,9

zarządzie bądź administracji gminy					
długość czynnej sieci rozdzielczej będącej w zarządzie bądź administracji gminy, eksploatowanej przez jednostki gospodarki komunalnej	km	410,1	455,1	462,1	492,3
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	26985	28223	29441	30775
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	4206,7	4468,9	4485,5	4752,6
ludność korzystająca z sieci wodociągowej w miastach	osoba	18290	18684	19096	brak danych
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	109069	112198	115721	
zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca	m ³	35,0	36,3	35,5	36,7
zużycie wody w gospodarstwach domowych w miastach na 1 mieszkańca	m ³	36,4	36,0	36,0	37,0
zużycie wody w gospodarstwach domowych na wsi na 1 mieszkańca	m ³	34,8	36,4	35,5	36,6

Źródło: Główny Urząd Statystyczny - Bank Danych Lokalnych.

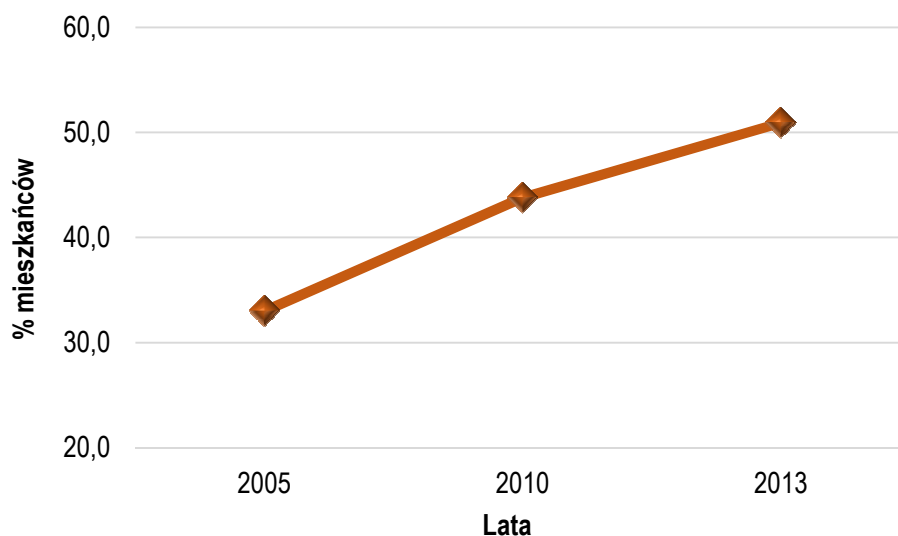
W latach 2011 - 2014 sieć kanalizacyjna na terenie Powiatu była systematycznie rozbudowywana. Całkowita ilość mieszkańców objętych siecią kanalizacyjną na analizowanym obszarze wynosi blisko 51%. Długość sieci kanalizacyjnej na terenie Powiatu w 2014 roku wynosiła 819 km. Charakterystykę długości sieci kanalizacyjnej na terenie w latach 2011 - 2014 obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 41. Charakterystyka sieci kanalizacyjnej na terenie Powiatu

Charakterystyka	Jednostk a	2011	2012	2013	2014
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	765,4	754,1	767,9	819,0
długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy	km	281,6	307,2	310,6	273,0
długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy eksploatowanej przez jednostki gospodarki komunalnej	km	263,2	288,8	292,3	252,2
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	13427	14639	15499	16863
ścieki odprowadzone	dam ³	3974	2954	4618,0	4294,0
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w miastach	osoba	15717	16108	16496	brak danych
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	57355	61682	65098	

Źródło: Główny Urząd Statystyczny - Bank Danych Lokalnych.

Wykres nr 14. Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w % ogółu ludności w poszczególnych latach 2005 – 2013

Źródło: Analiza własna na podstawie danych - Główny Urząd Statystyczny - Bank Danych Lokalnych.

Oczyszczalnie ścieków

Do zbiorczego systemu odprowadzania ścieków komunalnych podłączonych jest około 51% mieszkańców. Pozostały procent ludności korzysta ze zbiorników bezodpływowych jak i oczyszczalni przydomowych.

Łącznie w powiecie znajduje się 20 czynnych oczyszczalni ścieków, które charakteryzuje stosunkowo wysoki stopień oczyszczania ścieków. Gminne oczyszczalnie:

- ♦ Oczyszczalnia w miejscowości Mirków w Gminie Długołęka,
- ♦ Oczyszczalnia w miejscowości Prusowice w Gminie Długołęka,
- ♦ Oczyszczalnia w miejscowości Borowa w Gminie Długołęka
- ♦ Oczyszczalnia w miejscowości Jordanów Śl.
- ♦ Oczyszczalnia w miejscowości Jurczyce w Gminie Kąty Wrocławskie,
- ♦ Oczyszczalnia w miejscowości Pustków Żurawski w Gminie Kobierzyce,
- ♦ Oczyszczalnia w miejscowości Kobierzyce w Gminie Kobierzyce,
- ♦ Oczyszczalnia w miejscowości Wysoka w Gminie Kobierzyce,
- ♦ Oczyszczalnia w miejscowości Mietków w Gminie Mietków,
- ♦ Oczyszczalnia w miejscowości Sulistrowice w Gminie Sobótka,
- ♦ Oczyszczalnia w miejscowości Sobótka w Gminie Sobótka,
- ♦ Oczyszczalnia w miejscowości Siechnice w Gminie Siechnice,
- ♦ Oczyszczalnia w miejscowości Siechnice w Gminie Siechnice,
- ♦ Oczyszczalnia w miejscowości Żórawina w Gminie Żórawina,

- ♦ Dwie oczyszczalnie w miejscowości Mędłów w Gminie Żórawina.
Ścieki komunalne z terenu powiatu odprowadzane są również poprzez sieci kanalizacyjne do:

- ♦ Oczyszczalni w miejscowości Jelcz-Laskowice,
- ♦ Oczyszczalni miasta Wrocław.

Tabela nr 42. Charakterystyka oczyszczalni ścieków na terenie Powiatu

Charakterystyka	Jednostka	2011	2012	2013	2014
odprowadzane w czasie doby do kanalizacji	dam ³	11	8,1	12,7	11,8
oczyszczane łącznie z wodami infiltracyjnymi i ściekami dowożonymi	dam ³	3602	3808	4062	3415
oczyszczane razem	dam ³	3974	2954	4618	4294
oczyszczane biologicznie	dam ³	404	548	1077	1019
oczyszczane z podwyższonym usuwaniem biogenów	dam ³	3570	2406	3541	3275
oczyszczane biologicznie i z podwyższonym usuwaniem biogenów w % ścieków ogółem	%	100,0	100,0	100,0	100,0
Odprowadzone ścieki ogółem	dam ³	3974,0	2954,0	4618,0	4294,0

Źródło: Główny Urząd Statystyczny - Bank Danych Lokalnych.

Obserwowana jest stała poprawa wskaźników oczyszczania ścieków w wysokim stopniu. W ostatnich latach powszechnie stosowanym rozwiązaniem zmierzającym do oczyszczania ścieków komunalnych na terenach nie wyposażonych w kanalizację ściekową są lokalne przydomowe oczyszczalnie ścieków. Dokładna ilość wszystkich oczyszczalni ścieków funkcjonujących na terenie Powiatu Wrocławskiego jest zatem trudna do określenia, chociażby z powodu stale rosnącej ich liczby. Ilość przydomowych oczyszczalni koniec 2013 r. wg. Danych GUS wynosiła 631 sztuk.

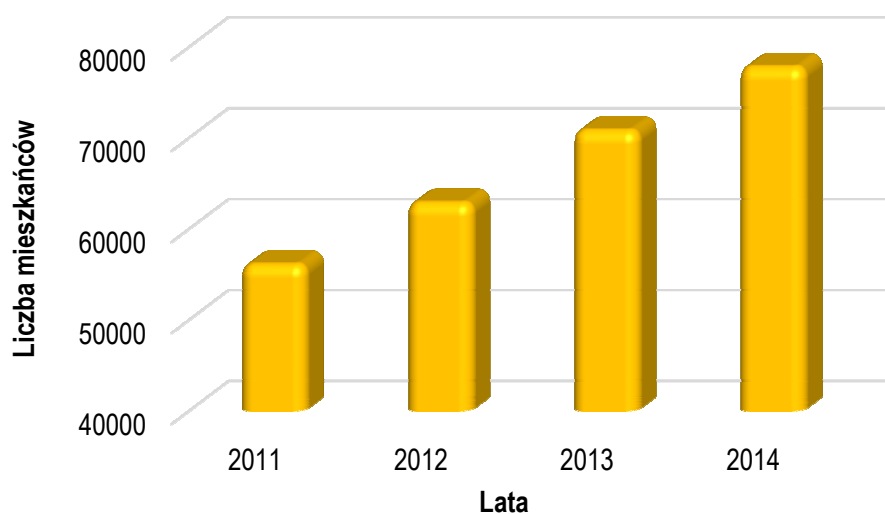
Ścieki bytowe z terenu gmin odprowadzane są na trzy sposoby:

- ♦ po oczyszczeniu na mechaniczno-biologicznych oczyszczalniach ścieków,
- ♦ do kanalizacji miejskiej miasta Wrocławia oraz miasta Jelcz – Laskowice,
- ♦ do bezodpływowych osadników okresowo opróżnianych oraz osadników wykonanych jako doły chłonne, znane są również przypadki odprowadzania ścieków bytowo - gospodarczych bezpośrednio do kanalizacji deszczowej i rowów.

Ścieki poddawane procesowi oczyszczania dostarczane są do oczyszczalni głównie siecią kanalizacyjną oraz dowożone samochodami asenizacyjnymi do stacji zlewnych ze zbiorników bezodpływowych znajdujących się na posesjach nie podłączonych do systemu kanalizacji. Od stopnia rozwinięcia sieci kanalizacyjnej zależy więc w znacznej mierze ilość doprowadzanych do oczyszczalni ścieków.

Ludność wiejska w zdecydowanej większości przypadków odprowadza ścieki do zbiorników bezodpływowych umieszczonych na terenie posesji lub niestety bezpośrednio do wód lub do ziemi (np. rowami melioracyjnymi lub poprzez zbiorniki przepływowe).

Wykres nr 15. Liczba ludności korzystająca z oczyszczalni ścieków

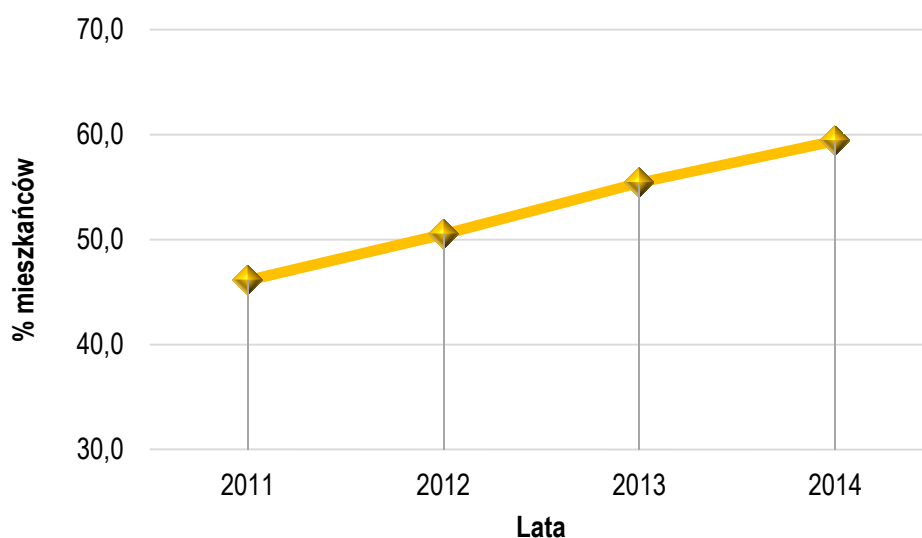
Źródło: Analiza własna na podstawie danych - Główny Urząd Statystyczny - Bank Danych Lokalnych.

Tabela nr 43. Ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu [kg/rok]

Charakterystyka	2011	2012	2013	2014
BZT5	22851	28570	32242	35771
ChZT	140287	164275	175803	170688
zawiesina ogólna	33318	39356	36895	44316
azot ogólny	48596	58178	71718	48805
fosfor ogólny	4526	5757	5064	5673

Źródło: Główny Urząd Statystyczny - Bank Danych Lokalnych

Wykres nr 16. Korzystający z oczyszczalni ścieków w % ogółu ludności w poszczególnych latach 2011 - 2014

Źródło: Analiza własna na podstawie danych - Główny Urząd Statystyczny - Bank Danych Lokalnych.

Na terenie Powiatu Wrocławskiego znajduje się również infrastruktura wodno-ściekowa przedstawiona w poniższej tabeli.

Tabela nr 44. Gromadzenie i wywóz nieczystości ciekłych z terenu Powiatu

Charakterystyka	2011	2012	2013	2014
zbiorniki bezodpływowe	10319	11989	12547	brak danych
oczyszczalnie przydomowe	461	541	631	
stacje zlewne	11	11	11	

Źródło: Główny Urząd Statystyczny - Bank Danych Lokalnych.

Podstawowym instrumentem wdrożenia postanowień dyrektywy 91/271/EWG jest Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych. Celem Programu, przez realizację ujętych w nim inwestycji, jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami.

KPOŚK jest dokumentem strategicznym, w którym oszacowano potrzeby i określono działania na rzecz wyposażenia aglomeracji miejskich i wiejskich, o RLM większej od 2 000, w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków komunalnych. Zgodnie z art. 43 ust. 4c ustawy - Prawo wodne, KPOŚK podlega okresowej aktualizacji przynajmniej raz na cztery lata. Ostatnia, a zarazem trzecia aktualizacja Programu została zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 1 lutego 2011 r. i odzwierciedlała potrzeby gospodarki ściekowej z lat 2007 i 2008.

Zgodnie z zapisami dyrektywy 91/271/EWG warunkami koniecznymi do spełnienia przez aglomerację, jej wymogów są :

- ♦ wydajność oczyszczalni ścieków w aglomeracjach odpowiada ładunkowi generowanemu na ich obszarze.
- ♦ standardy oczyszczania ścieków w oczyszczalniach uzależnione są od wielkości aglomeracji. Jakość ścieków oczyszczonych odprowadzanych z każdej oczyszczalni jest zgodna z wymaganiami Prawa wodnego i rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego. W każdej oczyszczalni zlokalizowanej na terenie aglomeracji powyżej 10 000 RLM wymagane jest podwyższone usuwanie biogenów.
- ♦ wyposażenie aglomeracji w systemy zbierania ścieków komunalnych gwarantujących blisko 100% poziom obsługi.

Zgodnie z założeniami KPOŚK z 2003 r. w terminie do końca 2015 r. w aglomeracjach powinien zostać następujący poziom obsługi zbiorczymi systemami kanalizacyjnymi:

- ♦ duże miasta > 150 000 RLM - > 98% RLM korzystających z systemu kanalizacyjnego,
- ♦ dla aglomeracji $\geq 100\ 000$ RLM - > 95% RLM korzystających z systemu kanalizacyjnego,
- ♦ dla aglomeracji $\geq 15\ 000 < 100\ 000$ RLM - > 90% RLM korzystających z systemu kanalizacyjnego,
- ♦ dla aglomeracji $\geq 2\ 000 < 15\ 000$ RLM - > 80% RLM korzystających z systemu kanalizacyjnego.

Pozostała ludność aglomeracji nieobsługiwana przez zbiorcze systemy kanalizacyjne korzystać będzie z indywidualnych systemów usuwania i oczyszczania ścieków.

Biorąc pod uwagę interpretację Komisji Europejskiej należy tak planować granice aglomeracji, aby w jak największym stopniu cały produkowany przez aglomerację ładunek ścieków był zbierany siecią kanalizacyjną i odprowadzany na oczyszczalnię ścieków. Dlatego też, w aglomeracjach ujętych w KPOŚK powinien zostać osiągnięty blisko 100% poziom obsługi zbiorczymi systemami kanalizacyjnymi (%RLM korzystających z systemu kanalizacyjnego). Pozostała ludność aglomeracji nieobsługiwana przez zbiorcze systemy kanalizacyjne będzie natomiast korzystać z innych systemów oczyszczania ścieków.

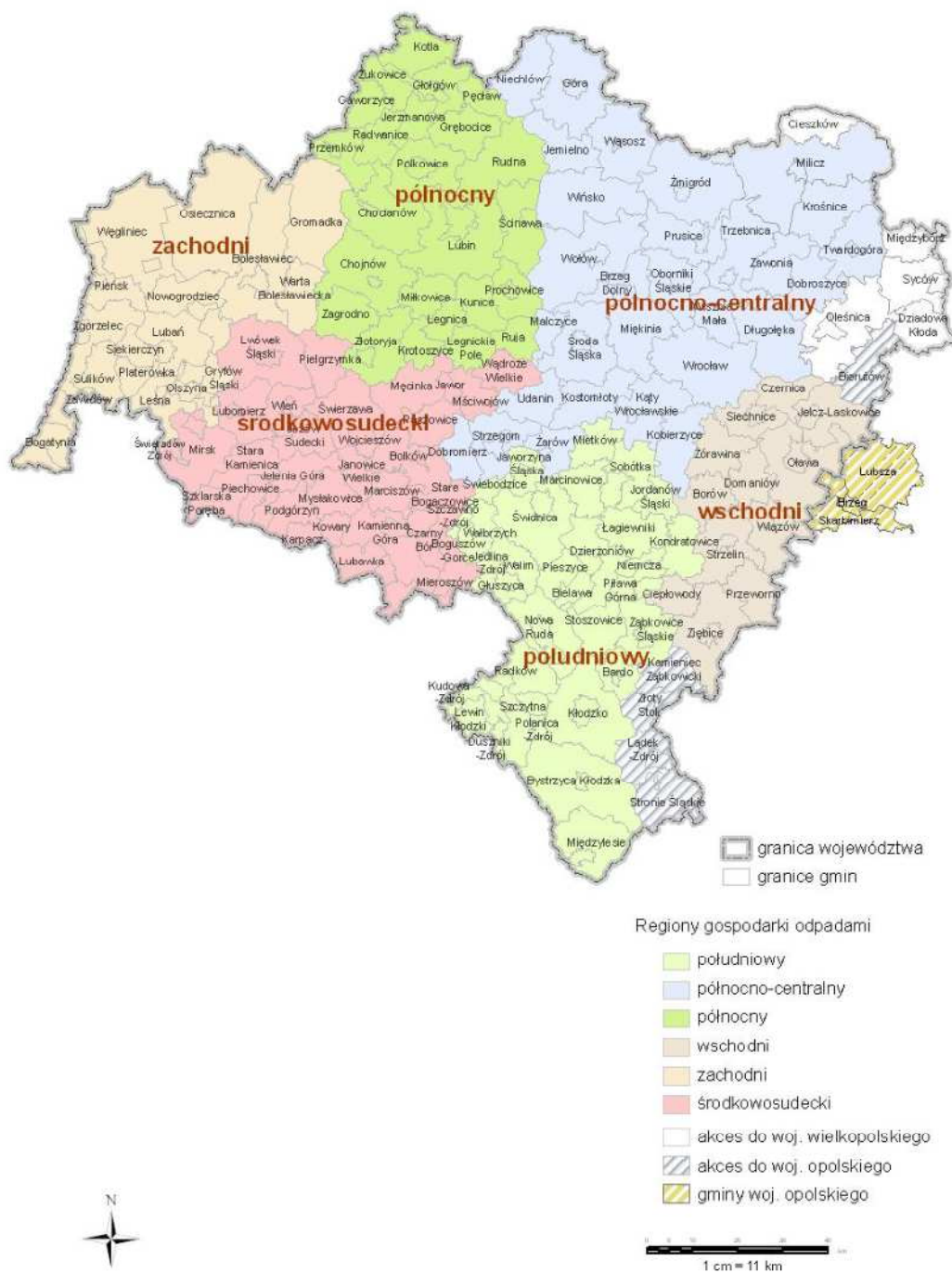
7.5. Gospodarka odpadami

Od 2013 roku gospodarka odpadami jest zadaniem własnym gmin. Gminy powiatu wrocławskiego - zgodnie z Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego obszar Powiatu Wrocławskiego zakwalifikowany został do trzech regionów gospodarowania odpadami.

- ♦ Region północno – centralny, do którego należą gminy Długołęka, Kąty Wrocławskie, Kobierzyce;
- ♦ Region wschodni - do którego należą gminy Czernica, Siechnice, Żórawina;
- ♦ Region południowy , do którego należą gminy Jordanów Śląski, Mietków, Sobótka.

Na terenie powiatu wrocławskiego nie funkcjonują regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych.

Rysunek nr 3. Podział województwa dolnośląskiego na regiony gospodarki odpadami

Źródło: WPGO dla Województwa Dolnośląskiego 2012.

7.6. Zaopatrzenie w energię elektryczną i ciepłownictwo

Energia elektryczna

Tabela nr 45. Odbiorcy oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych powiatu wrocławskiego w latach 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
odbiorcy energii elektrycznej na niskim napięciu	37321	39157	40440	41444	44451
zużycie energii elektrycznej na niskim napięciu/ MWh	113603	117247	122853	127100	124672
zużycie energii elektrycznej na niskim napięciu na 1 mieszk./kWh	970,3	976,3	998,3	1006,8	962,2

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/bdl/>.

Sieć ciepłownicza

W powiecie wrocławskim funkcjonuje kilka większych systemów ciepłowniczych, poza tym zaopatrzenie w energię ciepłą ma charakter rozproszony (indywidualny).

Na terenach powiatu zwiększa się sukcesywnie udział kotłowni opalanych paliwami niskoemisyjnymi, w tym szczególnie wykorzystujących jako paliwo gaz.

Odbiorcy indywidualni, poza miejskimi systemami ciepłowniczymi na terenie powiatu, wykorzystują do ogrzewania obiektów kotły lub paleniska indywidualne. Dominuje ogrzewanie paliwami stałymi (węglem kamiennym, koksem i drewnem), na drugim miejscu wykorzystywane są paliwa gazowe i olejowe. Ogrzewanie elektryczne stosowane jest sporadycznie ze względu na wysokie koszty eksploatacyjne.

Tabela nr 46. Ciepłownictwo w powiecie wrocławskim w latach 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
sprzedaż energii cieplnej w ciągu roku ogółem/GJ	10529,0	21778,0	24066,0	18412,0	25001,0
sprzedaż energii cieplnej w ciągu roku w miastach/GJ	730,0	989,0	1300,0	0	5515,0
sprzedaż energii cieplnej w	9799,0	20789,0	22766,0	18412,0	19486,0

ciągu roku na wsi/GJ					
ilość kotłowni ogółem	43	33	36	30	78
ilość kotłowni w miastach	12	4	4	4	16
ilość kotłowni na wsi	31	29	32	26	62
długość sieci ciepłej przesyłowej ogółem/km	8,8	11,6	16,6	15,7	14,6
długość sieci ciepłej przesyłowej w miastach/km	0,1	0,1	0,1	0,2	0
długość sieci ciepłej przesyłowej na wsi/km	8,7	11,5	16,5	15,5	14,6
sprzedaż energii ciepłej w przeliczeniu na kubaturę budynków mieszkalnych ogrzewanych centralnie ogółem/GJ	46,92	146,04	161,35	153,39	70,34
sprzedaż energii ciepłej w przeliczeniu na kubaturę budynków mieszkalnych ogrzewanych centralnie w miastach/GJ	0	41,21	54,17	0	343,86
sprzedaż energii ciepłej w przeliczeniu na kubaturę budynków mieszkalnych ogrzewanych centralnie na wsi/GJ	69,18	167,22	184,09	153,39	36,48

Źródło: Główny Urząd Statystyczny <http://stat.gov.pl/bdl/>.

7.7. Zaopatrzenie w gaz

Zaopatrzenie terenu całego województwa dolnośląskiego w gaz ziemny wysokometanowy odbywa się z krajowego systemu przesyłowego gazociągami wysokiego ciśnienia. Województwo dolnośląskie zaopatrywane jest w gaz ziemny poprzez system gazociągów wysokiego ciśnienia.

Obecnie tylko część miejscowości powiatu wrocławskiego posiada dostęp do sieci gazowej. Na terenach wiejskich w gospodarstwach domowych korzysta się głównie z butli

gazowych. Liczbę mieszkańców mających dostęp do sieci gazowej w poszczególnych gminach powiatu przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 47. Dostęp do sieci gazowej w gminach Powiatu Wrocławskiego

Gmina	% mieszkańców korzystających z sieci gazowej
Czernica	35,1
Długołęka	29,4
Jordanów Śląski	0
Kąty Wrocławskie	45,1
Kobierzyce	34
Mietków	0
Sobótka	35,2
Siechnice	60,2
Żórawina	15,5
Powiat ogółem	35,7

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, 2013.

Tabela nr 48. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu w gospodarstwach domowych Powiatu Wrocławskiego w latach 2008, 2009 i 2013

Sieć w km	Połączenia do budynków mieszkalnych	Odbiorcy gazu z sieci w tys.	Zużycie gazu z sieci	
			w hm ³	na 1 mieszkańca w m ³
2008 r.				
456,1	5 290	10,4	10,9	102,1
2009 r.				
459,1	5 805	11,5	13	118,1
2013 r.				
699,178	9756	16,06	19,85	157,2

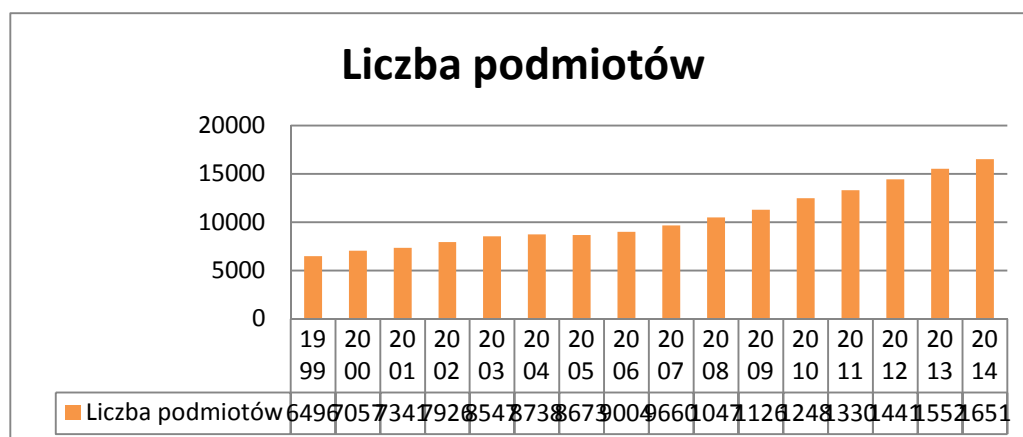
Źródło: Główny Urząd Statystyczny, 2009r., 2010r. i 2014r.

8 Gospodarka

8.1 Podmioty gospodarcze w powiecie

Od 12 lat w powiecie wrocławskim widoczny jest wyraźny trend rosnący w zakresie liczby podmiotów gospodarczych. Liczba ta od 1999 r. systematycznie wzrastała, chwilowe zatrzymanie tego trendu nastąpiło w roku 2005, kiedy to po raz pierwszy od 7 lat, liczba podmiotów zmniejszyła się o 65 jednostek w porównaniu do roku poprzedniego. Jednak od 2006 roku nastąpił ponowny wzrost rejestrowanych podmiotów gospodarczych i trwa on do chwili obecnej (rok 2014). Dane z końca grudnia 2014 roku wskazują na liczbę 16 517 podmiotów wpisanych do rejestrów przedsiębiorców. Liczba ta jest 2,5 razy większa w porównaniu do stanu z roku 1999 r., kiedy to w rejestrach widniało 6 496 podmiotów.

Wykres nr 17. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w Powiecie Wrocławskim

Źródło: Główny Urząd Statystyczny.

Tabela nr 49. Struktura podmiotów gospodarczych w Powiecie Wrocławskim wg rodzaju ich działalności

DZIEDZINA	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	12 489	13308	14413	15529	16517
handel i naprawy	3 323	3447	3637	3838	4004
przemysł	1070	1140	1228	1275	1347
budownictwo	1 793	1847	1952	2070	2165
transport, gospodarka magazynowa i łączność	867	915	953	991	1018

obsługa nieruchomości i firm, nauka	2 034	557	588	655	725
pośrednictwo finansowe	366	378	423	479	487
hotele i restauracje	345	344	362	379	407
rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	375	390	365	338	257

Na przestrzeni badanych lat, najczęściej zarejestrowanych podmiotów klasyfikuje się jako handel i naprawy. Od 2006 do 2010 roku drugą najpopularniejszą gałęzią była obsługa nieruchomości i firm, nauka, na kolejnym miejscu plasowało się: budownictwo, następnie przemysł, transport, gospodarka magazynowa i łączność, rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo, pośrednictwo finansowe, hotele i restauracje. W 2011 roku jednak nastąpiła nieoczekiwana zmiana, wzrosła ilość firm rejestrujących się w kategorii budownictwo, a drastycznie zmalała ilość firm klasyfikujących się jako obsługa nieruchomości i firm, nauka. W kolejnym, 2012 roku, zauważamy również spadek udziału rolnictwa na korzyść zwiększenia się udziału firm z branży pośrednictwa finansowego, a także z branży hotelarskiej i restauracyjnej.

Na terenie powiatu wrocławskiego znajduje się kilka stref aktywności gospodarczej (SAG). Pierwsza strefa zwana Podstrefą Wrocław-Kobierzyce znajduje się na terenie gminy Kobierzyce w Biskupicach Podgórnym i Bielanych Wrocławskich (łącznie powierzchnia stanowi 410 ha). Stanowi ona część Tarnobrzesckiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „EURO-PARK WISŁOSAN”. Druga strefa – Strefa Aktywności Gospodarczej Krzyżowice położona jest na kompleksie ok. 140 ha w obrębie Krzyżowic, również w gminie Kobierzyce, w bliskiej odległości ww. Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Trzecia strefa zwana Gminną Strefą Aktywności Gospodarczej zlokalizowana jest w Siechnicach (GSAG) i liczy ok. 80 ha. Ponadto w roku 2014 ponad 70 ha należących bezpośrednio do Powiatu Wrocławskiego zostało włączonych do Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Invest-Park”.

Wydzielone obszary aktywności gospodarczej uprzednio zostały odpowiednio przygotowane i uzbrojone w potrzebne media. Inwestorzy chcący zagospodarować te tereny, mogą liczyć na korzystne warunki związane m.in. z systemem ulg podatkowych czy fachową pomoc w załatwianiu formalności. O atrakcyjności terenu powiatu wrocławskiego świadczy fakt obecności ponad 16000 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Obok wielu małych, rodzinnych zakładów, znakomite warunki do inwestowania znalazły tutaj wielkie koncerny o światowej renomie, wśród nich firmy produkcyjne, m.in.: **grupa LG, Bosch, Cargill, Mondelez International, Wedel, Buderus, Tibnor, Parker, Leoni Kabel**, firmy handlowe, m.in.: **Selgros, Tesco, Castorama, Media Markt, Leroy Merlin, Ikea, Auchan, Obi, Electro World, Jula, Alma**, firmy samochodowe m.in.: **Scania, Volvo** oraz firmy logistyczne m.in.: **ProLogis, Parkridge, Tiner**. W roku 2014 na terenie Powiatu

Wrocławskiego swoje inwestycje uruchomiły dwie liczące się na rynku firmy: **Amazon** w Bielanych Wrocławskich oraz **Nestlé PURINA PetCare** w Nowej Wsi Wrocławskiej.

8.2 Rolnictwo

Analiza wyników Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2010 r., pierwszego spisu realizowanego od czasu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej (poprzedni spis był przeprowadzony w roku 2002), wskazuje na tendencję zmniejszania się liczby gospodarstw rolnych, co jest zauważalne także w powiecie wrocławskim. Rolnictwo na terenie powiatu, jak również województwa, jest rozdrobnione – przeciętna wielkość gospodarstwa wynosi 9 ha, natomiast ilość gospodarstw o powierzchni powyżej 15 ha stanowi zaledwie niecałe 10% ogółu gospodarstw. Pozytywnym zjawiskiem jest bardzo dobre wyposażenie największej liczby gospodarstw w województwie dolnośląskim w zmechanizowany sprzęt rolniczy (m.in. ciągniki, przyczepy, kombajny).

Dane z 2010 roku wskazują, że użytki rolne w powiecie zajmują 77,6 %. Natomiast gminami, które wskazują na największy udział procentowy użytków rolnych w strukturze zagospodarowania terenu, są: gmina Żórawina, Kobierzyce, Jordanów Śląski oraz Kąty Wrocławskie, gdzie udział użytków rolnych do powierzchni obszaru gminy wynosi więcej niż średnia w powiecie - ogółem przekracza 80%. Istotnym faktem dla rozwoju rolnictwa w kontekście rozkwitu szeroko pojętej gospodarki w powiecie wrocławskim jest obecność w większości gmin użytków rolnych o wysokich klasach bonitacyjnych (I-III) stanowiących ok. 80 % wszystkich ziem.

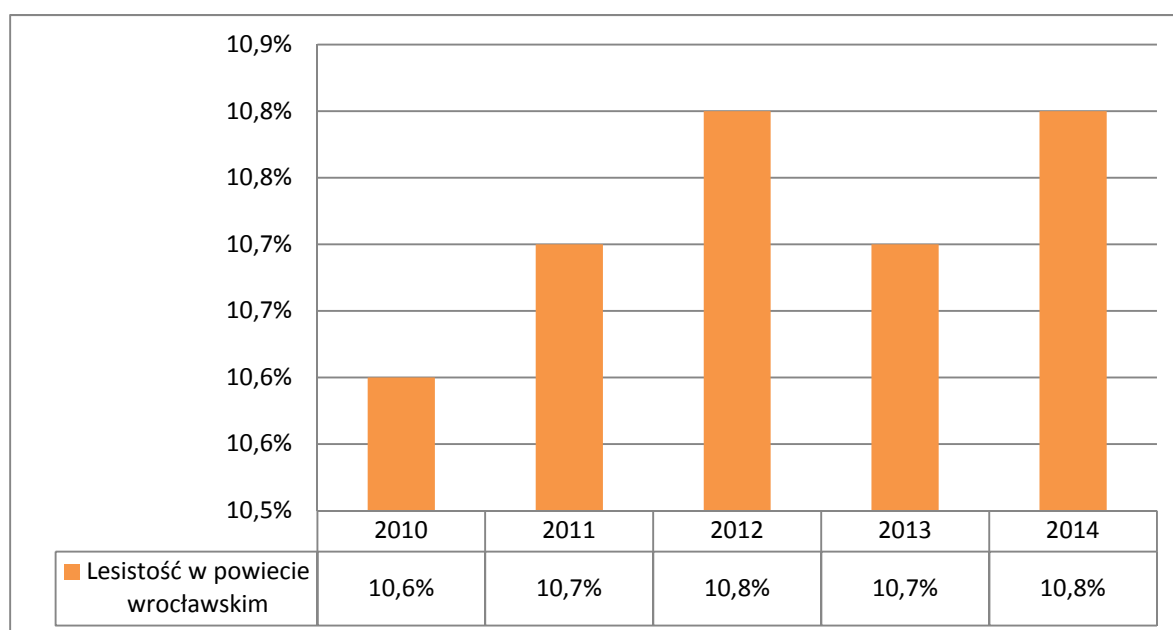
Dane z roku 2009 wskazują, że ogółem na terenie powiatu w szeroko pojętym rolnictwie (do którego zalicza się również łowiectwo, leśnictwo i rybactwo) zatrudnionych jest 6 612 osób, co w porównaniu do roku 2006, kiedy w rolnictwie zatrudnionych było 6 797 osób, potwierdza ogólny wniosek o zmniejszeniu się liczby gospodarstw. Kolejnym Dodowem na zmniejszenie udziału rolnictwa w powiecie wrocławskim, jest analiza danych o ilości podmiotów zarejestrowanych w branży rolnictwa, łowiectwa i rybactwa, która w 2011, która w 2011 roku wynosiła 390 podmiotów, a następnie sukcesywnie malała, kończąc rok 2014 z wynikiem 257 podmiotów zarejestrowanych w ww. branży.

Dane z 2010 roku wskazują, że największy udział w strukturze zasiewu posiadają zboża, tj.: pszenica ozima, stanowiąca 43,2%, kukurydza na ziarno – 16,6%, buraki cukrowe – 7,5%, ziemniaki – 6,4% oraz rzepak ozimy- 6,3%. Pozostałe ze zbóż - rzepak jary oraz uprawy w warzywnikach i sadach, odgrywają niewielką, uzupełniającą rolę.

8.3 Leśnictwo

Według danych z 2010 r. lasy w powiecie wrocławskim zajmowały ok. 10,6 % powierzchni. W 2014 roku wskaźnik ten nieznacznie wzrósł do 10,8%, jednak wskaźnik lesistości powiatu jest wciąż dużo niższy od wskaźnika przeciętnej lesistości dla województwa, który na przestrzeni 4 lat również wzrósł o 0,2% (z 29,5% w 2010 roku do 29,7% w 2014 roku) oraz w stosunku do lesistości kraju (29,4% w 2014 roku). Rozmieszczenie lasów w powiecie jest nierównomierne. Główne gatunki drzew występujących w lasach to: dąb, sosna, jesion, świerk i olcha.

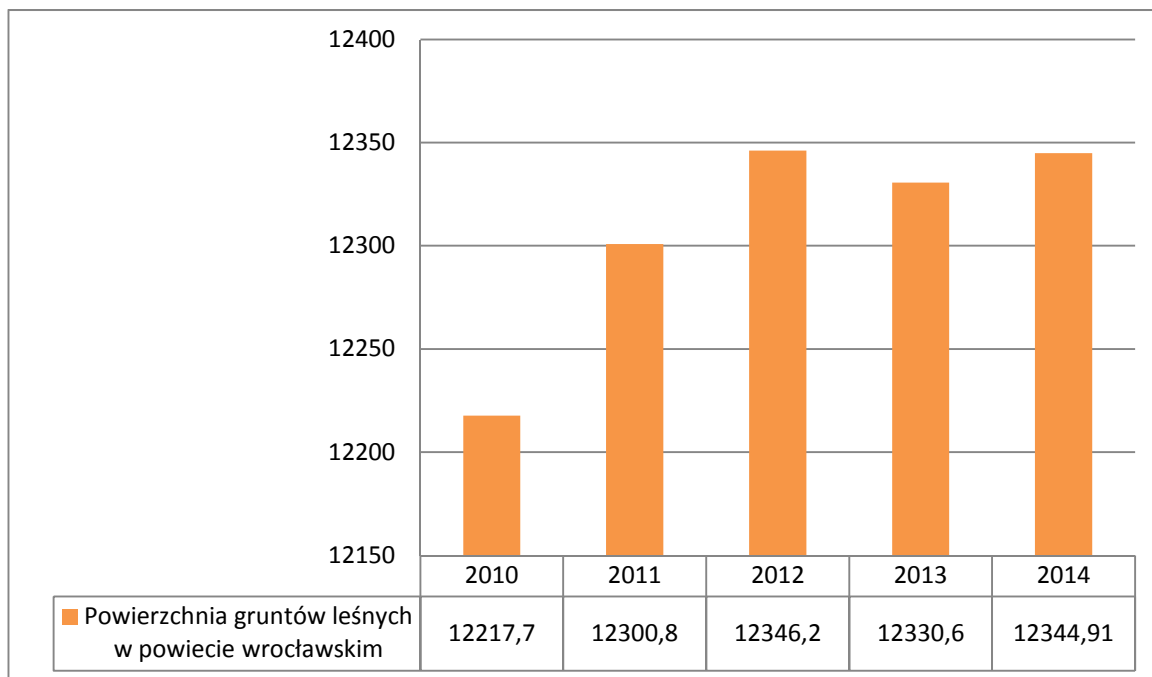
Wykres nr 18. Lesistość w Powiecie Wrocławskim

Źródło: Główny Urząd Statystyczny.

Powierzchnia terenu powiatu wrocławskiego, zajmowanego przez grunty leśne z zadrzewieniami i zakrzewieniami, wynosi 12 217,7 ha.

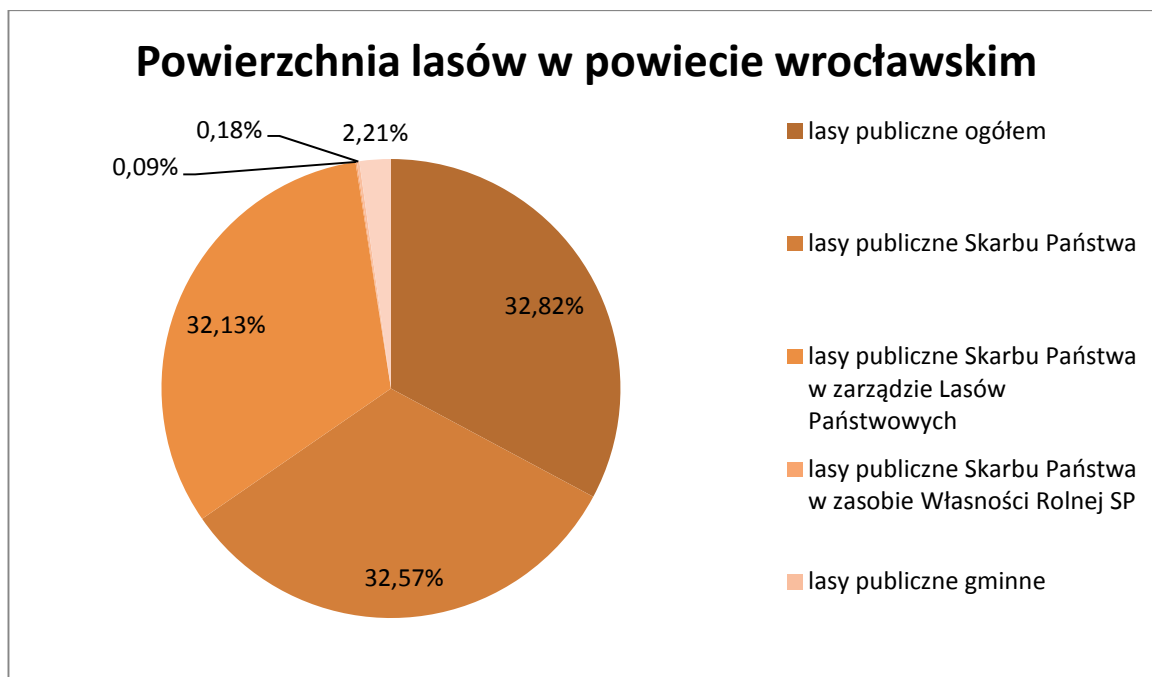
Wykres nr 19. Powierzchnia gruntów leśnych w Powiecie Wrocławskim

Źródło: Główny Urząd Statystyczny.

Powierzchnia lasów w powiecie wrocławskim wynosi ogółem 12025,31 ha, w tym:

- lasy publiczne ogółem —11265,18 ha
- lasy publiczne Skarbu Państwa– 11178,27 ha
- lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych– 11027,70 ha
- lasy publiczne Skarbu Państwa w zasobie Własności Rolnej SP - 31,67 ha
- lasy publiczne gminne - 60,47 ha
- lasy prywatne ogółem – 760,13 ha

8.4 Handel

Handel jako dziedzina działalności został zaklasyfikowany w PKD 2007 razem z naprawami. Jak się okazuje właśnie w tej branży w powiecie wrocławskim jest najwięcej zarejestrowanych podmiotów. Rozwój handlu w gminach powiatu wrocławskiego rozkłada się nierównomiernie. W tym wypadku szczególnie wyróżniającą się gminą są Kobierzyce, gdzie w miejscowości Bielany Wrocławskie w pobliżu autostrady A4, drogi ekspresowej A8, a także dróg krajowych, znajduje się jeden z największych kompleksów centrów handlowych.

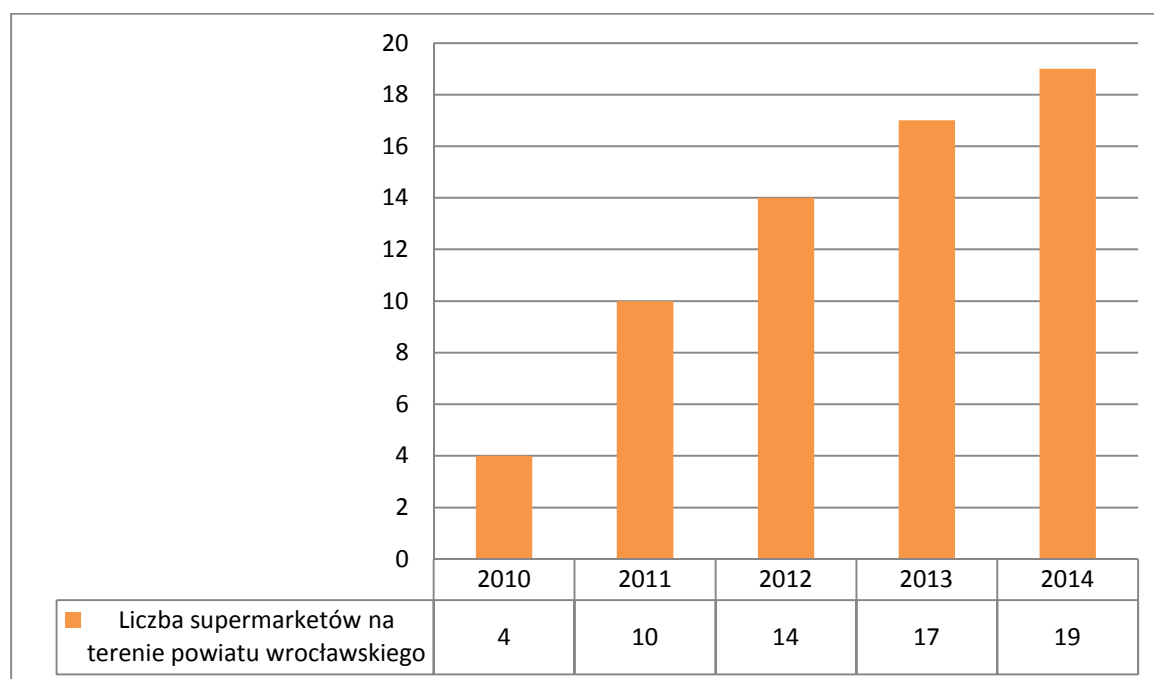
Tabela nr 50. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w handlu

	Hipermarkety	Supermarkety	Domy handlowe	Targowiska stałe
2006	0	0	0	4
2007	0	0	0	4
2008	3	4	1	4
2009	3	4	1	4
2010	3	4	1	3
2011	3	10	1	3
2012	3	14	1	3
2013	3	17	1	3
2014	3	19	1	3

Źródło: Główny Urząd Statystyczny.

Analizując powiat wrocławski pod kątem handlu, należy zwrócić uwagę na wciąż otwarty rynek w tym zakresie. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w latach 2006-2007 na terenie powiatu nie występowały jeszcze żadne hipermarkety, supermarkety czy domy handlowe, były natomiast 4 targowiska stałe (zlokalizowane w gminach Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Sobótka i Żórawina). Sytuacja ta zaczęła ulegać zmianie już w roku 2008 - wtedy to na terenie powiatu zarejestrowano występowanie 3 hipermarketów, 4 supermarketów, 1 domu handlowego oraz 4 targowisk stałych. W latach 2010 – 2014 liczba supermarketów na terenie powiatu wrocławskiego sukcesywnie rosła, w roku 2013 otwarty został również 1 dom towarowy. Bez zmian pozostała liczba hipermarketów (3) i domów handlowych (1).

Wykres nr 20. Liczba supermarketów na terenie powiatu wrocławskiego

Źródło: Główny Urząd Statystyczny.

8.5 Budownictwo

Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie powiatu wrocławskiego w branży budownictwa na przestrzeni ostatnich lat ulegała systematycznemu wzrostowi, a w roku 2013 prawie podwoiła swą ilość w stosunku do roku 2005. Najwięcej podmiotów znajduje się na terenie gmin Kąty Wrocławskie, Długołęka i Kobierzyce, a najmniej w gminach Jordanów Śląski i Mietków. Największy przyrost liczby podmiotów odnotowano w gminie Długołęka.

Tabela nr 51. Liczba zarejestrowanych na terenie gmin powiatu podmiotów gospodarczych- sekcja budownictwo w latach 2005-2013

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
POWIAT WROCLAWSKI	1062	1116	1306	1522	1671	1793	1847	1952	2070
Gminy miejsko-wiejskie									
Kąty Wrocławskie	213	246	296	319	346	368	360	361	376
w tym miasto	96	106	127	132	143	146	137	141	156
Sobótka	147	148	160	193	193	208	202	207	210
w tym miasto	100	95	100	124	117	128	124	127	127
Siechnice	184	179	197	221	233	253	260	271	281
w tym miasto	56	56	58	65	64	70	66	72	74
Gminy wiejskie									
Czernica	104	108	144	175	194	199	203	213	229
Długołęka	186	196	230	277	324	342	375	411	445
Jordanów Śląski	11	15	17	24	23	23	25	28	29
Kobierzyce	115	123	142	168	208	241	254	277	302
Mietków	31	30	36	42	48	48	42	45	46
Żórawina	71	71	84	103	102	111	126	139	152

8.6 Czynniki warunkujące rozwój gospodarczy powiatu

Powiat wrocławski od początku swojego powstania notuje stały rozwój gospodarczy. Wpływa na to m.in. dobra lokalizacja, bezpośrednie sąsiedztwo Wrocławia, bardzo dobre połączenia komunikacyjne, stale rozbudowywana infrastruktura, a także proinwestycyjne nastawienie władz lokalnych. Wszystkie wymienione czynniki wpływają na atrakcyjność gospodarczą powiatu wrocławskiego oraz sprzyjają rozwojowi zarówno lokalnej jak i krajowej oraz międzynarodowej działalności gospodarczej. Najbardziej rozwinięte gospodarczo tereny leżą w bezpośrednim sąsiedztwie autostrady A4. Sztandarowym przykładem wykorzystania szans, jakie stwarza takie położenie jest tzw. „Węzeł Bielański” (Gmina Kobierzyce), przy którym znajduje się jeden z największych w Polsce kompleksów handlowych, wciąż przyciągający kolejnych inwestorów. Wspomniane już sąsiedztwo Wrocławia daje szereg możliwości zmierzających do rozwoju gospodarki na tzw. podwrocławskich terenach. Niewątpliwym udogodnieniem jest dogodna komunikacja lotnicza i morska: nowoczesny Port Lotniczy oferujący regularne połączenia z wieloma miastami w Polsce i za granicą oraz Odra

łącząca miasto z portami morskimi w Szczecinie i w Świnoujściu, a poprzez system kanałów i Łabę – z Berlinem i dalej z Europą Zachodnią.

Na atrakcyjność oferty gospodarczej powiatu składa się również pozytywny klimat współpracy pomiędzy samorządami i instytucjami otoczenia biznesu. Część gmin ma swoją reprezentację lokalnych przedsiębiorców w postaci gminnych stowarzyszeń gospodarczych. Przy wsparciu władz powiatu wrocławskiego w 2006 r. lokalni przedsiębiorcy powołali do życia Federację Przedsiębiorców Powiatu Wrocławskiego. Oprócz reprezentowania interesów pracodawców i przedsiębiorców, stowarzyszenia aktywnie uczestniczą w życiu powiatu, m. in. wspierając organizację imprez, konferencji i licznych wydarzeń kulturalnych. Są również ważnym partnerem dla gminnych i powiatowych władz samorządowych w zakresie rozwiązywania kluczowych problemów oraz wytyczania strategicznych kierunków działania samorządów.

W ramach budowania trwałej i skutecznej platformy współpracy i dialogu pomiędzy samorządami, instytucjami otoczenia biznesu i środowiskami przedsiębiorców władze Powiatu Wrocławskiego od 2014 r. realizują projekt pn. *Forum Inwestycyjne Powiatu Wrocławskiego*. W ramach projektu organizowane są konferencje tematyczne, panele dyskusyjne oraz towarzyszące im prezentacje ofert inwestycyjnych samorządów z terenu powiatu.

9 Budżet Powiatu Wrocławskiego

Gospodarka finansowa Powiatu Wrocławskiego jest jawna. Zakres realizacji przedsięwzięć podejmowanych przez Powiat Wrocławski zależy w znacznym stopniu, od dochodów Powiatu oraz jego możliwości inwestycyjnych.

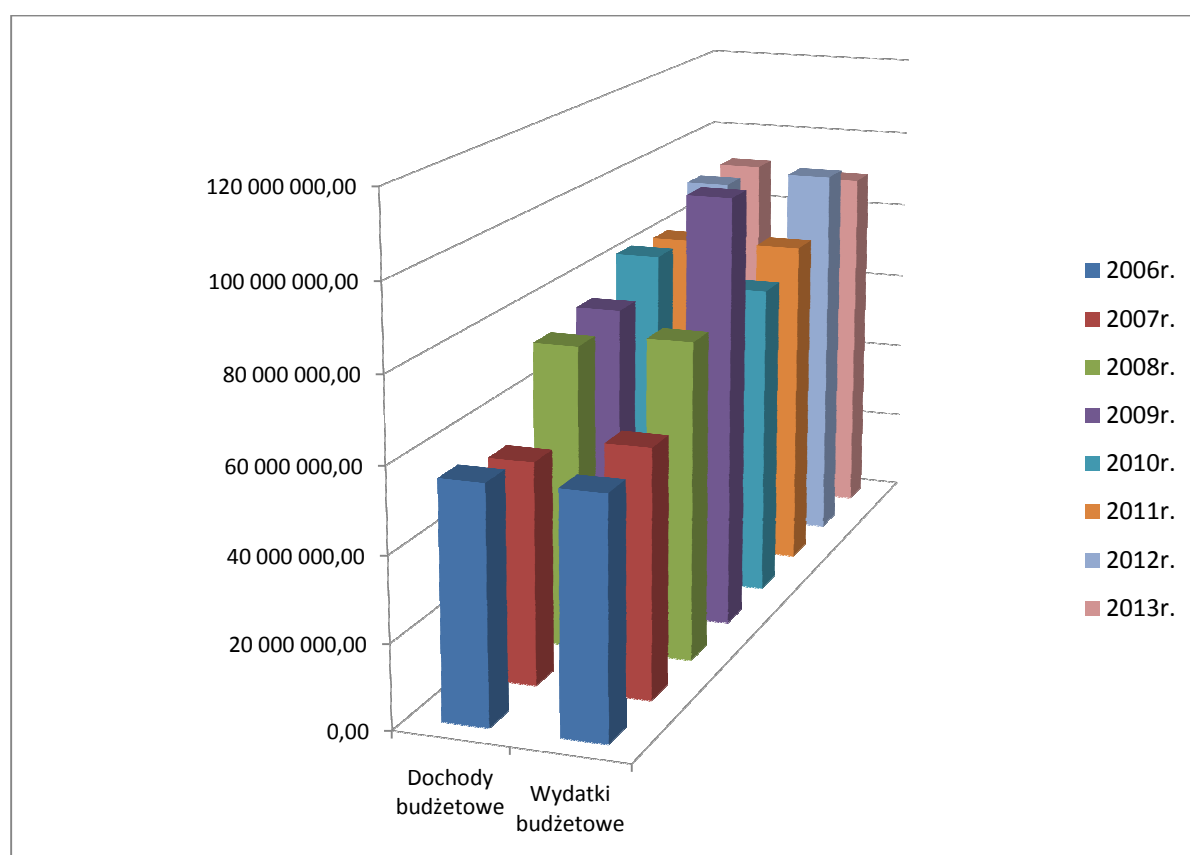
Szczegółowa analiza danych statystycznych z przestrzeni ostatniego okresu pokazuje, zauważalną pozytywną tendencję wzrostową poziomu dochodów budżetowych ogółem w Powiecie Wrocławskim. Po stronie wydatków budżetowych tendencja ta trwała do roku 2009, natomiast w roku 2010 odnotowano znaczne zmniejszenie wydatków w porównaniu do roku poprzedniego. Trend ten pozwolił zarazem osiągnąć nadwyżkę budżetową w roku 2010 w wysokości 6 536 434,00 zł, co pozytywnie wpływa na lepszą gospodarność środkami publicznymi. W roku 2014 po raz pierwszy od dłuższego czasu wydatki przekroczyły dochody. Podobną tendencję odnotowano ostatnio w roku 2009. Po stronie dochodów ogółem w poniższej tabeli ujęte są: dochody własne, dotacje, subwencję ogólną, środki na dofinansowanie zadań.

Tabela nr 52. Struktura dochodów i wydatków budżetu powiatu wrocławskiego (w pln) w latach 2006-2014

ROK	DOCHODY OGÓŁEM	WYDATKI OGÓŁEM	DOCHODY OGÓŁEM NA 1 MIESZKAŃCA	WYDATKI OGÓŁEM NA MIESZKAŃCA
2006	55 699 864,51	56 257 258,55	546,54	552,01
2007	52 708 933,78	58 755 168,36	504,00	561,81
2008	72 798 843,80	76 101 170,42	679,57	710,40
2009	75 191 722,06	104 211 438,09	685,48	950,04
2010	82 775 257,78	76 238 823,78	707,03	651,2
2011	81 499 992,50	81 534 270,34	678,65	678,93
2012	91 273 112,66	94 986 416,25	741,68	771,85
2013	91 410 276,03	89 315 314,53	724,09	707,49
2014	95 506 675,19	105 736 899,08	737,07	816,02

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, 2011 r., 2016 r. (lata 2011-2014).

Wykres nr 21. Struktura dochodów i wydatków budżetu Powiatu Wrocławskiego w latach 2006 - 2013

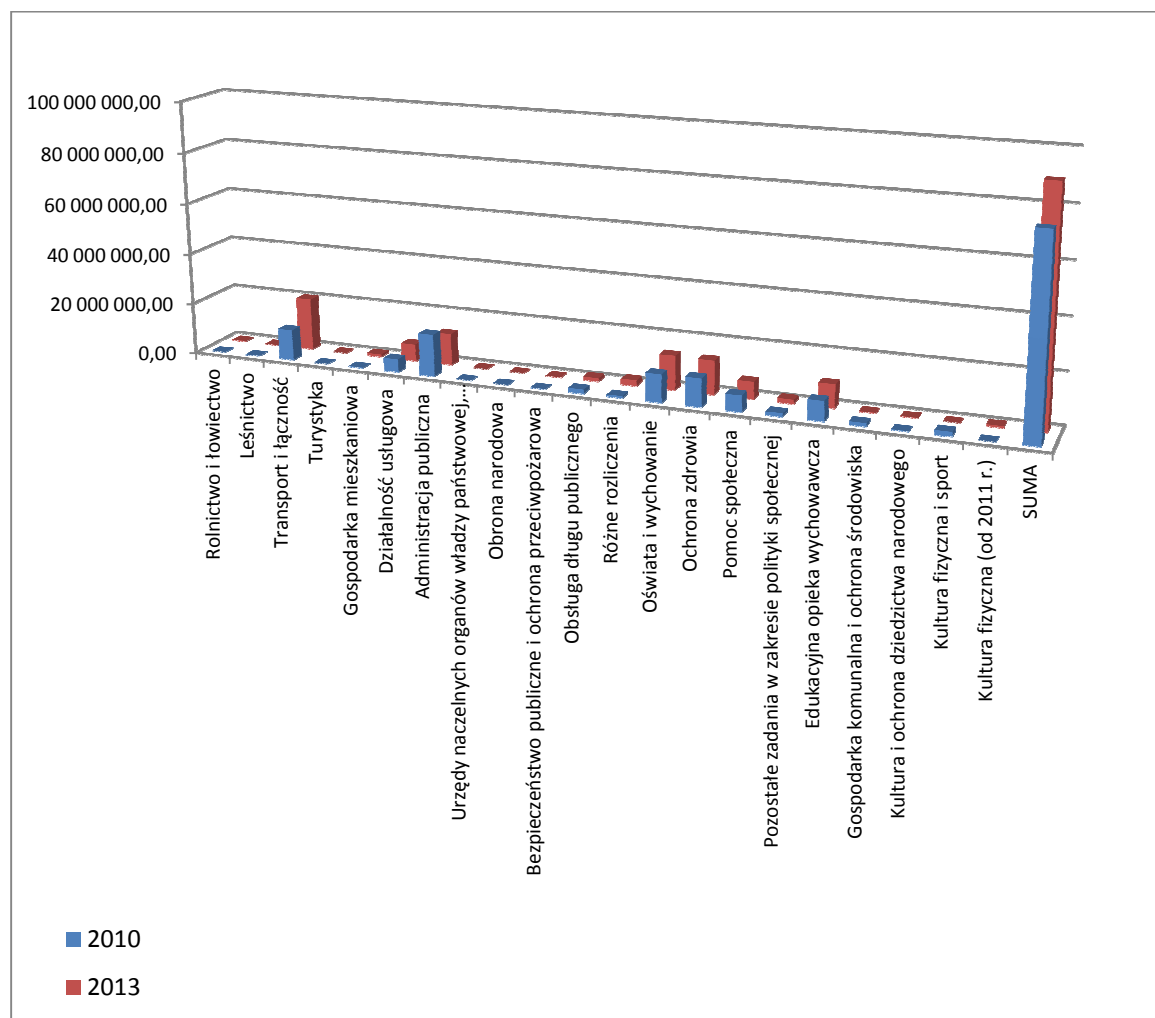

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, 2011r. , 2015 r. (lata 2011-2013).

W celu ukazania na jakie obszary wydatkowanych zostało w roku 2010 najwięcej środków finansowych na poniższym wykresie zaprezentowano zestawienie wydatków ogółem z roku 2010 Powiatu Wrocławskiego wg działów Klasyfikacji Budżetowej. Wydatki

z roku 2010 osiągnęły poziom w wysokości: 76 238 823,78 zł, a poniższy wykres ukazuje, iż znaczna część tej kwoty w analizowanym okresie została wydatkowana na takie obszary życia społeczno-gospodarczego jak: administracja publiczna (21,45%), transport i łączność (15,77%), ochrona zdrowia (14,38%), oświata i wychowanie (14,14%) oraz edukacyjna opieka wychowawcza (10,12%). Najmniej środków wydatkowano zaś na działania z obszaru obrony narodowej (0,002%) oraz turystyki (0,006%). Analogiczna obszarowo sytuacja miała miejsce również w roku 2013.

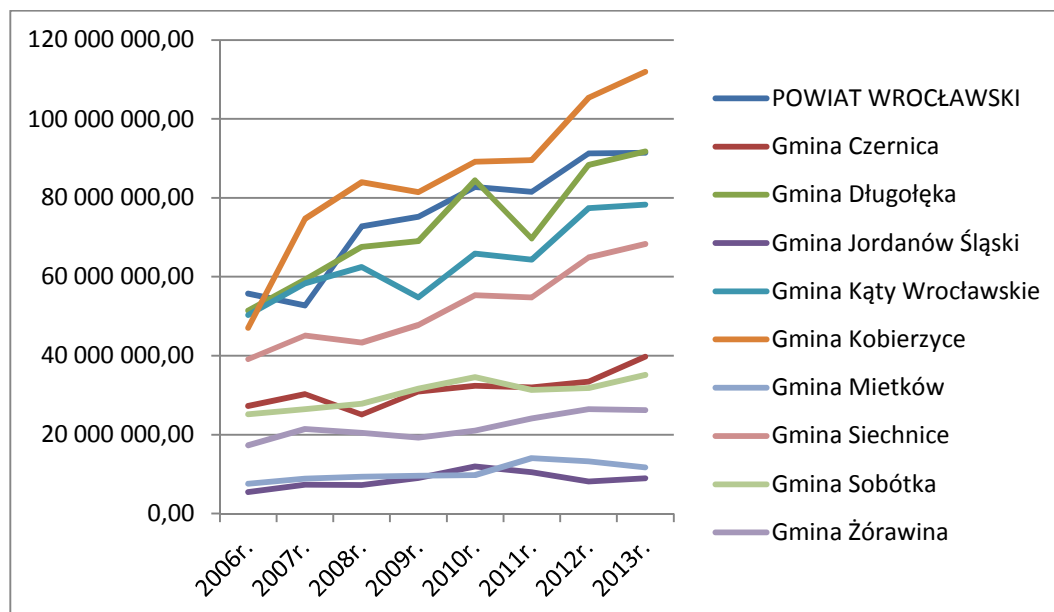
Wykres nr 22. Wydatki ogółem wg działów Klasyfikacji Budżetowej w roku 2010 i 2013 w Powiecie Wrocławskim

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, 2011r., 2015 r.,

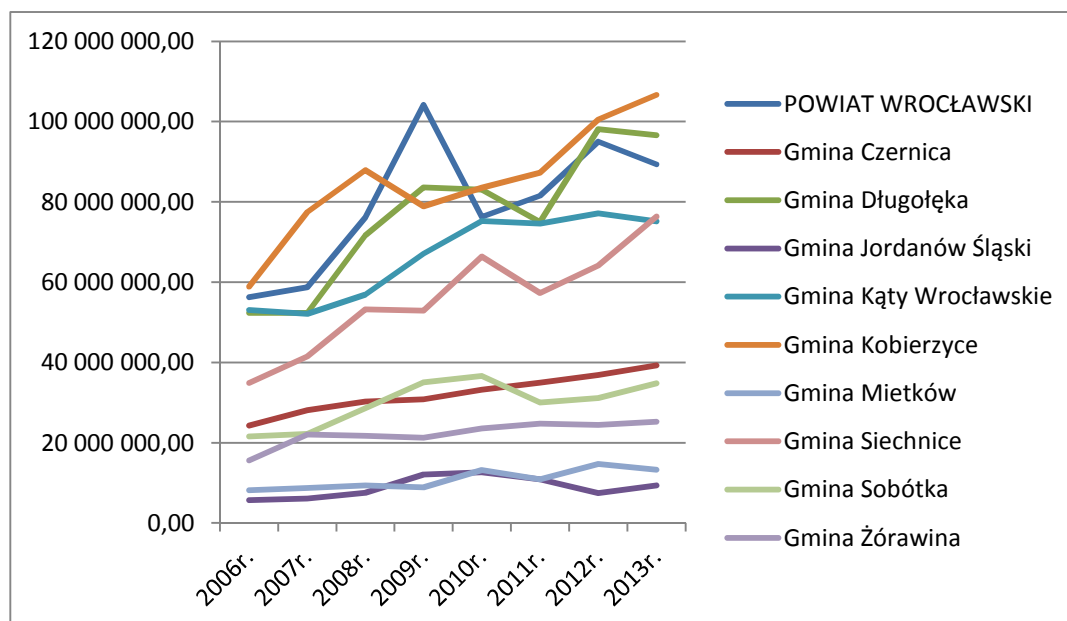
Powiat Wrocławski obejmuje swoim zasięgiem 9 gmin. Stąd też w celu analiz porównawczych na poniższych wykresach ukazano tendencję zmian na przestrzeni lat 2006-2013 w wielkościach po stronie dochodów i wydatków budżetu również poszczególnych gmin Powiatu Wrocławskiego.

Wykres nr 23. Struktura dochodów budżetu poszczególnych gmin Powiatu Wrocławskiego (w pln) w latach 2006-2013

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, 2011r., 2015 r.

Wykres 24. Struktura wydatków budżetu poszczególnych gmin Powiatu Wrocławskiego (w pln) w latach 2006-2013

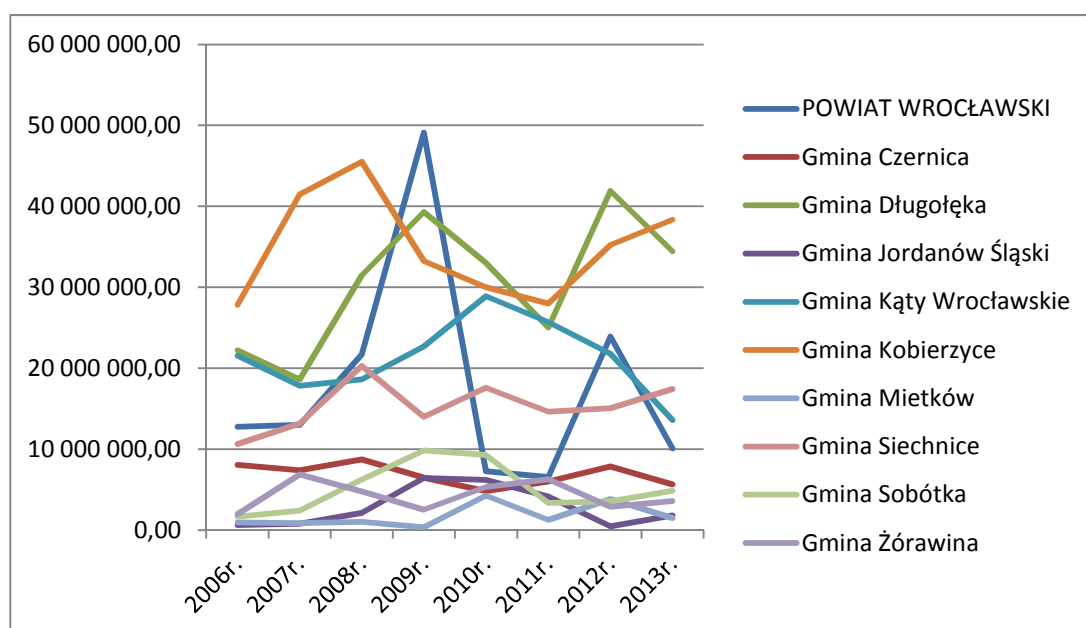

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, 2011r., 2015 r.

Spośród wszystkich gmin Powiatu Wrocławskiego, największe zarówno dochody, jak i wydatki na przestrzeni ostatnich lat w analizowanym okresie zaobserwować możemy w budżecie Gminy Długołęka i Gminy Kobierzyce. Wysoki poziom w strukturze dochodów i wydatków odnotowywany jest również w gminie Kąty Wrocławskie i w ostatnich latach w

Gminie Siechnice. Są to jedne z najprężniej rozwijających się gospodarczo gminy Powiatu Wrocławskiego. W znacznym stopniu jest to zasługa prowadzonej od kilku lat skutecznej polityki proinwestycyjnej przez lokalne władze ww. gmin, realizacji wielu skutecznych i przyszłościowych inwestycji infrastrukturalnych, stworzeniu przyjaznych i konkurencyjnych warunków dla rozwoju biznesu dla inwestorów zagranicznych oraz przedsiębiorstw krajowych. Warto zarazem zauważyć, iż rozwój tych obszarów spowodowany był również skutecznym aplikowaniem o zewnętrzne środki finansowe pochodzące z funduszy europejskich. Aspekty te przejawiają się także w tendencji wielkości ponoszonych majątkowych wydatków inwestycyjnych ww. gmin.

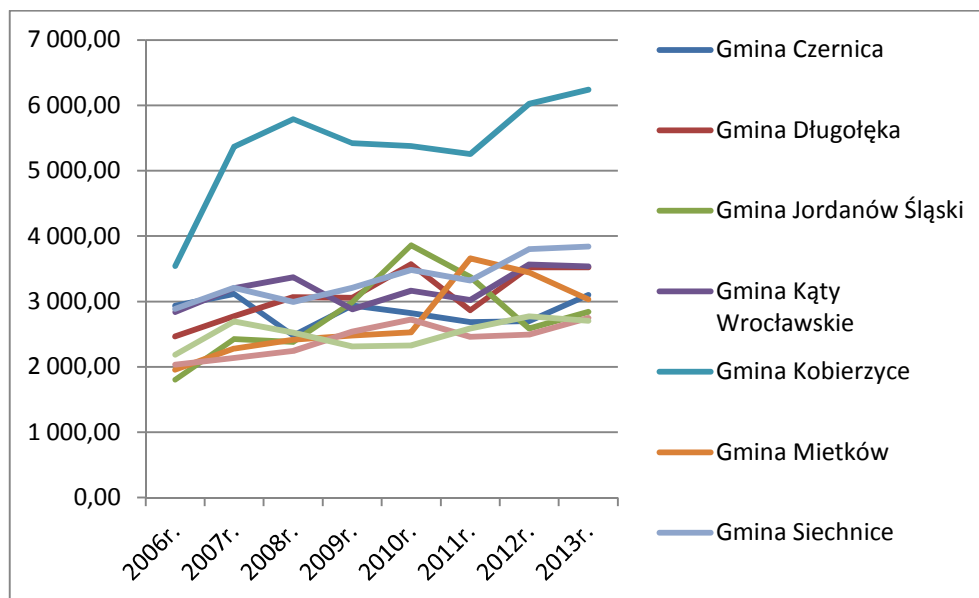
Wykres nr 25. Struktura wydatków majątkowych inwestycyjnych w latach 2006-2013

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, 2011r., 2015 r.

Konkurencyjny rozwój gmin i Powiatu Wrocławskiego widoczny jest także w wielkości dochodu przypadającego na 1 mieszkańca. W analizowanym okresie najwyższy wskaźnik odnotowuje się w Gminie Kobierzyce. W roku 2013 wyniósł on 6 238,78 zł. Dla porównania dochód przypadający na 1 mieszkańca w województwie dolnośląskim w roku 2013 wyniósł 3 897,51 zł., zaś w powiecie wrocławskim jedynie 724,09 zł.

Wykres nr 26. Dochód na 1 mieszkańca w gminach Powiatu Wrocławskiego w latach 2006 - 2013

Źródło:

Główny Urząd Statystyczny, 2011r., 2015 r.

10 Administracja

10.1. Doskonalenie jakości zarządzania i usług

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom stawianym nowoczesnej i profesjonalnej administracji, w ciągu ostatnich kilku lat powiat wrocławski przeprowadził intensywne prace na rzecz udoskonalenia systemu zarządzania w jednostce samorządowej. W latach 2010-2011 w Starostwie Powiatowym we Wrocławiu zakończona została realizacja dwóch projektów unijnych zorientowanych na doskonalenie jakości usług i zarządzania w powiecie, wykorzystujących metody samooceny PRI (Program Rozwoju Instytucjonalnego) i CAF. Ponadto w roku 2011, po blisko rocznych przygotowaniach, urząd otrzymał certyfikat ISO (PN-EN ISO 9001-2009), który co 3 lata jest odnawiany. Efektem tak kompleksowych działań doskonalących jest stworzenie wysokich standardów zarządzania i obsługi klienta w urzędzie, znajdujących swoje potwierdzenie w badaniach ankietowych badających satysfakcję pracowników, jak i klientów starostwa. Ocena wyników badań przeprowadzanych od 2009r. przynajmniej raz w roku jednoznacznie wskazuje na rosnący poziom satysfakcji badanych respondentów. Na taki efekt składają się m.in. działania zrealizowane w ramach ww. projektów unijnych i podczas certyfikacji ISO: liczne szkolenia kadry pracowniczej, ujednolicenie procedur, bieżący monitoring i ocena pracy wydziałów. Nie bez znaczenia dla

wzrostu komfortu obsługi klienta w starostwie było przeniesienie w 2009 r. urzędu starostwa do nowego, przestronnego budynku przy ul. T. Kościuszki 131. Funkcjonowanie w jednym budynku wszystkich wydziałów starostwa, ale również Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego oraz jednostek organizacyjnych Powiatu (Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowego Zakładu Katastralnego oraz Powiatowego Zespołu Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych) z pewnością skróciło drogę urzędową spraw załatwianych przez klientów ww. jednostek. Jak wskazują badania ankietowe, klienci urzędu w szczególności cenią sobie także zalety funkcjonalne urzędu i jego otoczenia w postaci przestronnego parkingu, nowoczesnej sali wydziału komunikacji i wydziału obsługi.

Wdrożenie Systemu Zarządzania Jakością zgodnego z normą ISO 9001:2009 przynosi szereg korzyści urzędowi m.in. zapewnia sprawny przepływ informacji o zadaniach i ich realizacji, usprawnia funkcjonowanie organizacji i zarządzania, umożliwia aktywne, skuteczne i szybkie identyfikowanie i rozwiązywanie problemów, powoduje wzrost efektywności wykonywanych procesów i tym samym poprawy działania urzędu oraz satysfakcji klienta (zewnątrznego oraz wewnętrznego – pracowników urzędu). Zawiera on elementy prowadzące do ciągłego doskonalenia urzędu, takie jak działania korygujące i zapobiegawcze, wyniki auditów jakości i przeglądów zarządzania, informacje zwrotne uzyskane w wyniku badań satysfakcji klientów.

10.2. E-urząd

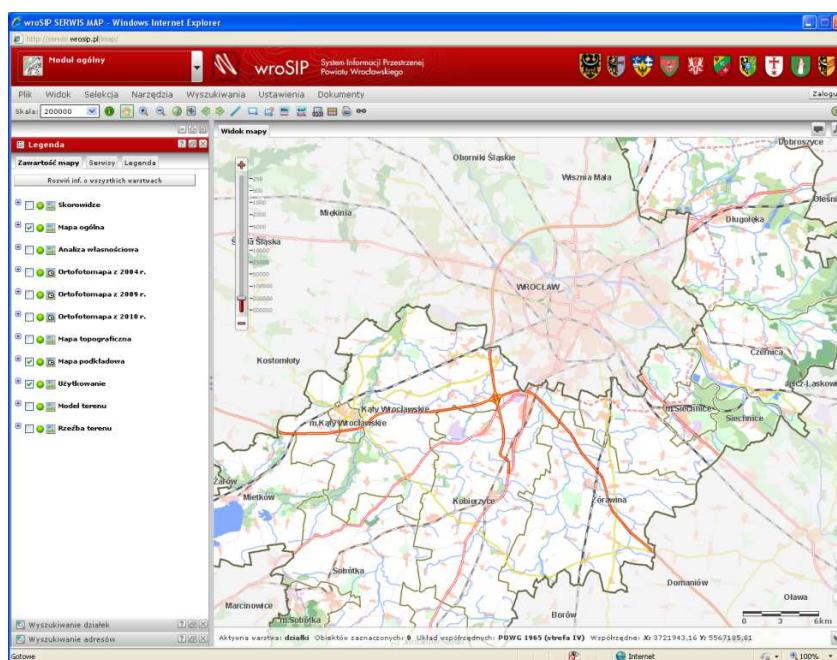
Z myślą o realizacji założeń i celów tzw. społeczeństwa informacyjnego, określonych m.in. w Narodowym Planie Rozwoju, władze powiatu wrocławskiego przystąpiły w 2009 r. do realizacji projektu z zakresu e-administracji pn. *Rozbudowa infrastruktury teleinformatycznej na obszarze Powiatu Wrocławskiego i 7 gmin oraz wprowadzenie i zwiększenie dostępności elektronicznych usług dla mieszkańców i podmiotów gospodarczych regionu powiatu i gmin: Czernica, Jordanów Śląski, Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Mietków, Sobótka, Żórawina*. Celem projektu była rozbudowa infrastruktury informatycznej (zakup sprzętu i oprogramowania) oraz budowa zintegrowanych systemów informatycznych wspierających zarządzanie współpracujących jednostek: Powiatu Wrocławskiego i 7 gmin powiatu oraz ich jednostek organizacyjnych, a także rozwój usług świadczonych drogą elektroniczną w urzędach realizujących projekt: wdrożenie elektronicznego obiegu i archiwizacji dokumentów, utworzenia nowych e-punktów kontaktu klienta z urzędem, zakup nowych formularzy spraw oraz wprowadzenie wewnętrznych systemów zarządzania w jednostkach. Problemem pozostaje jednakże – dostrzegany również w skali globalnej - niski poziom wykorzystania elektronicznych kanałów załatwiania spraw urzędowych przez samych klientów urzędu. Dlatego planowana jest kontynuacja projektu w zakresie wdrożenia e-usług

przez Powiat Wrocławski i 8 gmin (Kobierzyce, Kąty Wrocławskie, Siechnice, Długołęka, Czernica, Mietków, Jordanów Śląski i Żórawina). Powiat Wrocławski – lider projektu we współpracy z gminami w 2014 r. podpisał porozumienie dotyczące współpracy przy realizacji projektu uwzględniającej m.in. wspólne aplikowania o ośrodki na ten cel z RPO WD na lata 2014-2020.

10.3. wroSIP

Jednym ze sztandarowych narzędzi informacyjnych Powiatu Wrocławskiego jest wroSIP, czyli System Informacji Przestrzennej Powiatu Wrocławskiego. Budowa systemu rozpoczęła się w 2002 roku wdrożeniem ogólnodostępnego serwisu map, który miał być podstawą udostępniania informacji o przestrzeni powiatu przez sieć Internet. Pomimo początkowo skromnej ilości publikowanych danych, serwis mapowy wywołał duże zainteresowanie ze strony administracji powiatowej i gminnej, jak i ze strony szerokiego grona odbiorców: mieszkańców, geodetów, inwestorów, jednostek komunalnych i branżowych.

Rysunek nr 4. Przykładowy zrzut ekranowy z systemu wroSIP

Uruchomiony serwis mapowy należał do jednych z pierwszych tego typu systemów w Polsce, systemów które przełamywały bariery w dostępie do danych i zmieniły myślenie o zasobie geodezyjnym i kartograficznym jako przynależnym wąskiemu gronu specjalistów.

Uruchomienie serwisu stało się podstawą rozpoczęcia rozmów na temat wspólnej inicjatywy tworzenia systemu informacji przestrzennej przez wszystkie jednostki samorządowe z terenu powiatu. Owoce tych rozmów było podpisanie dnia 3 listopada 2004 roku przez Powiat Wrocławski i 6 gmin Porozumienia w sprawie wspólnej budowy Systemu Informacji Przestrzennej Powiatu Wrocławskiego wroSIP, regulującego sprawy organizacyjno-finansowe przedsięwzięcia. Pozostałe 3 gminy przystąpiły do Porozumienia w 2005 roku.

Zaangażowanie w tworzenie systemu dwóch szczebli administracji - Powiatu i wszystkich Gmin z jego obszaru, jest niewątpliwym sukcesem wroSIP i wyróżniającym się rozwiązaniem w skali kraju.

Powiat jako administrator wroSIP-u zapewnia projektowanie, instalowanie, obsługę i utrzymanie systemu, a także udziela zamówień publicznych na dostawę sprzętu i oprogramowania oraz kieruje opracowaniem systemu.

Z początkiem 2005 roku powołano w strukturach Powiatowego Zakładu Katastralnego we Wrocławiu pracownię odpowiedzialną za administrowanie systemem wroSIP. Pracownia koordynuje pracę Zespołu ds. wroSIP, skupiającego przedstawicieli wszystkich Gmin - sygnatariuszy Porozumienia.

Kolejne lata przynoszą dalszą rozbudowę internetowego serwisu mapowego - stanowiąc odpowiedź na wzrastające oczekiwania użytkowników. Powstają kolejne serwisy mapowe publiczne i autoryzowane – tworzone są wektorowe mapy ewidencyjne, cyfrowa ortofotomapa, wiarygodna warstwa adresowa aktualizowana przez urzędy gminne. Rozpoczynają się prace nad Standardem Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Powiatu Wrocławskiego.

Od samego początku budowy systemu wroSIP duży nacisk położono na gromadzenie i publikację danych wiarygodnych i aktualnych. Już w Porozumieniu przyjęto, że podstawowym odniesieniem przestrzennym systemu będzie numeryczna mapa ewidencyjna. Mapa ta powstała przy finansowym wsparciu Gmin, również w ramach Porozumienia. Bieżąca aktualizacja danych udostępnianych przez serwis, w tym z zasobu geodezyjnego i kartograficznego oraz stały rozwój i usprawnianie funkcjonalności serwisów w oparciu o sygnały od użytkowników, przyczyniły się do dużej popularności wroSIP, o czym najlepiej świadczy wciąż rosnąca liczba odwiedzin.

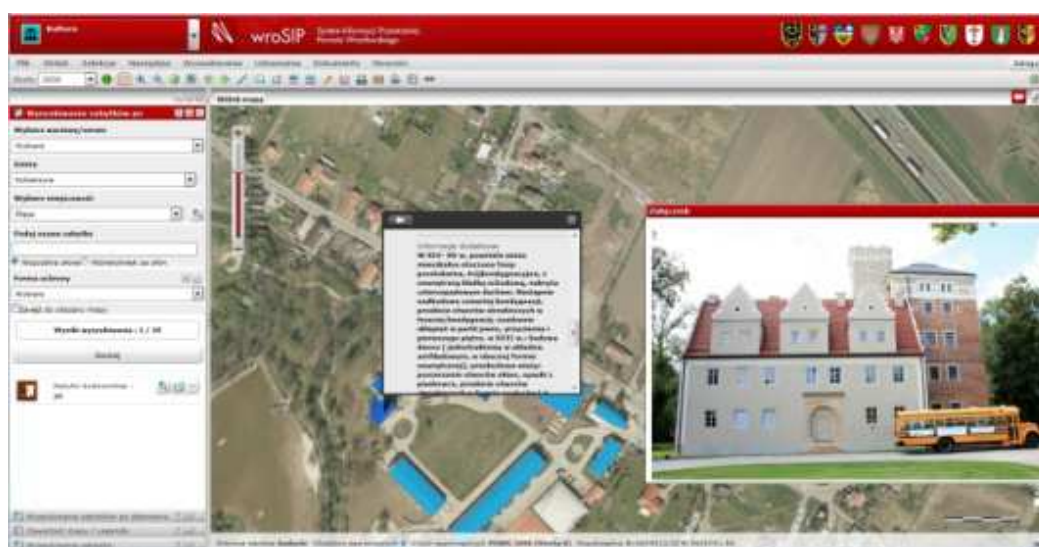
Rosnące zainteresowanie serwisem oraz wciąż rosnące oczekiwania ze strony użytkowników wpłynęły na decyzję o dalszej rozbudowie wroSIP w oparciu o środki unijne. Jej konsekwencją był projekt pn. „Rozbudowa Systemu Informacji Przestrzennej Powiatu Wrocławskiego (wroSIP) – komponent geodezja i drogi” – realizowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013. W ramach projektu opracowano m.in. powiatową ewidencję dróg i obiektów mostowych,

uruchomiono szereg usług on-line, w tym panel obsługi geodetów, zaktualizowano system, wprowadzając nowe oprogramowanie do publikacji map. Rozbudowany system przyniósł znaczący skok jakościowy, ze względu na zastosowanie najnowocześniejszych technologii w zakresie edycji i publikowania informacji przestrzennych.

System sukcesywnie się rozwija i jest wzbogacany zarówno o nowe dane jak i funkcjonalność. W 2009 i w 2012 roku, w ramach poszerzania oferty serwisu wroSIP, zrealizowano opracowanie barwnych ortofotomap w wysokiej rozdzielczości, które znalazły szerokie zastosowanie m. in. w planowaniu przestrzennym i promocji. Przedstawiciele Gmin w Zespole ds. wroSIP na jednym z cyklicznych spotkań Zespołu zgłosili potrzebę aktualizacji zobrazowań lotniczych w okresach minimum trzyletnich.

Pod koniec 2013 r. zakończono realizację kolejnego projektu współfinansowanego ze środków unijnych pn. „Rozbudowa Systemu Informacji Przestrzennej Powiatu Wrocławskiego wroSIP – komponent turystyka i kultura”. W ramach realizacji Projektu internetowy serwis map wroSIP został rozbudowany o trzy nowe moduły tematyczne: Kultura, Turystyka, Imprezy turystyczno – kulturalne. Moduły Kultura i Turystyka zasilone zostały w dane pochodzące z przeprowadzonej inwentaryzacji obiektów zabytkowych i turystycznych, natomiast w module Imprezy turystyczno – kulturalne prezentowane są zagadnienia związane z wydarzeniami kulturalnymi, turystycznymi i sportowymi odbywającymi się na terenie powiatu wrocławskiego.

Rysunek nr 5. Przykładowy zrzut ekranowy z modułu Kultura serwisu wroSIP

Kolejnym elementem rozbudowywanego systemu wroSIP jest aplikacja mobilna **wroSIP mobile**, którą można pobrać bezpłatnie ze sklepów Google Play, Apple Store, Windows Phone i zainstalować na smartfonach i tabletach. Aplikacja posiada szereg funkcjonalności umożliwiających zmianę kompozycji mapowych (moduł ogólny, geodezyjny oraz plany miejscowe), wyszukiwanie obiektów na mapie, pomiary odległości i powierzchni, rejestrację i wysłanie aktualnej pozycji na adres e-mail.

W latach 2014 - 2015 Powiat Wrocławski wraz z Partnerami realizował projekt pn. „Studium spójności funkcjonalnej we Wrocławskim Obszarze Funkcjonalnym (WrOF)”, częściowo finansowany przez Unię Europejską w ramach programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013. Głównymi celami projektu były wyznaczenie Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego w oparciu o wielokryterialne analizy obejmujące 44 gminy, zbudowanie podstaw dla Zintegrowanej Strategii dla WrOF, a także diagnoza możliwości wdrożenia strategii oraz matryca dla wielopoziomowego zarządzania przestrzenią we WrOF. W realizacji jednego z zadań Projektu brała udział Pracownia Systemów Informacji Przestrzennej PZK (Administrator systemu wroSIP). Część wyników prac zostanie opublikowana w nowym module serwisu wroSIP.

Z perspektywy ostatnich lat można stwierdzić, że System Informacji Przestrzennej Powiatu Wrocławskiego trwale wpisał się w rzeczywistość powiatu wrocławskiego. Przyczynił się do tego internetowy serwis map, będący swoistą wizytówką systemu wroSIP, dzięki któremu każdy użytkownik, za pomocą zwykłej przeglądarki internetowej, ma dostęp do wielu informacji dotyczących obszaru powiatu wrocławskiego, co ważne - 24 godziny na dobę przez 7 dni w tygodniu. Termin wroSIP stał się synonimem nowoczesnej administracji wykorzystującej dostępne technologie informacyjne i komunikacyjne, znanym nie tylko w regionie, ale także w kraju i poza jego granicami. Sam system wpisał się też na trwałe w procesy tworzenia nowoczesnej infrastruktury informacji przestrzennej kraju. Zalety systemu wroSIP chwali jego użytkownicy, ale również zewnętrzni eksperci, o czym świadczy chociażby dowód uznania ze strony Stowarzyszenia Kartografów Polskich, którzy w 2011 r. przyznali wroSIP-owi II miejsce w ogólnopolskim konkursie "Interaktywna mapa internetowa - opracowanie lokalne / regionalne", a w r. 2012 - I miejsce w kategorii "Internetowa Mapa Roku - Najlepsze opracowanie kartograficzne". System wroSIP zdobył również II miejsce w konkursie na „Dobre praktyki zarządzania strategicznego rozwojem w Polsce” organizowanym przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Konkurs był adresowany do jednostek administracji rządowej i samorządowej oraz partnerów społeczno-gospodarczych.

Zgodnie ze statystykami zanotowano dotychczas ok. 5,7 mln wejść do serwisu mapowego wroSIP. Wśród osób korzystających z serwisu wyróżnić można dwie główne grupy użytkowników: są to osoby korzystające z serwisu publicznego (ogólnodostępnego) oraz te, które posiadają wgląd do serwisu autoryzowanego, zapewniającego dostęp do

szerszego zakresu danych i rozbudowanej funkcjonalności. W grupie "zaawansowanej" znajdują się pracownicy administracji szczebla wojewódzkiego, powiatowego i gminnego, urzędów skarbowych, a także wykonawcy geodezyjni, rzeczoznawcy majątkowi, komornicy. Dla tej grupy sukcesywnie udostępniany jest coraz szerszy zakres danych pochodzących z zasobów Powiatowego Zakładu Katastralnego we Wrocławiu. Dane pozyskiwane są w ramach skanowania i digitalizacji materiałów powiatowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego (m. in. udostępnianie aktów notarialnych, operatów geodezyjnych w postaci elektronicznej, wektoryzacja mapy zasadniczej, która obecnie dla całego obszaru powiatu prowadzona jest w wersji numerycznej - hybrydowej, co oznacza, że część danych prezentowana jest w postaci wektorowej, część w formie zeskanowanych matryc analogowych, które są uzupełniane i zastępowane nowymi pomiarami).

W przyszłości w ramach rozwoju systemu wroSIP należałoby uwzględnić m.in. integrację z danymi pochodzącymi z innych systemów dziedzinowych, w tym pozwoleń na budowę z Wydziału Architektury i Budownictwa Starostwa Powiatowego, dalszy rozwój aplikacji mobilnej (z zapewnieniem możliwości wprowadzania danych do systemu, np. na potrzeby modułów *Zgłoszenia publiczne i Turystyka*), wykonanie aktualnych zobrazowań lotniczych dla terenu powiatu wrocławskiego, wdrożenie podpisu elektronicznego celem zautomatyzowania zamówień na materiały z zasobu geodezyjnego i kartograficznego z wykorzystaniem dedykowanych modułów systemu. Istotnym kierunkiem rozwoju systemu wroSIP może być również kontynuacja działań zapoczątkowanych w ramach Projektu WROF, a także realizacja innowacyjnych działań zdefiniowanych przez Zespół ds. wroSIP oraz innych wychodzących naprzeciw oczekiwaniom rosnącej grupy użytkowników.

11 Partnerstwo

11.1. Organizacje pozarządowe

11.1.1 Struktura organizacji pozarządowych w powiecie

Według danych z 2015 r. na terenie powiatu wrocławskiego swoją siedzibę ma 507 organizacji pozarządowych. W tej grupie można wyróżnić Stowarzyszenia wpisane do ewidencji prowadzonej przez Starostę Powiatu Wrocławskiego, w tym Kluby Sportowe, Uczniowskie Kluby Sportowe oraz Stowarzyszenia Zwykłe, a także Stowarzyszenia i Fundacje wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego. Jak pokazuje poniższe zestawienie, wśród stowarzyszeń wpisanych do ewidencji starostwa, zdecydowanie najliczniejszą grupę

stanowią Stowarzyszenia kultury fizycznej (27 %). Z kolei spośród podmiotów wpisanych do KRS najliczniejsze są organizacje występujące w formie stowarzyszeń (56 %).

Tabela nr 53. Wykaz organizacji pozarządowych z siedzibą na terenie powiatu wrocławskiego

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE	LICZEBNOŚĆ	% ORGANIZACJI
Stowarzyszenia wpisane do ewidencji prowadzonej przez Starostę Powiatu Wrocławskiego	165	32%
Stowarzyszenia kultury fizycznej	139	27%
Stowarzyszenia zwykłe	26	5%
Stowarzyszenia i fundacje wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego	342	68%
Stowarzyszenia	283	56%
Fundacje	59	12%
RAZEM	507	100 %

Źródło: Starostwo Powiatowe we Wrocławiu, 2016 r.

11.1.2 Współpraca samorządu powiatowego z organizacjami pozarządowymi

Powiat realizuje część określonych ustawami zadań publicznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Priorytetem powiatu wrocławskiego jest jak najlepsze zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, którą tworzą jego mieszkańcy. Aktywna współpraca z organizacjami pozarządowymi i liderami środowisk lokalnych jest jednym z elementów efektywnego kierowania powiatem. Wyrazem dążenia powiatu wrocławskiego do szerokiej współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami są roczne i wieloletnie programy współpracy z organizacjami pozarządowymi, które regulują współpracę pomiędzy powiatem wrocławskim i trzecim sektorem, określając m. in. zakres oraz formy tej współpracy.

➤ Obszary współpracy

W latach 2004-2014, czyli od momentu wejścia w życie Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 r. (Dz.U. 2003 Nr 96 poz. 873), zadania powiatu wrocławskiego realizowane we współpracy z organizacjami dotyczyły w szczególności:

- pomocy społecznej, systemu pieczy zastępczej i wsparcia dla osób niepełnosprawnych,
- kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego,

- wspierania i upowszechniania kultury fizycznej i sportu,
- ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego,
- porządku i bezpieczeństwa publicznego,
- ratownictwa i ochrony ludności,
- wspierania wolontariatu jako pożądanej formy aktywności mieszkańców Powiatu.

➤ **Formy współpracy:**

W latach 2004-2014 współpraca powiatu wrocławskiego z organizacjami pozarządowymi przybierała następujące formy:

- zlecenie realizacji zadań publicznych na zasadach określonych w ustawie,
- wspieranie organizacyjne, m.in. pomoc administracyjna, nieodpłatne udostępnianie lokali organizacjom na działalność statutową, udostępnianie materiałów i sprzętów, urządzeń na potrzeby organizacji,
- współpraca w sferze programowej, planowanie oraz realizacja wspólnych przedsięwzięć, np. konferencje, szkolenia, warsztaty,
- informowanie organizacji pozarządowych o źródłach pozyskiwania pozabudżetowych środków finansowych, np. z funduszy UE,
- promocja działalności pożytku publicznego i podmiotów działających w tym obszarze,
- pomoc organizacjom pozarządowym w publikowaniu informacji w prasie lokalnej i Internecie,
- patronat Powiatu Wrocławskiego nad działaniami organizacji pozarządowych,
- pomoc w zakładaniu organizacji pozarządowych,
- konsultacje telefoniczne oraz punkty poradnictwa,
- współpraca w zakresie opiniowania przedstawianych ofert,
- współdziałanie organizacji pozarządowych w projektowaniu budżetu urzędu/ jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych, w zakresie dotyczącym obszaru działalności organizacji,
- pomoc w nawiązywaniu kontaktów międzynarodowych,
- tworzenie banków danych o organizacjach pozarządowych,
- uczestnictwo przedstawicieli organizacji pozarządowych w posiedzeniach urzędu,
- tworzenie wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym, złożonych z przedstawicieli organizacji i przedstawicieli Powiatu,
- współdziałanie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych o charakterze doradczym i inicjatywnym, współdziałanie w pozyskiwaniu środków finansowych z innych źródeł, w szczególności z funduszy Unii Europejskiej,

- konsultowanie projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej organizacji,
- umów partnerstwa określonych w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2009 r., Nr 84, poz. 712 z późn. zm.) ,
- zakup nagród w konkursach organizowanych przez ochotnicze straże pożarne,
- wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działalności i współdziałanie w celu zharmonizowania tych kierunków.

➤ **Budżet na współpracę**

Jedną z form wsparcia organizacji jest dofinansowanie przez powiat wrocławski podejmowanych przez nie działań i inicjatyw. Przeznaczone na ten cel środki są każdego roku rezerwowane w budżecie powiatu. Poniższa tabela obrazuje wysokość środków finansowych przeznaczonych na zadania realizowane przez powiat we współpracy z organizacjami pozarządowymi w latach 2008 – 2013.

Tabela nr 54. Wysokość środków finansowych przekazanych organizacjom pozarządowym w formie zlecenia realizacji zadań w latach 2008-2013

ROK	WSPIERANIE	POWIERZANIE
2008	87000	23000
2009	65 950	20 000
2010	46500	83500
2011	84 759	46 040
2012	127 750	1 670 870
2013	176 394	1 720 707

11.1.3 Wsparcie informacyjne i promocyjne trzeciego sektora ze strony powiatu

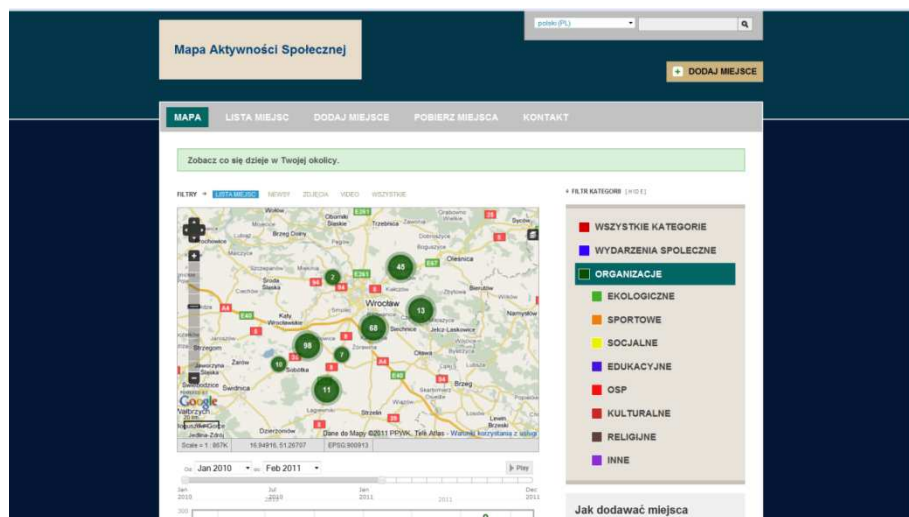
➤ **Mapa Aktywności Społecznej**

W ramach uczestnictwa powiatu wrocławskiego w projekcie pn. „Podniesienie jakości działania urzędów i usług poprzez wdrożenie zaktualizowanej metody PRI w gminach i powiatach” w 2011 r. powstała Mapa Aktywności Społecznej. Mapa jest kompleksowym źródłem informacji o działalności trzeciego sektora w powiecie wrocławskim. Obok podstawowych danych dotyczących organizacji pozarządowych, znajdują się na niej również informacje promujące imprezy i ciekawe inicjatywy realizowane przez organizacje na terenie powiatu wrocławskiego. W celu oddania jej do użytkowania uruchomiono specjalny serwis

internetowy, służący wizualizacji danych, oparty o system Ushahidi (open source), używany obecnie w wielu krajach do tworzenia „społecznych” map. Na mapę zostały naniesione zarówno dane o organizacjach, jak i organizowanych przez nie wydarzeniach. Olbrzymią zaletą Mapy jest nie tylko to, że pozwala swobodnie umieszczać informacje o instytucjach i zdarzeniach, ale także zautomatyzować ich dystrybucję. System wysyła automatyczne powiadomienia na wskazany adres mailowy.

Istotnym elementem tworzenia Mapy było przeprowadzenie prostego badania ankietowego wśród organizacji pozarządowych powiatu wrocławskiego. Zebrane informacje pozwoliły na stworzenie w serwisie MAS-u zakładki dedykowanej organizacjom pozarządowym, w której zostały one podzielone według obszarów na: ekologiczne, sportowe, socjalne, edukacyjne, osp, kulturalne, religijne i pozostałe.

Rysunek nr 6. Przykładowy zrzut ekranowy obrazujący mapę organizacji pozarządowych

Drugim ważnym krokiem do stworzenia Mapy było zebranie i zaktualizowanie posiadanych danych dotyczących wszystkich imprez i wydarzeń odbywających się na terenie powiatu wrocławskiego w ciągu całego roku. Każde z wydarzeń zostało naniesione na mapę, i opisane. Każde zostało również przypisane do jednej z kategorii: sportowe, ekologiczno-środowiskowe, kulturalne, edukacyjne, religijne, rekreacyjne i inne.

Rysunek nr 7. Przykładowy zrzut ekranowy obrazujący mapę wydarzeń

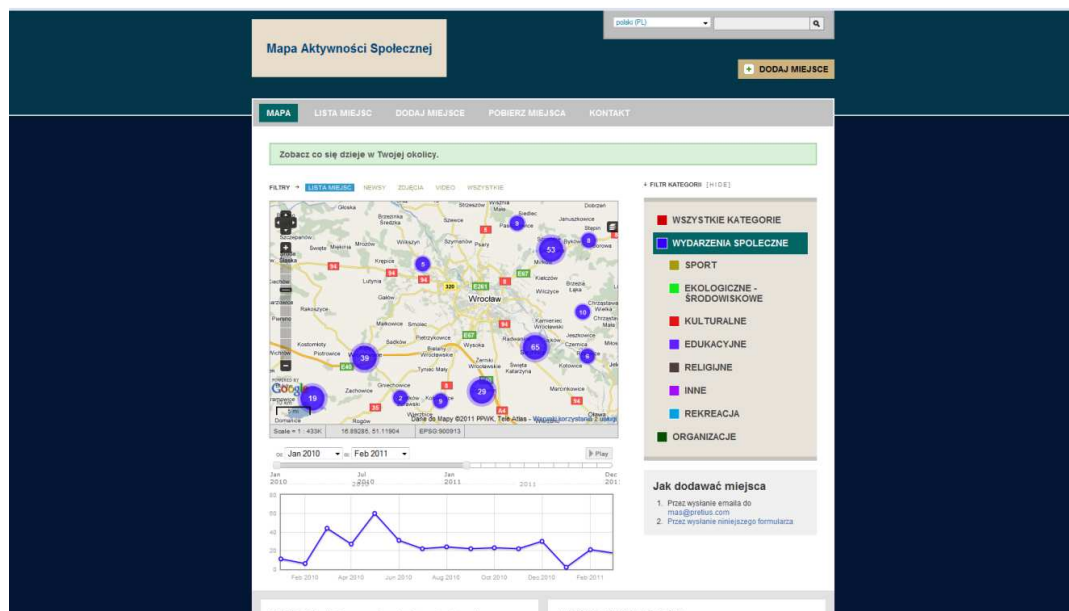

Tabela nr 55. Charakter i liczebność wydarzeń odbywających się w powiecie wrocławskim

CHARAKTER WYDARZEŃ	LICZEBNOŚĆ	UDZIAŁ %
Kulturalne	134	32,3%
Rekreacyjne	126	30,4%
Sportowe	67	16,1%
Edukacyjne	43	10,4%
Ekologiczno Środowiskowe	19	4,6%
Religijne	18	4,3%
Inne	8	1,9%

Ze względów formalno-technicznych, niezależnych od Powiatu Wrocławskiego, projekt MAS nie jest już kontynuowany. Od 2015 r. wybrane funkcje MAS są realizowane przy pomocy wybranych elementów funkcjonalnych nowej strony internetowej Powiatu Wrocławskiego (np. interaktywny kalendarz imprez i mapa powiatu z bazą obiektów i stowarzyszeń).

11.1.4 Badanie ankietowe wśród organizacji pozarządowych

W ramach tworzenia Mapy Aktywności Społecznej w lutym 2011 r. przeprowadzono badanie ankietowe wśród wszystkich organizacji pozarządowych działających na terenie powiatu wrocławskiego. Badanie trwało około miesiąc i objęło swym zasięgiem blisko 300 organizacji.

W tym celu posłużono się listą organizacji wygenerowaną w oparciu o dane Starostwa Powiatowego i Bazę Danych KLON/JAWOR. Wszystkie organizacje otrzymały arkusz ankietowy wraz z pismem przewodnim podpisanym przez Starostę Powiatu przesłany pocztą tradycyjną. Dodatkowo ankiety przesłano drogą elektroniczną oraz udostępniono do wypełnienia on-line dzięki specjalnie w tym celu przygotowanej aplikacji. Ankiety zostały rozesłane do ponad 280 organizacji. Po zakończeniu badania do organizatorów spłynęło 40 wypełnionych ankiet, w tym zarówno w wersji papierowej, jak i on-line.

W ankiecie badani byli pytani o: dane adresowe organizacji, jej wiek i pola działań, zasięg terytorialny, cele i formy działań, podstawowe dane budżetowe, najważniejsze osiągnięcia w minionym roku oraz plany na rok kolejny, również o personel organizacji (pracowników, członków, wolontariuszy), najważniejsze bariery w działaniu oraz oczekiwania w stosunku do urzędu. Pytania miały zarówno charakter otwarty, jak i zamknięty.

11.1.5 Najważniejsze bariery w funkcjonowaniu organizacji

Na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród organizacji pozarządowych wyłonione zostały najważniejsze bariery w funkcjonowaniu organizacji pozarządowych, tj.:

- braki w zakresie finansowania działań,
- problemy związane z nadmierną biurokracją,
- trudności w pozyskaniu osób skłonnych do bezinteresownego działania w ramach organizacji,
- słaba obecność w Internecie – nieumiejętność korzystania z dobrodziejstw nowych mechanizmów komunikacji,
- słaba promocja działań organizacji,
- częste przypadki działania pozbawione rzetelnej diagnozy, działania „nawykowe”,
- nikła wiedza na temat możliwości pozyskania środków na działania organizacji,
- poważne braki kadrowe,

- brak tożsamości lokalnej na poziomie powiatu – brak poczucia wspólnoty z innymi organizacjami, słaba wiedza o sobie nawzajem, działania w izolacji, brak ponadbranżowych platform komunikacji między organizacjami,
- brak mechanizmów wzbogacania wiedzy – brak szkoleń i formacji, problem braku liderów działań,
- trudności w odnajdywaniu adresatów/beneficjentów projektów, niskie zainteresowanie społeczne działaniami organizacji i ich ofertą,
- niedobre upolitycznienie wzajemnych relacji,
- bierność społeczna, częsta podejrzliwość ze strony mieszkańców, niedowierzanie co do czystości intencji, zniechęcające opinie i podejrzenia.

11.1.6 Oczekiwania organizacji w stosunku do samorządu

Wśród głównych oczekiwań stawianych samorządowi przez organizacje w badaniu ankietowym udzielano następujących odpowiedzi:

- wsparcie finansowe,
- pomoc w pozyskiwaniu środków zewnętrznych (w szczególności unijnych) – np. pomoc w formie doradczej, informacyjno-szkoleniowej,
- potrzeba tworzenia mechanizmów koordynacji działań między organizacjami i innymi podmiotami, np. przedsiębiorcami,
- wspieranie w promocji działań.

11.1.7 Podsumowanie

Na terenie powiatu wrocławskiego działa ponad 500 organizacji pozarządowych. Ze względu na obszary, w ramach których funkcjonują, można je podzielić na sportowe (najliczniejsze), kulturalne, edukacyjne, socjalne, ekologiczno-środowiskowe, religijne, ochotnicze straże pożarne oraz pozostałe. Na cele uruchomienia Mapy Aktywności Społecznej – serwisu dedykowanego organizacjom, zostało przeprowadzone badanie ankietowe wśród reprezentantów trzeciego sektora powiatu. Badanie dostarczyło cennych informacji, m.in. o najważniejszych barierach w funkcjonowaniu organizacji. Niewątpliwie istotnym problemem we współpracy samorządu powiatowego z organizacjami pozarządowymi jest bardzo słabe utożsamianie się organizacji z powiatem na rzecz gmin. Pewnego rodzaju barierą w funkcjonowaniu jest także brak zespołu na szczeblu powiatowym, składającego się z reprezentatywnej grupy organizacji pozarządowych. Szansą

na stworzenie trwałej platformy współpracy i dialogu z trzecim sektorem są odbywające się z inicjatywy władz Powiatu Wrocławskiego Fora Organizacji Pozarządowych.

11.2. Współpraca zagraniczna

11.2.1 Współpraca partnerska powiatu wrocławskiego

Powiat wrocławski posiada wieloletnie doświadczenie we współpracy partnerskiej z samorządami z Niemiec (**Powiat Borken**) i Francji (**Departament Górnego Renu**). W obydwu przypadkach zasady i obszary tej współpracy w sposób formalny regulują stosowne dokumenty podpisane przez partnerskie samorzady. W roku 2007 władze Powiatu Wrocławskiego podpisały również wstępną deklarację o współpracy z **Rejonem Żytomierskim** na Ukrainie.

Tabela nr 56. Partnerzy zagraniczni powiatu wrocławskiego

Lp.	Partner	Kraj	Dokument określający partnerstwo-data zawarcia
1.	Powiat Borken	Niemcy (Nadrenia Północna Westfalia)	Umowa o współpracy – 2000 r.
2.	Departament Górnego Renu	Francja (Alzacja)	Porozumienie o współpracy – 2001 r.
3.	Rejon Żytomierski	Ukraina (Obwód Żytomierski)	Wstępna deklaracja o współpracy – 2007 r.

O wymiernych efektach współpracy powiatu z ww. partnerami zagranicznymi świadczy cały szereg zrealizowanych projektów m.in. z zakresu kultury, oświaty, sportu, polityki społecznej, ochrony środowiska i gospodarki. Ważnym elementem tak prowadzonej współpracy jest jej wielopodmiotowy charakter. Beneficjentami wspólnych projektów są nie tylko pracownicy partnerskich urzędów, którzy uczestniczą w wizytach studyjnych i stażowych, ale przede wszystkim mieszkańcy powiatu, reprezentujący określone grupy społeczno-zawodowe: przedsiębiorcy i instytucje gospodarcze, organizacje pozarządowe, sportowcy, strażacy, młodzież, artyści. Za pośrednictwem władz powiatu i ich partnerów

zagranicznych udało się stworzyć oddolne partnerstwa również na poziomie szkół (np. partnerstwo Powiatowego Zespołu Szkół nr 1 w Krzyżowicach z Liceum w Wintzenheim we Francji) oraz gmin.

Tabela nr 57. Przykłady projektów zrealizowanych w ramach współpracy zagranicznej Powiatu Wrocławskiego w latach 2006-2015

L P.	OBSZAR	PROJEKT	OKRES	PARTNER PROJEKTU
1.	Kultura	Występ zespołu muzycznego Mädchenkantorei we Wrocławiu w ramach Koncertów Ziemi Wrocławskiej organizowanych przez Fundację Opus Organi	Sierpień 2007	Powiat Borken
2.		Ensisheim - udział artystów z powiatu, przedstawicieli stowarzyszeń i PZS nr 1 w Krzyżowicach w Kiermaszu Bożonarodzeniowym	Grudzień 2006- 2014	Departament Górnego Renu
3.		Muzeum w Sobótce – Wystawa prac artystów z Ensisheim	Sierpień 2011	Departament Górnego Renu
4.		Udział artystów z Ensisheim w imprezie „Pod Ślężą śpiewanie”	Czerwiec 2012	Departament Górnego Renu
5.		Występ Zespołu Górali Czadeckich „TAJDANY” w Sainte-Marie-aux Mines	Październik 2014	Departament Górnego Renu
6.	Rozwój gospodarczy	Kobierzyce - Spotkanie delegacji niemieckiej z przedstawicielami biznesu z powiatu	Sierpień 2007	Powiat Borken
		II Forum Inwestycyjne Powiatu Wrocławskiego	Wrzesień 2015	Powiat Borken
7.	Turystyka	Konferencja nt. rozwoju turystyki w powiecie wrocławskim z udziałem Departamentu Górnego Renu	Czerwiec 2013	Departament Górnego Renu
8.	Edukacja ekologiczna	Udział dzieci z powiatu w warsztatach ekologicznych w Ungersheim we Francji	Sierpień 2012	Departament Górnego Renu
9.	Gospodarka odpadami	Udział przedstawicieli powiatu i gmin w konferencji nt. gospodarki odpadami w Niemczech	Maj 2012	Powiat Borken
10.	Sport	Udział biegaczy z Klubu Biegacza w Sobótce w półmaratonie w Ferrette we Francji	Październik 2013	Departament Górnego Renu
11.	Wymiana młodzieży	Miluzza - Udział uczniów PZS nr 1 w Krzyżowicach i PZS nr 3 w Sobótce oraz stypendystów Rady Powiatu Wr. w seminarium europejskim	Listopad 2010 Październik 2014	Departament Górnego Renu
12.		Krzyżowice – realizacja projektu „Our holidays in 7 days” z udziałem młodzieży	2008	Rejon Żytomierski

		z Rejonu Żytomierskiego		
13		Realizacja projektów zagospodarowania przestrzeni wokół PZS nr 1 w Krzyżowicach z udziałem młodzieży z Krzyżowic i Wintzenheim	2006-2012	Departament Górnego Renu
14	Wymiana doświadczeń pomiędzy pracownikami partnerskich urzędów	Borken - Staż pracownika starostwa M. Grzeszczyszyn w Wydziale ds. związanych z UE, Konferencja nt. gospodarki odpadami z udziałem przedstawicieli powiatu i gmin	Kwiecień 2010 Maj 2012	Powiat Borken
15		Spotkania specjalistów z urzędów partnerskich i gmin poświęcone wymianie doświadczeń w obszarach: systemów informacji gospodarczej, infrastruktury drogowej i transportu, edukacji ekologicznej, polityki społecznej, ochrony środowiska i rolnictwa, turystyki	2006 - 2015	Departament Górnego Renu, Powiat Borken, Rejon Żytomierski

11.2.2 Współpraca partnerska gmin powiatu wrocławskiego

Niemalym dorobkiem współpracy zagranicznej mogą pochwalić się również gminy wchodzące w skład powiatu wrocławskiego. Spośród 9 gmin 5 z nich posiada oficjalnych partnerów zagranicznych.

Tabela nr 58. Partnerzy zagraniczni gmin powiatu wrocławskiego

LP.	GMINA	PARTNER	KRAJ	DOKUMENT OKREŚLAJĄCY PARTNERSTWO-DATA ZAWARCIA
1.	Czernica	brak	-	-
		Gmina Fossano	Włochy	Umowa partnerska – 2009 r.
		Gmina Velen	Niemcy	Umowa partnerska - 2003 r.
		Gmina Sarny	Ukraina	Umowa o współpracy – 2004 r.
3.	Jordanów Śląski	Brak	-	-
4.	Mietków	Brak	-	-

5.	Kąty Wrocławskie	Gmina Biblis	Niemcy	Umowa o współpracy - 2003 r.
		Gmina Mignaloux-Beauvoir	Francja	Umowa o współpracy 2006 r.
		Rejon Svitlovodsk	Ukraina	Umowa o współpracy -2007 r.
6.	Kobierzyce	Gmina Piove de Sacco	Włochy	Porozumienie o współpracy-1998 r.
		Wspólnota Gmin Kantonu Lencloitrais	Francja	Umowa o współpracy – 2004 r.
		Gmina Raesfeld	Niemcy	Porozumienie o współdziałaniu – 2005 r.
		Gmina Kobeřice	Czechy	Porozumienie o współpracy – 2010 r.
7.	Siechnice	Gmina Sin le Noble	Francja	Umowa o współpracy – 2005 r.
		Gmina Cecina	Włochy	List intencyjny o współpracy – 2005 r.
8.	Sobótka	Miasto Berga	Niemcy	Umowa – 2000 r.
		Gmina Gauchy	Francja	Umowa partnerska – 2004 r.
		Miasto Sobotka	Czechy	Porozumienie o współpracy - 2004 r.
		Wspólnota Gmin Doliny Munster	Francja	List intencyjny o współpracy - 2004
9.	Żórawina	brak	-	-

Podobnie jak w przypadku powiatu, współpraca zagraniczna gmin realizowana jest najczęściej w takich obszarach, jak: kultura, oświata, gospodarka. Warto przy tej okazji

podkreślić, że część partnerstw na poziomie gmin została nawiązana za pośrednictwem władz powiatu i ich samorządów partnerskich. Partnerstwo gminy Kobierzyce i Raesfeld oraz gminy Długoleka i Velen zostało zainicjowane przez władze powiatu wrocławskiego i powiatu Borken. Za pośrednictwem władz powiatu i Departamentu Górnego Renu sfinalizowano z kolei partnerstwo pomiędzy gminą Sobótka i Wspólnotą Gmin Doliny Munster. Takie powiązania terytorialne w obrębie partnerstw zagranicznych pozwalają na realizację wspólnych projektów w układzie powiat – gmina - partnerzy zagraniczni i co za tym idzie większą optymalizację kosztów i efektów współpracy partnerskiej.

11.2.3 Współpraca zagraniczna jako ważny element rozwoju powiatu

Bogaty dorobek współpracy partnerskiej powiatu i gmin wchodzących w jego skład wnosi bez wątpienia cenny wkład w budowanie integracji europejskiej na poziomie lokalnym. Bliższe poznanie kultury innego kraju i jego mieszkańców uczy wzajemnej tolerancji, pozwalając przełamywać negatywne, często niesprawiedliwe stereotypy.

Wzajemne kontakty pomiędzy mieszkańcami partnerskich regionów pozwalają doskonalić ich umiejętności i zdobywać nowe doświadczenia w różnych obszarach życia, tj. gospodarka, kultura, ochrona środowiska. Współpraca partnerska służy również wymianie dobrych praktyk pomiędzy władzami lokalnymi i administracją, pozwalając na korzystanie z gotowych, sprawdzonych modeli zarządzania w samorządzie. W tym kontekście należy zatem postrzegać współpracę partnerską powiatu i jego gmin jako szansę dla rozwoju powiatu i poprawy życia jego mieszkańców.

Niewątpliwie istotnym problemem w rozwijaniu współpracy zagranicznej są wysokie koszty związane z realizacją projektów międzynarodowych (np. koszty transportu, zakwaterowania i wyżywienia delegacji zagranicznych), które w większości przypadków pokrywane są ze środków własnych powiatu i gminy. Wiele możliwości w tym zakresie oferują jednak zewnętrzne źródła finansowania, zarówno krajowe, jak i UE, do których coraz częściej skutecznie sięgają samorzady z terenu powiatu.

Spis rysunków, tabel i wykresów

Rysunek nr 1. Mapa powiatu wrocławskiego;

Rysunek nr 2. Infrastruktura drogowa na obszarze Powiatu Wrocławskiego;

Rysunek nr 3. Podział województwa dolnośląskiego na regiony gospodarki odpadami;

Rysunek nr 4. Przykładowy zrzut ekranowy z systemu wroSIP;

Rysunek nr 5. Przykładowy zrzut ekranowy z modułu Kultura serwisu wroSIP;

Rysunek nr 6. Przykładowy zrzut ekranowy obrazujący mapę organizacji pozarządowych;

Rysunek nr 7. Przykładowy zrzut ekranowy obrazujący mapę wydarzeń;

Tabela nr 1. Gminy Powiatu Wrocławskiego wg powierzchni;

Tabela nr 2. Ogólna ocena wód powierzchniowych kontrolowanych w latach 2010 - 2013 r., ;

Tabela nr 3. Ocena jakości wyników monitoringu diagnostycznego wód podziemnych w 2012;

Tabela nr 4. Klasyfikacja stref z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia;

Tabela nr 5. Klasyfikacja stref z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin;

Tabela nr 6. Charakterystyka szaty roślinnej powiatu wrocławskiego wg obszarów, Opracowanie własne;

Tabela nr 7. Pomniki Przyrody terenie Powiatu;

Tabela nr 8. Struktura demograficzna powiatu wrocławskiego;

Tabela nr 9. Rozmieszczenie ludności na wsiach w miastach Powiatu Wrocławskiego;

Tabela nr 10. Ilość osób pracujących na terenie Powiatu Wrocławskiego wg. PKD 2004;

Tabela nr 11. Ilość osób pracujących na terenie Powiatu Wrocławskiego według PKD 2007;

Tabela nr 12. Oferta edukacyjna powiatowych zespołów szkół;

Tabela nr 13. Oferta edukacyjna placówek specjalnych powiatu wrocławskiego;

Tabela nr 14. Oferta edukacyjna placówek niepublicznych powiatu wrocławskiego;

Tabela nr 15. Struktura kształcenia w zależności od typu szkoły w latach 2006/2007-2014/2015;

Tabela nr 16. Nabór do klas pierwszych w poszczególnych typach szkół w latach 2006/2007-2014/2015;

Tabela nr 17. Liczba pracowników pedagogicznych oraz administracji i obsługi w latach 2006/2007 - 2014/2015;

Tabela nr 18. Kadra pedagogiczna w przeliczeniu na etaty wg stopnia awansu zawodowego w latach szkolnych 2006/2007-2014/2015;

Tabela nr 19. Liczba i struktura stypendiów Rady Powiatu Wrocławskiego w latach 2006/2007-2014/2015;

Tabela 20. Płaszczyzny działania poradni psychologiczno – pedagogicznych w latach 2006/2007-2014/2015;

Tabela 21. Liczba aptek w Powiecie Wrocławskim z podziałem na gminy, Źródło: opracowanie własne, 2015 r.;

Tabela nr 22. Gminne ośrodki pomocy społecznej w Powiecie Wrocławskim;

Tabela nr 23. Zestawienie liczbowe rodzin zastępczych w latach 2011 – 2015;

Tabela nr 24. Zestawienie liczbowe dzieci w rodzinach zastępczych w latach 2011 – 2015;

Tabela nr 25. Środki finansowe PFRON na realizację zadań w latach 2011 – 2015;

Tabela nr 26. Działania straży pożarnej na terenie powiatu wrocławskiego;

Tabela nr 27. Działania policji na terenie powiatu wrocławskiego;

Tabela nr 28. Zadania publiczne z zakresu kultury i sportu w latach 2007-2015;

Tabela nr 29. Akweny przydatne do wypoczynku nad wodą;

Tabela nr 30. Powierzchnia gruntów leśnych na terenie Powiatu;

Tabela nr 31. Ogólna ilość obiektów zabytkowych znajdujących się w ewidencji na terenie powiatu wrocławskiego;

Tabela nr 32. Wykaz najpopularniejszych zabytków powiatu wrocławskiego, Źródło: Starostwo Powiatowe we Wrocławiu;

Tabela nr 33. Wykaz walorów specjalistycznych powiatu wrocławskiego, Źródło: Uwarunkowania rozwoju turystyki powiatu wrocławskiego, Plan promocji turystycznej Powiatu Wrocławskiego opracowany w ramach projektu Forum Turystyki Powiatu Wrocławskiego;

Tabela nr 34. Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania – hotele;

Tabela nr 35. Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania wg rodzajów, Źródło: Główny Urząd Statystyczny;

Tabela nr 36. Liczba miejsc noclegowych ogółem wg rodzajów;

Tabela nr 37. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania w latach 2005-2013;

Tabela nr 38. Budynki mieszkalne nowe oddane do użytkowania w poszczególnych gminach powiatu w latach 2005-2013;

Tabela nr 39. Wskaźnik jakości połączeń telekomunikacyjnych za 2006 rok, Źródło: Biuletyn Informacji Publicznej Telekomunikacji Polskiej S.A.;

Tabela nr 40. Charakterystyka sieci wodociągowej na terenie Powiatu;

Tabela nr 41. Charakterystyka sieci kanalizacyjnej na terenie Powiatu;

Tabela nr 42. Charakterystyka oczyszczalni ścieków na terenie Powiatu;

Tabela nr 43. Ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu [kg/rok];

Tabela nr 44. Gromadzenie i wywóz nieczystości ciekłych z terenu Powiatu;

Tabela nr 45. Odbiorcy oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych powiatu wrocławskiego w latach 2010-2014;

Tabela nr 46. Ciepłownictwo w powiecie wrocławskim w latach 2010-2014;

Tabela nr 47. Dostęp do sieci gazowej w gminach Powiatu Wrocławskiego;

Tabela nr 48. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu w gospodarstwach domowych Powiatu Wrocławskiego w latach 2008, 2009 i 2013;

Tabela nr 49. Struktura podmiotów gospodarczych w Powiecie Wrocławskim wg rodzaju ich działalności;

Tabela nr 50. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w handlu;

Tabela nr 51. Liczba zarejestrowanych na terenie gmin powiatu podmiotów gospodarczych-sekcja budownictwo w latach 2005-2013;

Tabela nr 52. Struktura dochodów i wydatków budżetu powiatu wrocławskiego (w pln) w latach 2006-2014;

Tabela nr 53. Wykaz organizacji pozarządowych z siedzibą na terenie powiatu wrocławskiego;

Tabela nr 54. Wysokość środków finansowych przekazanych organizacjom pozarządowym w formie zlecenia realizacji zadań w latach 2008-2013;

Tabela nr 55. Charakter i liczebność wydarzeń odbywających się w powiecie wrocławskim

Tabela nr 56. Partnerzy zagraniczni powiatu wrocławskiego;

Tabela nr 57. Przykłady projektów zrealizowanych w ramach współpracy zagranicznej Powiatu Wrocławskiego w latach 2006-2015;

Tabela nr 58. Partnerzy zagraniczni gmin powiatu wrocławskiego;

Wykres nr 1 Przyrost naturalny w powiecie wrocławskim;

Wykres nr 2. Ilość osób zamieszkująca poszczególne gminy powiatu wrocławskiego;

Wykres nr 3. Ilość osób pracujących na terenie powiatu wrocławskiego;

Wykres nr 4. Ilość osób bezrobotnych na terenie powiatu wrocławskiego;

Wykres nr 5. Stopa bezrobocia w powiecie wrocławskim w latach 2006 – 2014;

Wykres nr 6. Nabór do pierwszych klas w latach 2006/2007-2013/2015;

Wykres 7. Struktura kadry pedagogicznej wg stopnia awansu zawodowego w latach 2006/2007-2014/2015 Źródło: Starostwo Powiatowe we Wrocławiu, 2015;

Wykres 8. Płaszczyzny działalności poradni psychologiczno-pedagogicznych w latach 2006/2007-2014/2015;

Wykres nr 9. Struktura lasów według własności;

Wykres nr 10. Przyrost liczby mieszkań w latach 2005-2013 w poszczególnych gminach powiatu;

Wykres nr 11. Liczba pozwoleń na budowę wydanych na terenie powiatu wrocławskiego w latach 2005-2014-budownictwo jednorodzinne;

Wykres nr 12. Wysokość nakładów finansowych na inwestycje na drogach powiatowych w latach 2006-2014;

Wykres nr 13. Korzystający z instalacji wodociągowej w % ogółu ludności w poszczególnych latach 2005 – 2013;

Wykres nr 14. Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w % ogółu ludności w poszczególnych latach 2005 – 2013;

Wykres nr 15. Liczba ludności korzystająca z oczyszczalni ścieków;

Wykres nr 16. Korzystający z oczyszczalni ścieków w % ogółu ludności w poszczególnych latach 2011 – 2014;

Wykres nr 17. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w Powiecie Wrocławskim;

Wykres nr 18. Lesistość w Powiecie Wrocławskim;

Wykres nr 19. Powierzchnia gruntów leśnych w Powiecie Wrocławskim;

Wykres nr 20. Liczba supermarketów na terenie powiatu wrocławskiego;

Wykres nr 21. Struktura dochodów i wydatków budżetu Powiatu Wrocławskiego w Latach 2006 – 2013;

Wykres nr 22. Wydatki ogółem wg działów Klasyfikacji Budżetowej w roku 2010 i 2013 w Powiecie Wrocławskim;

Wykres nr 23. Struktura dochodów budżetu poszczególnych gmin Powiatu Wrocławskiego (w pln) w latach 2006-2013;

Wykres nr 24. Struktura wydatków budżetu poszczególnych gmin Powiatu Wrocławskiego (w pln) w latach 2006-2013;

Wykres nr 25. Struktura wydatków majątkowych inwestycyjnych w latach 2006-2013;

Wykres nr 26. Dochód na 1 mieszkańca w gminach Powiatu Wrocławskiego w latach 2006 – 2013.